

دانشگاه تهران
مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی
بخش تحقیقات روستائی و عشایری

شرکت سهامی زراعی درگزین (همدان)

تحقیق از : مصطفی ازکیا

موضوع طرح ۱۸۰۴

وزارت تعاون و امور روستاها

مرکز تحقیقات روستائی

شهریور ۱۳۵۰

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
الف	پیشگفتار
ص ۱	مقدمه
۱	کلیاتی درباره شرکت سهامی زراعی درگزین
	بخش اول تغییرات وضع اجتماعی و اقتصادی خانوارهای نمونه
	فصل اول : تغییرات اجتماعی در سطح خانوار
۳	۱- بررسی وضع جمعیت خانوار
۷	۲- ابعاد خانوار
۱۱	۳- وضع مهاجرت
۱۹	۴- سواد
۲۳	۵- نیروی انسانی
۲۹	۶- مسکن
	فصل دوم : تغییرات اقتصادی خانوار
۳۱	۱- انواع فعالیتهای اقتصادی
۴۲	۲- تغییرات مربوط به وام و اعتبارات
۴۵	۳- تغییرات درآمد، هزینه، مصرف
	بخش دوم - ارزشیابی فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی شرکت
	فصل اول : ارزشیابی فعالیتهای اقتصادی

الف - تولید

۵۰	۱- زراعت
۵۹	۲- باغداری
۵۹	۳- دامداری
۶۱	۴- مرغداری
۶۲	۵- زنبورداری
۶۳	۶- قالیبافی
۶۴	۷- سایر فعالیتهای

ب - عوامل تولید

۶۵	۱- زمین
۶۶	۲- آب و آبیاری
۶۸	۳- وسایل و روشهای کشت و ریزی
۸۲	۴- نیروی انسانی

ج - سرمایه و دارایی شرکت

۸۶	۱- سرمایه شرکت و تعداد سهام
۸۶	۲- دارایی شرکت

د - اعتبارات

ه - بازارهای

و - مقایسه درآمد و هزینه شرکت

ز - ارزشیابی فعالیتهای اقتصادی در سال ۱۳۴۹

فصل دوم - ارزشیابی فعالیتهای اجتماعی و عمرانی شرکت

- ۱- سازمانهای اجتماعی ۱۰۶
  - ۲- سازمانهای بهداشتی ۱۰۹
  - ۳- آموزش ۱۱۱
  - ۴- ماموران دولتی ۱۱۶
  - ۵- فعالیتهای عمرانی و ساختمانی در حوزه عمل شرکت ۱۱۸
- بخش سوم - ساختمان اجتماعی و تغییرات آن

فصل اول - تغییرات مربوط به روابط اجتماعی

- الف - بررسی روابط سهامداران با هیأت مدیره ، -
- ۱۲۳ مدیر عامل ، کارشناسان
  - ۱۲۳ ۱- هیأت مدیره
  - ۱۲۹ ۲- مدیر عامل
  - ۱۳۰ ۳- کارشناسان
  - ۱۳۱ ۴- سپاهیان
- ب - بررسی روابط گروههای سهامدار ، خوش نشین ، خرده مالک
- ۱۳۲ ۱- رابطه سهامداران با یکدیگر
  - ۱۳۴ ۲- " " " " با خوش نشینان
  - ۱۳۶ ۳- " " " " با خرده مالکان

چهار

فصل دوم - اثر شرکت در زندگی گروههای ساکن در روستا

- ۱- تاثیر شرکت در زندگی اجتماعی سهامداران ۱۳۹
- ۲- تاثیر شرکت در زندگی اقتصادی سهامدار ۱۴۰
- ۳- " " " " گروههای خوش نشین ۱۴۷
- فصل سوم - تغییرات مربوط به مراجع حل اختلاف ۱۵۰

بخش چهارم - نظرات سهامداران

- ۱- آشنائی سهامداران با هدف شرکت ۱۵۳
- ۲- آگاهی سهامداران از گردش کار و برنامه های شرکت ۱۵۷
- ۳- میزان مشارکت مردم در کارهای شرکت ۱۶۷
- ۴- انگیزه مالکیت و تعالیات ۱۷۰

بخش پنجم - طرح پاره ای از مسائل در شرکت سهامی زراعی

- ۱- شرکت سهامی زراعی و محدودیت های طبیعی ۱۷۹
- ۲- " " " " مسائل زمانی ۱۸۰
- ۳- " " " " مدیریت ۱۸۲
- ۴- " " " " زمینه اجتماعی تشکیل آن ۱۸۳
- ۵- " " " " خرده مالکان ۱۸۴
- ۶- " " " " تغییرات درآمد ۱۸۵
- ۷- " " " " و مشاغل غیر کشاورزی ۱۸۶
- ۸- " " " " مسئله مهاجرت ۱۸۷
- ۹- " " " " سهام ۱۸۸
- جدول ضمیمه ۱۹۰

پیشگفتار

*****

توسعه و رشد اجتماعی و اقتصادی در سطح روستاها نیازمند ایجاد تغییرات و تحولات بسیار متعدد و متنوع است. یکی از تحولات بنیادی که شالوده و لازمه تغییرات دیگر است تحول در نظام مالکیت و زمین داری است. این اقدام در کشور ما ایران با تصویب لایحه قانونی اصلاحات ارضی در دیماه ۱۳۴۰ از طریق تقسیم اراضی بین زارعان آغاز گردید و در طی مراحل به انجام رسید.

اثرات عینی اصلاحات ارضی را میتوان به گونه زیر خلاصه کرد:

- ۱- انتقال مالکیت از معدودی بزرگ مالک به زارعان
- ۲- زمین اثرکه نتیجه تغییراولی است تقسیم زمین های بزرگ زراعی به قطعات کوچک. در این مورد باید متذکر شد که قبل از اصلاحات ارضی نیز خانوارهای زارع هر یک دارای نسقی بود و در واقع زمین بزرگ زراعی متعلق به مالک تقسیم میشد به نسق های متعدد و درآمد خانوار زارع سهمی بود که از نسق خود می برد، ولی مالک از هر نسق سهمی داشت. با انجام تقسیم اراضی زارعان علاوه بر بدست آوردن مالکیت، قدرت تصمیم گرفتن را در مورد زمین و سرنوشت خود دارا شدند.

اجرای قانون اصلاحات ارضی در ایران توانست با موفقیت این دو تغییر شالوده ای را در روستاهای وسیع کشور به ثمر برساند، ولی همین

ب

تحولات در نظام اجتماعی و اقتصادی روستاها که در طی قرون متعددی بیهک شکل باقی مانده بود اقدامات اساسی دیگری را ایجاب نمود که از آن جمله اند :

- ۱- کمک به روستائیان برای ایجاد نظام جدید
  - ۲- پیدا کردن طریقه ای برای تلفیق قطعات کوچک زمین بطوریکه امکان مکانیزه کردن کشت و ریزی فراهم آید و حد مطلوب وسعت زمین زراعی از لحاظ اقتصادی معلوم شود .
- دولت از طریق توسعه و ایجاد سریع شرکت های تعاونی کوشید تا مشکلات فوق را برطرف نماید . ولی ماهیت شرکتهای تعاونی بشکل معمول نمیتوانست مشکلات و مسائل جدیدی را که نتیجه کاملاً " معقول تحول است مرتفع سازد .
- شرکتهای سهامی زراعی در واقع برای ایجاد نظام جدید در روستاها و پیدا کردن حد مطلوب اقتصادی یک واحد زراعی مکانیزه تاسیس یافت ، ولی از آنرو که چنین شرکتهایی در کشور ما سابقه نداشت ، وزارت تعاون و امور روستاها هوشیارانه ترجیح داد که پس از تاسیس شرکتهای سهامی زراعی در چند منطقه که از لحاظ اجتماعی و اقتصادی و جغرافیائی بایکدیگر اختلاف دارند دست به تحقیق و مطالعه چگونگی کار و اثرات آنها در جامعه حوزه عمل شرکتهای بزنند . وزارت تعاون و امور روستاها ، مرکز تحقیقات روستائی انجام این مطالعات را از دانشگاه های کشور خواستار شد .

انجام تحقیق در ۶ شرکت سهامی زراعی :

- ۱- شرکت سهامی زراعی رضاهیلوی (قصرشیرین)
- ۲- شرکت سهامی زراعی نیوان نار (گلپایگان)
- ۳- شرکت سهامی زراعی سمسکنده (ساری)
- ۴- شرکت سهامی زراعی فرح (سنندج)
- ۵- شرکت سهامی زراعی گرمسار (گرمسار)
- ۶- شرکت سهامی زراعی درگزین (همدان)

بعده موء سسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی را نشگاه تهران گذارد ه شد وموء سسه انجام این تحقیق را از بخش تحقیقات روستائی وعشایری خواستار گردید .

اولین بررسی در سال ۱۳۴۸ انجام یافتکه گزارش آن در اول سال ۱۳۴۹ به مقامات وزارت تعاون وامور روستاها (مرکز تحقیقات روستائی) تسلیم گردید .

در سال دوم ، یعنی سال ۱۳۴۹ بررسی مابیشتر به ارزشیابی تحولات اختصاص داشته است ، ولی بطوریکه قبل " گفتیم تحولات اجتماعی واقصدی يك بعدی نیست و هر تحول در زندگی اجتماعی واقصدی ایجاد تغییرات متعدد ومتنوع دیگری را ضروری میسازد .

ما کوشید ه ایم آن تحولاتی را که اساسا سروزمه جهت منطقی دادن به زندگی سهامداران شرکتهای سهامی زراعی است تحت عنوان مطالعه کنیم :

۱- تغییر در افراد

۲- تغییر در روابط اجتماعی

۳- تغییر در سرمایه گذاریهای اجتماعی

۴- تغییر در سرمایه گذاریهای اقتصادی

از طرف دیگر هدف تأسیس شرکتهای سهامی زراعی طبق اساسنامه شرکت عبارتست از بالا بردن میزان درآمد، بهزیستی سهامداران و بهسازی روستاهای حوزه عملیات شرکت از طریق :

۱- بکاربردن ماشین آلات کشت و ریزی و روشهای جدید تولید

۲- کم کردن هزینه های تولید

۳- بهره برداری صحیح از طریق تلفیق عوامل اصلی مدیریت،

فن، نیروی انسانی، اعتبار، ابزار و وسائل

۴- افزایش سطح زیرکشت

۵- ایجاد صنایع دستی جهت جلوگیری از بیکاری و بکاربردن

نیروی اضافی انسانی موجود در روستاها

۶- بیمه سهامدارانی که بصورت کارگرد شرکت انجام وظیفه

میکنند

۷- همکاری و کمک در اجرای برنامه های عمرانی و اجتماعی روستاها

در فصل بندی گزارش حاضر بیشتر توجه به هدفهای شرکت بود و

است ولی بدیهی است که لازمه رسیدن به هدفهای شرکت تغییرات چهار-

گونه ایست که در فوق ذکر شد.

د. رهريك ازتغييرات كه ماتحت چهار عنوان كلي آورديم مـوارد متعدد مورد بررسي قرار گرفته است كه بطور خلاصه در پائين متذكر ميشويم :

تغييرات مربوط به افراد

- سواد در سطح مدارس ابتدائي ، ازدياد دانش و آگاهي افراد به امور فني (سازمان اداري شركت ، توليد ، وسايل جديد توليد) .
- عدم رضايت از زندگي قبل از تاسيس شركت ، تغيير در طبقات اجتماعي .
- اعتقاد به اينكه سازمان جديد ، روشهاي توليد جديد و مكار بردن وسايل جديد كش و رزي در بالا بردن درآمد افراد مؤثر است .
- اعتقاد به اينكه لياقت فردي در بهبود زندگي اجتماعي و اقتصادي افراد مؤثر است (نه زيادند - خوشاوندی - رشوه - طبقه اجتماعي) .

تغييرات مربوط به روابط اجتماعي

- چگونگي روابط افراد قبل از شركت و بعد از تشكيل شركت
- امكانات جديد ، تنوع فعاليتهاي اقتصادي ، شغلي ، اعتباري

— مقایسه تحولات ایجاد شده در زندگی گروهی که در شرکتها فعالیت موثر دارند (هیأت مدیره — روزمزد) با گروهی که هیچگونه فعالیت در شرکت ندارند یا ساکن ده یا ساکن دهات و شهر دیگر.

— مطالعه پایگاههای جدید و تغییراتی که در نظام منزلتها پیش آمده .

تغییرات مربوط به سرمایه گذاری اجتماعی :

— ازدیاد سرمایه گذاری در تعلیم و تربیت ، بهداشت عمومی آب و غیره

— ازدیاد سرمایه گذاری در حمل و نقل ، ارتباطات جمعی ، برق آبیاری .

— ازدیاد متخصصان شهری ، مهندس ، دکتر ، معلم و غیره .

تغییرات مربوط به سرمایه گذاری اقتصادی :

— ارزش یابی هزینه هائی که برای شرکت از طرف دولت پرداخت شده است . (ساختمان — وسایل — خدمات ، بدون در نظر گرفتن هزینه های تشکیلات مرکزی) .

— طرحهای دولتی

— سرمایه گذاری های خود شرکت از سود ویژه

— کمکهای بلا عوض

در خاتمه باید متذکر شد که در راه موفقیت شرکتهای سهامی
زراعی هنوز مشکلات زیادی قرار دارد، ولی این مشکلات نتیجه منطقی هر
تحول است. در واقع برطرف ساختن هر مسئله اجتماعی مسائل جدیدی
را بوجود میآورد. ملاک موفقیت در تغییرات اجتماعی، اقتصادی فقدان
مساله و مشکل نیست بلکه میزان پیشرفت را بانوع مسائل میتوان سنجید.

در اینجا لازم میدانم از اولیای محترم وزارت تعاون و امور روستاها
مخصوصاً از جناب آقای دکتر خطیبی، ریاست مرکز تحقیقات روستائی و
آقای منصو رمعاونت این مرکز که صمیمانه همه گونه کمکهای لازمه را جهت
انجام این تحقیق مبذول داشته اند تشکر کنیم.

جناب آقای دکتر توفیق مدیر مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماع
سهم عمده ای در تنظیم پرسشنامه ها مخصوصاً قسمت اقتصادی آن داشته اند
و در تمام مدت تحقیق با حسن نیت کامل وسایل تحقیق و مسافرت مؤسسه را
در اختیار ما گذارده اند. بطوریکه در سال ۱۳۴۹ محققان ما این فرصت
را داشتند که چند بار و برای مدت قابل توجهی در حوزه عملیات هر شرکت به
بررسی بپردازند.

انجام تحقیق حاضر را آقای مصطفی ازکیا کارشناس و محقق ارجمند
مؤسسه بعهده داشته اند، از زحمات آقای ازکیا و محققانی که ایشان را
در به ثمر رساندن این تحقیق یاری کرده اند متشکر است.

نادر افشار نادری

سرپرست بخش تحقیقات روستائی و عشایری

شهریور ماه ۱۳۵۰

مقدمه

- گزارش حاضر و مین مطالعه ای است که بمنظور بررسی اقتصادی و اجتماعی شرکت سهامی زراعی درگزن واقع در بخش رزن منطقه همدان تهیه شده است . اولین مطالعه آن در سال ۱۳۴۸ انجام گردیده است ، این مطالعه دره بخش بشرح زیرتدوین شده است :
- ۱- در بخش اول وضع اجتماعی و اقتصادی خانوارهای نمونه و تغییرات آن در سال ۱۳۴۹ نسبت به سال ۱۳۴۸ مورد مطالعه قرار گرفته است .
اهم مطالب این بخش عبارتست از: تغییرات مربوط به ساختمان جمعیت ، ابعاد خانوار ، مهاجرت ، مسکن ، انواع فعالیتهای اقتصادی درآمد ، هزینه و مصرف
  - ۲- بخش دوم این گزارش اختصاص به ارزشیابی فعالیت های اقتصادی و اجتماعی شرکت دارد ، در این قسمت از تولید و عوامل آن ، سرمایه و دارائی شرکت ، اعتبارات ، بازاریابی ، مقایسه درآمد و هزینه شرکت سازمانهای اجتماعی و تغییرات آن ، و بالاخره از فعالیتهای عمرانی بحث شده است .
  - ۳- در بخش سوم ساختمان اجتماعی و تغییرات آن مورد مطالعه قرار گرفته است .
  - ۴- بخش چهارم گزارش به بررسی نظرات سهامداران درباره آشنائی آنان با هدفهای شرکت ، جریان اداره شرکت ، مشارکت آنان در امور شرکت

انگیزه ها و تمایلات اختصاص یافته است .

هـ- در بخش آخر گزارش پاره ای از مسائل موجود در شرکت سهامی زراعی در گزین مطرح شده است .

روش تحقیق

در این بررسی مانند سال اول مطالعه از روش مشاهده و مصاحبه بارو^۱ سازی خانوارها استفاده گردیده است ، برای بدست آوردن اطلاعات و آمارهای لازم از چند نوع پرسشنامه استفاده شده است ، پرسشنامه تولید و سرمایه گذاری (مربوط به ارزشیابی فعالیت های اقتصادی و اجتماعی شرکت) ، پرسشنامه اقتصادی و اجتماعی خانوار ، پرسشنامه نظرات خانوار نسبت به شرکت ، پرسشنامه کارشناسان و مدیرعامل ، پرسشنامه اعضا^۲ - هیات مدیره علاوه بر این از اسناد و مدارک موجود در شرکت سهامی زراعی نیز استفاده شده است .

روش نمونه گیری

برای انتخاب خانوارهای نمونه ابتدا از کلیه خانوارهای ساکن در دهات حوزه عمل شرکت لیست برداری شده - سپس بارو^۱ش نمونه گیری

تصادفی خانوارهای نمونه انتخاب شده اند .

از ۳۵۶ خانوار سهامدارسا کن در دهات حوزه عمل شرکت ۷۵ خانوار، و از ۴۱۱ خانوار خوش نشین ۸۳ خانوار بعنوان نمونه انتخاب شده و مورد بررسی قرار گرفته اند .

در انجام این بررسی خانم منیره فهمی (در تایپ گزارش) ، و آقایان ، غلامحسین همتی باهائی ، ابوالحسن رنجبر ، محمد رضا کازرونی ، حبیب اله رهبری ، مرتضی ازکیا در مراحل پرسشگری و استخراج جداول مراكم کرده اند . همچنین در تهیه این گزارش از همکاری و مساعدت آقای دکتر حسن حسینی برخوردار بوده ام ، لذا بدین وسیله از ایشان تشکر مینمایم . در خاتمه لازم است از مسئولان امور شرکت های سهامی زراعی مدیر عامل و کارشناسان و اعضای هیات مدیره شرکت سهامی زراعی کوه اسناد و مدارك لازم را جهت مطالعه در اختیارم گذاشته اند سپاسگزاری نمایم .

مصطفی ازکیا

کلیاتی درباره شرکت سهامی زراعی درگزین

شرکت سهامی زراعی درگزین در تاریخ دوم خرداد ماه ۱۳۴۷ در اراضی دهات درگزین یا نواروینگی قلعه واقع در دهستان درگزین علیا بخش رزن از شهرستان همدان تشکیل شده است. این سه ده در مشرق جاده قزوین به همدان در فاصله ۸۵ کیلومتری از جاده اسفالته قرار داشته و تا همدان ۹۰ کیلومتر فاصله دارند.

کل اراضی حوزه عمل شرکت در اولین ارزیابی بالغ بر ۳۰۰۰ هکتار بوده که بصورت آبی و دیعی از آن بهره برداری میشده است. در ارزیابی زمینهای هر هکتار از اراضی دیعی واقع در هر یک از دهات ۱۵۰۰ ریال و هر هکتار از اراضی آبی ۸۰۰۰ ریال، در درگزین ۱۰۰۰۰ ریال، در نواروینگی قلعه ارزش گذاری شده است.

در اولین سال تاسیس کل سرمایه شرکت معادل ۱۷,۰۰۰,۰۰۰ ریال بوده که به ۱۷۰۰۰ سهم هزار ریالی تقسیم شده است. سهامداران شرکت ۴۲ نفر بوده اند.

حداقل سهام متعلق بیک سهامدار کمتر از ۱۰ سهم و حداکثر آن ۱۰۰ سهم و بیشتر است. متوسط سهام سهامداران $39/71$ سهم میباشد آب مورد نیاز شرکت از رشته قنات که بوسیله شرکت تعمیر و لایروبی شده و از یک رشته نهر تامین میشود.

در سال زراعی ۴۸-۴۷ (سال اول تاسیس) شرکت کلاً حدود ۱۱۷۲ هکتار (۸۳۲ هکتار آبی و ۳۴۰ هکتار دیعی) زمین زیر کشت داشته

است . محصولات شرکت عبارت بوده از گندم آبی و دیمی ، جو ، چغندر قند خشخاش ، پیونجه و شبدر .

شرکت در مورد دامداری و توسعه صنایع دستی (قالی بافی) اقداماتی انجام داده است .

از جمله دشواریهایی که شرکت در زمینه کشاورزی با آن مواجهه است ، تعداد روزهای یخبندان که بطور متوسط به ۲۴ روز رسال میرسد و وضع بارندگی و آب و هوای منطقه است ، بعلاطف طبیعت نامساعد فقط حدود ۶ ماه در سال امکان انجام کارهای کشاورزی هست و این امر امور مربوط به کاشت و برداشت را به تاخیر می اندازد .

از جمله نارضائیهای موجود در اوائل تاسیس شرکت ، یکی راجع به ارزیابی است که بگفته زارعان بدون مشورت و نظر آنان صورت گرفته و همه زمینها بطور برابر ارزش گذاری شده و مرغوبیت آن قسمت از اراضی که نزدیک قنات قرار داشته و آبگیر بوده اند در نظر گرفته نشده است . دیگر مربوط به ورود عده ای از خرده مالکان متنفعذ محلی در شرکت است .

بخش اول

تغییرات وضع اجتماعی و اقتصادی خانوارهای

نمونه

فصل اول - تغییرات اجتماعی در سطح خانوار

۱- بررسی وضع جمعیت خانوار

کل جمعیت خانوارهای ساکن در جامعه روستائی مورد بررسی بالغ بر ۳۷۷۳ نفر و تعداد خانوار آن ۷۶۷ واحد در سال مورد مطالعه - (۱۳۴۹) بوده است . مقایسه میزان جمعیت و تعداد خانوار این مطالعه با مطالعه قبلی (سال ۱۳۴۸) نشان میدهد که میزان جمعیت نسبت بسال اول مورد مطالعه کاهش یافته است ولی تعداد خانوارها افزایش یافته است . این تغییرات بدلیل زیر بوده است :

۱- علت کاهش جمعیت مهاجرت فصلی ۲۳۸ نفر از اهالی دهات حوزه عمل شرکت بشهرها و روستاهای اطراف بوده است که در آمارگیری جزه افراد خانوار بحساب نیامده اند زیرا آمارگیری سال ۱۳۴۸ در تیرماه صورت گرفت و روستائیان بعلت اشتغال به زراعت و وجود کار در ده هنوز مهاجرت نکرده بودند ولی آمارگیری مربوط به مطالعه سال ۱۳۴۹ در مهرماه انجام گرفت که باقتضای فصل گروهی از روستائیان بیکار بوده و مهاجرت کرده بودند و در آمارگیری محسوب نشدند .

۲- افزایش تعداد خانوارها در آمارگیری دوم باین علت است که اولاً تعدادی خانوار جدید توسط فرزندان خانوارها تشکیل شده است ، - ثانیاً برخی از خانوارها همراه با تاسیر شرکت به دهات حوزه عمل شرکت نقل مکان کرده اند .

تعداد خانوارهای سهامداران ۳۵۸ خانوار در سال ۱۳۴۸ به—
 ۳۵۶ خانوار در سال ۱۳۴۹ کاهش یافته است . علت این نقصان انتقال
 سهام در خانوار به دیگر خانوارهای سهامدار است .
 برخی از خصوصیات جمعیتی دهات حوزه عمل شرکت در جدول صفحه (۵)
 آمده است .

الف . توزیع جمعیت بر حسب جنس

از کل ۳۷۷۳ نفر جمعیت جامعه مورد تحقیق ۱۹۴۲ نفر مرد و —
 (۵۱ / ۵ درصد) و ۱۸۳۱ نفر زن (۴۸ / ۵ درصد) بوده اند . نسبت
 جنسی جمعیت برابر ۱۰۶ بوده است یعنی در برابر هر ۱۰۰ زن ۱۰۶ مرد
 قرار میگیرد . مقایسه این نسبت با نسبت جنسی که در هنگام تولد برابر —
 ۱۰۵ میباشد نشان میدهد که از لحاظ جنسی جمعیت وضع تقریباً متعادلی
 داشته است و تعداد مردان تقریباً معادل حد طبیعی بوده است .
 نسبت جنسی جمعیت سهامدار نمونه برابر با ۱۰۵ و جمعیت خوش نشین —
 معادل ۱۰۶ بوده است ، عبارت دیگر در برابر هر ۱۰۰ زن از جمعیت
 سهامدار در سال ۴۹ تعداد ۱۰۵ مرد و همچنین در مقابل ۱۰۰ زن از جمعیت
 خوش نشین ۱۰۶ مرد وجود داشته است .

ب - توزیع جمعیت بر حسب سن

مطالعه جمعیت از لحاظ سن در سطح خانوارهای مورد تحقیق نشان میدهد که از ۵۷ نفر جمعیت خانوارهای سهامدار ۹ درصد را - افراد کمتر از ۱ سال تشکیل میدهد، از جمعیت فوق ۲ درصد را بزرگسالان بین ۱۵ - ۵۹ و بقیه یعنی ۹ درصد را گروه ۶۰ ساله و بالا تشکیل دادهاند. این نسبت در جامعه خوش نشینان مورد مطالعه در گروه سنی پائین تر از ۱ سال برابر با ۵۲ درصد و در گروه سنی ۱۵ - ۵۹ معادل ۴۰ درصد و برای گروه سنی ۶۰ ساله و بالا معادل ۸ درصد بوده است. بطور کلی از این ارقام چنین استنباط میشود که جمعیت جامعه مورد مطالعه جمعیتی است جوان لیکن جمعیت خوش نشینان نسبت به سهامداران - جوانتر است. جداول شماره ۱ و ۲ جمعیت خانوارهای سهامدار و خوش نشین را در - گروه های سنی ۵ ساله نشان میدهد.

۲- ابعاد خانوار

از ۷ خانوار نمونه مورد بررسی حدود ۸۳ درصد را خانوارهایی تشکیل می‌دهند که شامل پدر، مادر و فرزندان می‌باشند و اصطلاحاً "خانوار زن و شوهری" نامیده میشوند ۱۷ درصد بقیه را خانوارهایی تشکیل می‌دهند که غیر از فرزندان سایر منسوبین را نیز دربردارند. در برخی از این خانوارها سه نسل در کنار هم زندگی میکنند. نسبت خانوارهای وسیع در ندرد خوش نشینان حدود ۱۱ درصد است.

مطالعه مان‌شان می‌دهد که خانوارهای دارای ابعاد وسیع باین علت که منابع درآمد موجود در روستا نمیتواند احتیاجات آنان را برآورد مهاجر فرست هستند و غالباً یک الی دو نفر از افراد این خانوارها در شهرها بکار اشتغال دارند. در این بررسی خانوارهایی که متوسط ابعادشان ۶/۶ نفر است بطور متوسط ۱/۷ نفر مهاجر داشت‌اند در حالیکه خانوارهایی که متوسط بعدشان ۵/۶ نفر است اساساً ساکن مهاجرند داشته‌اند.

مطالعه جمعیت خانوار سهامدار و خوش نشین بر حسب درجه نسبت بار رئیس خانوار نشان می‌دهد که حدود ۳۳ درصد جمعیت سهامدار شامل مردان و همسرانشان و حدود ۵۳ درصد فرزندان و بقیه شامل سایر خویشاوندان میباشد. (جدول شماره ۳) جمعیت جامعه خوش نشینان را حدود ۸۸ درصد اعضاء خانوار و فرزندان و بقیه را سایر منسوبین تشکیل داده‌اند.

بررسی خانوارها بر حسب تعداد اعضاء آن نشان می‌دهد که در جامعه

سهامداران خانوار ۷ نفری با ۱۶ درصد و در جامعه خوش نشین خانوار ۶ نفری با ۲۰ درصد بالاترین رقم را دارا بودند . بزرگترین خانوار در جامعه

سهامداران ۱۶ عضو و در میان خوش نشینان ۱۲ عضو داشته است . در هیچکدام از خانوارها اعم از خوش نشین و سهامدار خانوار ترك نفری وجود نداشته و کوچکترین آن خانوار و نفری است .

متوسط ابعاد خانوار در میان سهامداران ۶/۳ نفر و در میان خوش نشینان ۵/۴ نفر میباشد . مطالعه ابعاد خانوار در گروههای مختلف سهام نشان میدهد که هرچه تعداد سهام سهامداران بیشتر باشد بعد خانوار آنها زیاد تر است بطوریکه بعد خانوار در گروه کمتر از ۱ سهم ۱۰۵-۲۹ سهم به ترتیب ۵/۲ و ۵/۳ و در گروه ۳۰ تا ۳۹ سهم ۶/۳ و در گروه ۴۰-۴۹ سهم و بیشتر ۷/۶ نفر میباشد .

مقایسه تعداد افراد خانوار در گروههای مختلف جامعه سهامداران نیز مؤید نظریه فوق میباشد بطوریکه در گروه کمتر از ۱ سهم خانوار ۳ نفری با ۴۳- درصد و در گروه ۱۰ تا ۲۹ سهم خانوار ۴ نفری با ۲۲ درصد ، در گروه ۳۰ تا ۳۹ سهم خانوار ۶ نفری با ۲۴ درصد و بالاخره در گروه ۴۰-۴۹ سهم و بیشتر خانوار ۷ نفری با ۲۰ درصد و خانوار ۸ نفری با ۲۰ درصد بالاترین ارقام را در گروههای فوق بخود اختصاص داده اند (جدول شماره ۴) .

بیشبیه نوسانات تعداد افراد خانوار در میان گروههای مختلف جامعه سهامدار و جامعه خوش نشین با وضع اقتصادی و درآمد آنان ارتباط دارد بطوریکه مطالعه مانشا ن میدهد بموازات افزایش درآمد خانوارها ابعاد آنها نیز افزایش مییابد .

در جدول زیر متوسط درآمد خانوارها در جامعه سهامدار خوش نشین و رابطه آن با تعداد متوسط افراد خانوار آمده است .

گروههای سهامدار	متوسط درآمد	متوسط بعد خانوار
جمع	۴۷۳۹۸	۶/۳
کمتر از ۱ سهم	۴۸۳۸۵	۵/۷
۱۵-۲۹ سهم	۴۱۰۸۲	۵/۳
۳۰-۳۹ سهم	۴۵۶۳۲	۶/۳
۴۰ سهم و بیشتر	۶۳۴۶۹	۷/۶
خوش نشین	۴۰۴۱۳	۵/۴۱

بطوریکه جدول نشان میدهد بموازات بالا رفتن درآمد بعد خانوار نیز افزایش می یابد، بعبارت دیگر عامل اقتصادی از یک طرف در کمی و یا فراوانی جمعیت خانوارها مؤثر است و از طرف دیگر سهامداران بزرگ که وضع اقتصادی بهتری دارند امکان دسترسی به تسهیلات بهداشتی برایشان میسر است و نتیجتاً این امر در کاهش مرگ و میر نوزادان مؤثر بوده و سبب وسعت ابعاد خانوار آنان گشته است .

بررسی وضع سواد در خانوارهای مطالعه شده نشان میدهد که از ۷ خانوار سهامدار در ۳۲ خانوار (۴۲ درصد) افراد آن بیسواد بوده اند و بقیه دارای یک یا چند نفر بیسواد بوده اند . ۳۲ درصد از خانوارهای نمونه فقط یک نفر و ۱۷ درصد دو نفر و ۵ درصد ۳ نفر بیسواد داشته اند و

تنها ۴ درصد از کل خانوارهای مطالعه شده ۶ نفر با سواد داشته اند .
مسئله ای که باید بآن اشاره کرد بالا بودن تعداد با سوادان در میان
سهامداران بزرگ است بطوریکه در گروه سهامداران کمتر از ۱ سهم بطور
متوسط فقط ۶/۰ نفر با سواد بوده اند ، حال آنکه این رقم برای سهامدارانی
که بیشتر از ۴ سهم دارند ۱/۲ نفر است .

بررسی وضع سواد خانوارهای خوشنشین نشان میدهد که حدود
۳۴ درصد این خانوارها بی سواد و بقیه بین ۱ تا ۶ نفر با سواد داشته اند .
متوسط با سواد در هر خانوار خوشنشین ۱/۱ نفر و در میان هر خانوار سهامدار
حدود ۸/۰ نفر است .

بطور کلی از ارقام فوق میتوان اینطور نتیجه گرفت که اولاً برای سهامداران -
بزرگ امکانات بیشتری از نظر اقتصادی برای تحصیل وجود دارد . ثانیاً
خوش نشینان به علت شغلی که دارند کمتر از اطفال در مشاغل خود کمک
می گیرند و لذا اطفال آنان مجال بیشتری برای تحصیل دارند در حالیکه
زارعان بواسطه احتیاجی که به نیروی انسانی در زراعت و باغداری و دامداری
دارند از نیروی فعاله فرزندان خود در این کارها استفاده میکنند بنا بر این
امکان تحصیل برای آنان کمتر است ثالثاً خوش نشینان برای تامین معاش
ناچار به مهاجرت بشهرها میشوند و به همین سبب زودتر از زارعان با شهرنشینی
و مزایای تحصیل سواد آشنا شده اند .

۳- وضع مهاجرت در خانوارهای نمونه

در این زمینه باید گفت که مهاجرت در جامعه روستایی شرکت به دو گونه صورت گرفته است .

اول - مهاجرتی که در آن يك يا همه اعضای خانوار به راترك کرده و در جای دیگری سکونت اختیار کرده اند ، از این نوع مهاجرت در مطالعه ما بعنوان مهاجرت دائم یاد شده است .

دوم - مهاجرتی که در آن رئیس خانوار و یا چند نفر از افرادش برای مدت - محدودی مهاجرت کرده اند .

بدیهی است که مطالعه ما بیشتر درباره مهاجران نوع دوم صورت گرفته و نمیتواند وضع کامل مهاجرت را در جامعه و مخصوصاً اثر تشکیل شرکت را در - مهاجرت دائم نشان دهد ، با این حال بسیاری از خصوصیات مهاجرت را مانند سن و جنس مهاجران و محل و محل مهاجرت و رابطه مهاجران با رئیس خانوار روشن میسازد .

الف - تعداد مهاجران

در سال گذشته از جامعه مورد تحقیق ۲۳۸ نفر مهاجرت کرده اند که از این تعداد فقط ۱۶ نفر زن بوده اند ، این عده که حدود ۶ درصد از کل جامعه مورد مطالعه را تشکیل میدهد شامل مهاجران فصلی و دائم میباشد . توزیع مهاجران به تفکیک دهات حوزه عمل نشان میدهد که در دهکده نوار حدود ۹ درصد و در درگزین حدود ۵ درصد و در ینگ قلعه

نیز حدود ۵ درصد از کل جمعیت به مهاجرت پرداخته اند .
 علت فراوانی مهاجرت در ده نوار بیشتر بخاطر تخصصی است که اهالی این
 ده هکده در کار موزائیک سازی دارند ، زیرا اهالی این روستا از سالهای پیش
 در تهران در کارخانه های سیمانکاری بکار اشتغال داشته اند .
 پس از تشکیل شرکت سهامی زراعی و واگذاری حق استفاده دائم و مطلق
 اراضی به شرکت و مکانیزه کردن اراضی توسط شرکت اول بسیاری از روستائیان
 از کار زراعت کناره گرفته شدند ، ثانیاً درآمد روستائیان از محل سود ویژه
 شرکت نسبت به سالهای قبل از تشکیل شرکت کاهش یافت . ثالثاً در -
 اولین سال تاسیس شرکت مسئولان مربوطه برای انجام برخی از کارهای
 زراعی از روستائیان ده درگزین که مهارت بیشتری داشتند استفاده کردند
 لذا پس از تشکیل شرکت روستائیان دهات حوزه عمل مخصوصاً ده نواره
 مهاجرت پرداخته اند . بنابه اظهار روستائیان میزان مهاجرت نسبت به
 قبل از تشکیل شرکت بیشتر شده است و تعداد بیشتری به مهاجرت پرداخته
 اند
 مطالعه مانیزاین مطلب را تأیید میکند بطوریکه قبل از تشکیل ۷/۵ درصد از
 افراد خانوارهای نمونه مهاجرت کرده اند در حالیکه در سال گذشته این
 نسبت به ۱۴/۲ درصد رسیده است .

---

(۱) مراجعه شود به فصل ارزشیابی اقتصادی شرکت سهامی زراعی
 درگزین

ب - رابطه مهاجران بارشیر خانوار

از میان خانوارهای سهامدار نمونه رؤسای خانوار حدود ۳۲ - درصد کل مهاجران فصلی را تشکیل میدهند. حدود ۵۳ درصد از این مهاجران را پسران رؤسای خانوار و بقیه را سایر خویشان رئیس خانوار تشکیل میدهند. وضع مهاجران فصلی در گروههای سهامدار متفاوت است بطوری که در گروه کمتر از ۱ سهم ۶۰ درصد از مهاجران فصلی را رؤسای خانوار تشکیل میداده اند، این رقم برای گروه سهامدار ۱ - ۲۹ سهم ۵۰ درصد میباشد، بررسی مانش آن میدهد که مهاجرت در میان سهامداران بزرگ که وضع اقتصادی بهتری از سایر سهامداران دارند کمتر انجام میگیرد بطوریکه نسبت مهاجرت رؤسای خانوار برای گروه سهامدار ۴۰ سهم و بیشتر حدود ۲۷ درصد است.

خانوارهای سهامدار کم سهم به علت کمی درآمد و برای اینکه بتوانند میان دخل و خرج خود تعادل برقرار کنند مهاجرت میکنند. در این خانوارها نه تنها رؤسای خانوار به مهاجرت می پردازند بلکه سایر افراد خانوار نیز جهت کمک بوضع اقتصادی خانوار ناچار به مهاجرت هستند. البته این وضع برای سایر گروههای سهامدار نیز وجود دارد با این تفاوت که در این گروهها رؤسای خانوار کمتر به مهاجرت می پردازند و بیشتر افراد خانوار (پسر، برادر) مهاجرت میکنند. مطالعه درباره نسبت مهاجران دائم بارشیر خانوار - نشان میدهد که ۹۰ درصد این مهاجران دختر و ۱۰ درصد پسر رئیس خانوار بوده است. در مورد مهاجرت زنان باید باین نکته اشاره کرد که اصولاً

مهاجرت زنان جنبه تبعی دارد و بیشتر بعلت ازدواج صورت گرفته است و مهاجرت دائم پسران رؤسای خانوار که بیشتر بخاطر سربازی انجام شده - است در مطالعه ما بحساب مهاجرت دائم آمده است .

بررسی ما درباره مهاجرت فصلی و دائم خانوارهای نمونه خوش نشین نشان میدهد که حدود ۱۵ درصد از کل جمعیت خانوارها برای تامین معاش مهاجر کرده اند . ۵۰ درصد از این مهاجران رئیس خانوار، ۳۸ درصد پسر رئیس خانوار و بقیه سایر افراد خانوار بودند . مهاجران دائم در گروه خوش نشینان رافرنندان رئیس خانوار (دختر ۶۸ درصد، پسر ۳۲ درصد) تشکیل داده اند .

ج - میزان سواد مهاجران

بیشتر مهاجران جامعه روستائی سهامدار مورد مطالعه را افراد بیسواد تشکیل میدهد (حدود ۸۱/۵ درصد) و تنها ۱۸/۵ درصد از مهاجران از افراد باسواد جامعه مورد بحث هستند ، بعبارت دیگر عامل سواد در مهاجرت روستائیان تاثیرنداشته است بلکه همانطور که در قسمت علل مهاجرت خواهیم دید مهمترین عامل در مهاجرت روستائیان بشهرها فقر و بیکاری آنان میباشد . از میان مهاجران باسواد حدود ۷/۷ درصد که بین ۱-۴ ابتدائی سواد داشته اند ۳/۲ درصد بین ۵-۶ ابتدائی و ۴/۶ درصد نیز دوره اول - متوسطه را گذرانده اند و فقط ۱/۵ درصد از مهاجرین کسانی هستند که دوره دوم متوسطه را بپایان رسانده اند ، افرادی که دوره اول متوسطه را بپایان رسانده اند در نیروی هوائی بنابر اشتغال دارند و آن دسته که دوره دوم - متوسطه را بپایان رسانده اند در خدمت و طیفه هستند .

درصد مهاجران بیسواد نسبت به سال اول مطالعه افزایش یافته است، بطور کلی این نسبت از $۶۳/۶$ درصد به $۸۱/۵$ درصد رسیده است و این امر در ارتباط با عامل سواد را با مهاجرت نشان میدهد. بررسی مادر جامعه - خوش نشینان روستاهای حوزه عمل شرکت نیز این مسئله را تأیید میکند زیرا حدود ۷۶ درصد از خوش نشینانی که مهاجرت کرده اند بیسواد میباشند.

د - توزیع سنی مهاجران

افرادی که مهاجرت کرده اند بیشتر در گروه سنی $۱۵ - ۲۴$ ساله قرار دارند. به عبارت دیگر بیشترین مهاجران را نیروی فعال جامعه تشکیل میدهد بطوریکه بیش از ۴۴ درصد از مهاجران در این گروه سنی قرار دارند - کمی درآمد روستائیان در هات حوزه عمل سبب شده است که مهاجرت در - گروههای سنی ۲۵ ساله به بالا نیز صورت گیرد. حدود ۸ درصد از مهاجران افرادی هستند که در گروه سنی کمتر از ۱۵ سال قرار دارند، این افراد بیشتر تحصیلاتی میباشند که برای ادامه تحصیل به شهر رفته اند و یاد خترانی هستند که در این سن ازدواج کرده اند. مطالعه گروه سنی مهاجران میان خوش - نشینان نیز مؤید این مسئله است که بیشترین مهاجران در گروه سنی - $۱۵ - ۲۴$ ساله قرار دارند ($۳۴/۸$ درصد)

جدول شماره ۵ توزیع مهاجران را بر حسب سن در موقع ترك ده نشان میدهد

هـ - مقصد مهاجرت

نتایج بررسی ما معلوم می‌دارد که هدف و مقصد بیشتر مهاجران تهران بوده است و اغلب محل سکونت خود را بخاطر تهران ترك گفته‌اند زیرا تعدادی از روستائیان این منطقه به علت سابقه کار و آشنائی که نزد صاحبان کارخانه های سیمانکاری و موزائیک سازی تهران داشته‌اند سبب شده‌اند که تعداد بیشتری از آنان در این کارخانه ها مشغول بکار شوند . بطوریکه این مطالعه نشان می‌دهد حدود ۶۸ درصد از سهامداران وحدود ۶۶ درصد از خوش نشینان محل سکونت خود را به مقصد تهران ترك کرده‌اند . بررسی سال ۱۳۴۸ نشان داد که حدود ۹۰ درصد از سهامداران برای کاریابی بتهران مهاجرت کرده‌اند در حالیکه این رقم در سال گذشته به ۶۸ درصد تقلیل پیدا کرده است . در سال گذشته برخی از مهاجران مراکز استانها را برای مهاجرت برگزیده‌اند (۸ درصد مهاجران سهامدار ، ۳ درصد خوش - نشینان) و گروهی نیز شهرستان همدان را برای مهاجرت انتخاب کرده‌اند (۹ درصد مهاجران سهامدار ، ۹ درصد خوش نشینان) ولی در مقابل این مراکز کشش دهات مجاور رجا بجا کردن مهاجران بی تاثیر نبوده است بطوری که حدود ۱۴ درصد از افراد خانوار سهامدار و حدود ۲۳ درصد از افراد خانوار خوش نشین محل مهاجرتشان دهات مجاور بوده است . در این مورد باید اشاره کرد که این قبیل مهاجرتها اغلب توسط زنان و بیشتر بر اثر ازدواج صورت گرفته است .

و - مدت مهاجرت

محاسبه مدت مهاجرت در مورد مهاجران فصلی دشوار است زیرا اکثر مهاجران مدت مهاجرتشان نامعلوم ذکر شده است. مهاجرانی که در تهران بکار موزائیک سازی و سیمانکاری اشتغال دارند غالباً تمام سال در مهاجرت هستند فقط سالی یک ماه یا کمتر از آن برای استراحت و رسیدگی به امور خانوادگی خود به ده مراجعت میکنند.

سرپرستی افراد خانوار مهاجران غالباً توسط یکی از افراد خانوار (که معمولاً پدر رئیس خانوار است) انجام میگردد. بررسی مانشان میدهد که حدود ۴۲ درصد از مهاجران مدت مهاجرتشان نامعلوم است، ۴۰ درصد از مهاجران مدت مهاجرتشان بیشتر از یکسال و بقیه کمتر از یکسال بطول انجامیده است.

مطالعه مدت مهاجرت در جامعه خوش نشینان با آنچه در مورد مهاجران سهامدار ذکر شد تفاوت دارد، زیرا ۵۳ درصد از خوش نشینان مهاجر برای مدت ۶ تا ۱۲ ماه حدود ۲۳ درصد کمتر از ۶ ماه و حدود ۱۸ درصد بیشتر از یکسال مهاجرت کرده اند، بقیه نیز مدت مهاجرتشان نامعلوم بوده است.

ی - علل مهاجرت

مطالعه مان‌شان می‌دهد که بیکاری مهمترین عامل برای جابجایی شدن مردان از ده محل سکونت خود می‌باشد . کمبود درآمد روستائیان و کم‌کاری کار در دهات حوزه عمل شرکت سبب شده است که مردان به مهاجرت بپردازند .

در این بررسی نسبت مردانی که برای کارگری ده محل سکونت خود را ترک کرده اند از ۶۴ درصد تجاوز میکند . سرپای نیز از علل جابجایی مردان محسوب میشود . علت عمده مهاجرت زنان از دواج بوده است بطوریکه حدود ۲۸ درصد از مهاجرت‌ها که متعلق به زنان بوده است بر اثر ازدواج صورت گرفته است .

حدود ۳ درصد از مهاجرت‌ها نیز برای ادامه تحصیل بوده است . در جامعه خوش‌نشینان مورد مطالعه ۶۶ نفر مهاجرت وجود داشته است که از این عده حدود ۷۹ درصد برای کارگری حدود ۱۷ درصد بر اثر ازدواج ده محل سکونت خود را ترک گفته اند ، بقیه به عللی مانند سرپای و یا معالجه مجبوره مهاجرت شده اند .

(جدول شماره ۶ توزیع مهاجران را بر حسب علل ترك ده نشان می‌دهد .

۴- سواد

از کل جمعیت خانوارهای مورد بررسی (۳۲۳ نفر) تعداد ۷۲ نفر یعنی ۲۲/۲ درصد با سواد بوده اند از این تعداد ۷/۲۰ درصد مردان و بقیه رازنان تشکیل داده اند .

میزان سواد در میان گروههای مختلف سهامدار متفاوت بوده است ، بطوری که در گروه کمتر از ۱ سهم ۲۱ درصد و ۱۵-۲۹ سهم حدود ۱۵ درصد و ۳۰-۳۹ حدود ۱۸ درصد و ۴۰ سهم و بیشتر ۳۸ درصد جمعیت با سواد بوده اند . (جدول شماره ۷)

مطالعه مانشا ن میدهد که بموازات بالا رفتن درآمد تعداد با سوادان نیز افزایش می یابد ، بطوریکه در گروه کمتر از ۱ سهم که میزان درآمد ناخالص برابر ۴۸۳۸ ریال است تعداد با سوادان ۲۱ درصد کل جمعیت نمونه این گروه را تشکیل میدهد در حالیکه در گروه سهامدار ۱-۲۹ سهم که درآمد ۱۰۸۲ ریال است جمعیت با سواد به ۱۵ درصد تقلیل پیدا میکند ولی در گروههای سهامدار ۳۰-۳۹ سهم و ۴۰ سهم و بیشتر که درآمد خانوار منظم^۱ افزایش می یابد جمعیت با سوادان آن نیز افزایش پیدا میکند میتوان گفت که بین وضع اقتصادی و میزان سواد ارتباط مستقیم وجود دارد . یعنی در خانوارهایی که درآمد آنان بیشتر است و وضع اقتصادی آنان بهتر از سایرین است ، امکانات بیشتری برای با سواد شدن وجود دارد .

بررسی نسبت افراد مدرسه روبه افراد لازم التعلیم در جامعه خوش نشین و سهامدار و گروههای مختلف آن رابطه بین وضع اقتصادی و تعداد با سواد

راتائید میکند . بنابراین مطالعه در جمعیت ۶-۳ ساله سهامداران ۳۴/۹ درصد و خوش نشین ۴۳/۸ درصد به دبستان میرفته اند . تعداد افرادی که در این سنین به مدرسه میرفته اند در گروههای مختلف سهام به نسبت افزایش درآمد بالا رفته است (جدول شماره ۸) .

میزان سواد در جمعیت ۷ ساله بهالای خانوارهای خوش نشین ۲۷/۸ - درصد یعنی بهراتب بیشتر از خانوارهای سهامدار است . میزان سواد زنان در جامعه خوش نشین (۴/۴ درصد) از میزان سواد زنان در جامعه سهامدار (۱/۵ درصد) بیشتر میباشد (جدول شماره ۹) . شاید عوامل زیر در این اختلاف مؤثر باشد :

- ۱- وابستگی خانوارهای سهامدار به زمین و استفاده از نیروی انسانی افراد خانوار در فعالیت های کشاورزی ، گاهی این خانوارها را از فرزندان خود حتی در سنین کمتر از ۱۰ سالگی در کشا وری استفاده میکنند .
- ۲- مهاجرت خوش نشینان به شهرها مخصوصاً تهران (۶۶ درصد از خوش نشینان مهاجر محل سکونت خود را به قصد تهران ترك گفته اند) در آشنایی آنان با شهرنشینی مؤثر بوده است و این خود عامل مؤثری در تغییر افکار آنان نسبت به تحصیل سواد فرزندان شان بوده است .
- ۳- از عوامل مهم که در این مورد میتوان یاد کرد عدم تامین شغلی خوش نشینان است که آنان را وادار میکند فرزندان خود را به مدرسه بفرستند .
- ۴- در گذشته به علت تعصبات خانوادگی محدودیت های زیادی در راه تحصیل زنان وجود داشته است به طوری که فقط ۱/۵ درصد از جامعه سهامدار و ۴/۴ درصد از جامعه خوش نشینان را زنان با سواد تشکیل

داده اند ولی نکته جالب اختلافی است که میان زنان باسواد در گروههای سهامداروخوش نشین وجود دارد. شاید تعارض بیشتر - خوش نشینان با شهر و تاثیر زندگی شهری در کاهش تعصبات مذهبی آنان نسبت به باسواد شدن زنان موثر بوده است.

۵- تاثیر زندگی شهری در جامعه روستائی مورد مطالعه مخصوصاً در میان جوانان مهاجروخوش نشینان که اکثر مهاجرین را تشکیل میدهند از نحوه لباس پوشیدن، گذراندن اوقات فراغت (ورق بازی، قاپ بازی) - نحوه برخورد و طرز تفکر، تغییر لهجه ترکی به فارسی، استفاده از تمهیدات زندگی شهری و رعایت برخی از نکات بهداشتی کاملاً مشهود است.

بررسی مانشان میدهد که در جمعیت مردان در جامعه سهامدار در گروه سنی کمتر از ۱۰ ساله ۶۹ درصد و در گروه سنی کمتر از ۲۰ ساله ۴۶ درصد از جمعیت را باسوادان تشکیل داده اند، در حالیکه در جمعیت ۲۰ ساله و بیشتر فقط ۱۰/۵ درصد باسواد بودند، همچنین ۹/۸ درصد از جمعیت زنان کمتر از ۱۰ سال و ۵/۶ درصد از جمعیت ۱۰-۱۹ ساله باسواد بوده اند در جامعه خوش نشین مورد بررسی ۶/۷۸ درصد از جمعیت مردان در گروه سنی کمتر از ۱۰ سال باسواد است این نسبت در گروه سنی ۱۰ تا ۱۹ حدود ۶۹ درصد میباشد.

زنان باسواد در جامعه خوش نشین ۱۵ درصد جمعیت زنان کمتر از ۱۰ سال را تشکیل میدهند و در جمعیت ۱۰ ساله به بالا زن باسواد اساساً وجود ندارد. ارقام نشان میدهد که پیشرفتهائی در زمینه آموزش در سالهای اخیر نصیب جامعه مورد مطالعه شده است. در مورد کلاسهای شبانه که برای

باسواد کردن بزرگسالان در جامعه مورد تحقیق دایر شده اند باید گفت که این کلاسها در باسواد کردن بزرگسالان توفیق چندانی حاصل نکرده اند . از کل ۷۲ نفر جمعیت باسواد در میان خانوارهای سهامداره ۱ درصد مردك تحصیلی نداشته و دارای سواد قدیمه بوده اند و ۷۹ درصد دارای تحصیلات ابتدائی بوده اند . کسانی که دوره اول متوسطه را به پایان رسانده اند - حدود ۶ درصد است .

در میان خوش نشینان از کل ۹۱ نفر باسواد ۱۶/۵ درصد دارای سواد قدیمه و ۳/۳ درصد کلاس پیکار با بیسوادی و ۵/۵ درصد دوره اول متوسطه را به پایان رسانده اند و بقیه نیز دارای تحصیلات ابتدائی بوده اند .

۵- نیروی انسانی

الف - جمعیت فعال

جمعیت فعال معمولاً به گروهی از جمعیت گفته میشود که از نظر سنی بین ۱۵-۶۴ سال داشته باشند ولی در جامعه مورد بررسی بدلیل مختلف منجمه، ضعف بنیه مالی روستائیان و تراکم کارها افراد کمتر از ۱۵ سال و همچنین سالخوردگان بیش از ۶۴ سال بکار اشتغال میورزند و به همین علت - است که در جمعیت فعال از گروه سنی ۱۰ ساله به بالا مورد محاسبه قرار گرفته است.

بررسی مانسان میدهد که از کل ۴۵۷ نفر جمعیت خانوار سهامدار نمونه ۲۸۲ نفر در گروه سنی ۱۰ ساله و بالاتر تشکیل داده اند. تعداد جمعیت فعال نسبت به جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر ۵۷/۴ درصد و در کل جمعیت ۳۵/۴ درصد است.

از جمعیت مردان در گروه سنی ۱۰ ساله و بالاتر ۸۰ درصد و از جمعیت زنان در همین گروه سنی ۳۰ درصد را فعالان تشکیل داده اند. مطالعه جمعیت فعال در گروههای مختلف سهام نشان میدهد که با افزایش سهام درصد جمعیت فعال کاهش می یابد به عبارت دیگر سهامداران بزرگ به دلیل وضع اقتصادی بهتری که دارند مجبور نیستند که به نسبت سایر گروههای سهامدار فعالیت کنند، نسبت جمعیت فعال به جمعیت ده سال و بیشتر در گروه کمتر از ۱۵ سهم ۷۵ درصد و گروه ۱۵-۲۹ سهم ۶۱ درصد و ۳۰-۳۹ سهم ۵۶ درصد و ۴۰ سهم و بیشتر ۴۶ درصد میباشد.

میزان فعالیت برای مردان خوش نشین در جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر ۷۶/۲ درصد و برای زنان حدود ۳۰ درصد میباشد (جدول شماره ۱۱)

جمعیت غیرفعال خانوارهای سهامدار نمونه ۶/۶۴ درصد کل جمعیت خانوارها میباشد که شامل محصلان، افراد از کار افتاده، زنان خانه دار و کودکان است.

جمعیت غیرفعال خانوارهای خوش نشین نسبت به کل جمعیت خوش نشین نمونه ۶/۶۳ درصد است.

از مقایسه ارقام مربوط به جمعیت فعال در میان گروههای سهامدار خوش نشین چنین استنباط میشود که اولاً فعالیت در میان سهامداران بیش از خوش نشینان است ثانیاً میزان فعالیت مردان سهامدار کمتر از فعالیت مردان خوش نشین میباشد. ثالثاً در میزان فعالیت زنان سهامدار و خوش نشین تفاوت زیادی محسوس نیست.

ب - جمعیت شاغل

از ۱۶۲ نفر جمعیت فعال خانوارهای سهامدار ۸۷/۶ درصد آنرا شاغلین تشکیل داده اند که نسبت به کل جمعیت بالغ بر ۳۱ درصد است.

از جمعیت فعال خانوارهای خوش نشین ۸۸ درصد آن شاغل بکار بوده اند نسبت شاغلین در جمعیت این گروه به ۳۲ درصد میرسد.

میزان اشتغال به کار جمعیت از لحاظ جنس در گروههای سهامدار و خوش نشین تفاوت هائی وجود دارد.

۱- درصد اشتغال بکار در میان خوش نشینان بیشتر از سهامداران است
 ۲- در میان جمعیت فعال سهامداران (مردان) $91/8$ درصد بکار اشتغال داشتند، در حالیکه این رقم برای مردان در قشر خوش نشین $96/4$ درصد میباشد.

۳- اشتغال بکار زنان سهامدار بیشتر از زنان خوش نشین است، در توجیه این امر باید گفت که زنان در این منطقه فقط بکار قالیبافی اشتغال دارند و از طرف دیگر شرکت سهامی زراعی کارگاههای قالیبافی در اختیار خانوارهای سهامدار قرار داده است و باین ترتیب سطح اشتغال را در میان زنان سهامدار بالا برده است ولی خانوارهای خوش نشین از این امتیاز برخوردار نیستند.

بررسی شاغلین خانوارهای سهامدار در جمعیت ۱۰ سال و بیشتر این گروه نشان میدهد که حدود ۵۰ درصد از جمعیت مرد وزن ۱۰ سال و بیشتر را شاغلین تشکیل داده‌اند. این نسبت برای خوش نشینان $45/3$ درصد بوده است.

تعداد شاغلین مرد در گروههای مختلف سهام متفاوت است بطوریکه به نسبت افزایش سهام از تعداد شاغلین کاسته میشود. نسبت شاغلین مرد به جمعیت ۱۰ سال و بیشتر در گروه سهامدار کمتر از ۵۱ سهم ۸۳ درصد و در گروه ۱۵-۲۶ سهم ۷۸ درصد و ۳۰-۳۹ سهم ۷۷ درصد و بالاخره در گروه ۴۰ سهم و بیشتر حدود ۶۲ درصد بوده است. همچنین نسبت شاغلین زن در جمعیت ده سال و بیشتر در گروههای مختلف سهام تفاوت دارد بطوری که هرچه میزان سهام سهامداران که نشانه وضع اقتصادی آنان است

بالا ترمیرود درصد شاغلین زن کاسته میشود . این نسبت برای گروه سهامدار
کمتراز ۱۵ سهم ۳۳ درصد و ۱۵ - ۲۹ سهم ۲۶ درصد و ۳۰ - ۳۹ سهم ۲۰ -
درصد و گروه بیشتر از ۴۰ سهم حدود ۱۷ درصد است .

بطور کلی از ارقام بالا چنین استنباط میشود که اولاً سهامداران کم سهم به
علت قلت درآمد از سود ویژه مجبورند برای تامین معاش خانوار فعالیت
بیشتری داشته باشند . ثانیاً در میان سهامداران بزرگ که منابع
بیشتری برای کسب درآمد را اختیار دارند نسبت شاغلین زن و مرد کمتر است .
ثالثاً در خانوارهای سهامدار مقابل هر فرد شاغل حدود ۳/۵ نفر
غیر شاغل و در میان خوش نشینان در مقابل هر فرد شاغل حدود ۳/۲ نفر
غیر شاغل وجود دارد ، بعبارت دیگر هر فرد شاغل با جمعیت ۳/۵ نفر در
جمعیت سهامداران ۳/۳ نفر جمعیت خوش نشین را بعهده دارد .

مطالعات انجام شده درباره نقش شرکت در ایجاد کار برای سهامداران و
خوش نشینان نشان میدهد که حدود ۲۹ درصد از سهامداران شاغل (زن
و مرد) در شرکت سهامی زراعی بکار اشتغال داشته اند و حدود ۱۵ درصد
در خارج از شرکت کار میکرده اند ، بقیه نیز در شرکت و در خارج از شرکت فعالیت
داشته اند .

سهامداران کم سهم بیشتر در خارج شرکت فعالیت داشته اند در حالی که
سهامداران بزرگ بیشتر در شرکت کار میکرده اند بطوریکه در گروه سهامداران
کمتراز ۱۵ سهم حدود ۱۴ درصد و ۱۵ - ۲۹ سهم حدود ۲۷ درصد و ۳۰ - ۳۹
سهم حدود ۳۷ درصد و ۴۰ سهم و بیشتر حدود ۲۶ درصد از مردان و زنان شاغل
در شرکت کار میکرده اند .

مطالعه مادر باره اشتغال خوش نشینان در شرکت حاکی از این مسئله است که فقط ۵ درصد از مردان شاغل در شرکت کار میکرده اند. ۷۴ درصد در خارج شرکت و بقیه در شرکت و خارج شرکت بکار اشتغال داشته اند از مقایسه ارقام باین نتایج میرسیم :

- ۱- نسبت شاغلین در خارج از شرکت به مراتب بیشتر از شرکت است.
- ۲- میزان اشتغال در شرکت برای خانوارهای سهامدار بیشتر از خوش نشینان است.
- ۳- میزان اشتغال در شرکت برای سهامداران کم سهم به مراتب کمتر از سهامداران بزرگ است.

مطالعه مادر باره مدت اشتغال بکار افراد شاغل (مردان) نشان میدهد که حدود ۴۴ درصد آنان بین ۷-۹ ماه و حدود ۱۹ درصد آنان بین ۴-۶ ماه و حدود ۲۴ درصد آنان بین ۱۰ تا ۱۲ ماه و بقیه کمتر از ۳ ماه بکار اشتغال داشته اند.

بیش از ۶ درصد از شاغلین که در شرکت کار کرده اند مدت کارشان بین ۷ تا ۱۲ ماه و بقیه کمتر از ۷ ماه بوده است. آن دسته از شاغلین که در خارج از شرکت بکار اشتغال داشته اند حدود ۷۹ درصد بین ۷ تا ۱۲ ماه و بقیه کمتر از این مدت کار کرده اند.

بطور کلی متوسط روز کار شاغلین که تنها در شرکت کار کرده اند ۱۹۵ روز و کسانی که فقط در خارج از شرکت فعالیت داشته اند ۲۳۳ روز و گروهی که در هر دو محل کار کرده اند ۲۱۴ روز بوده است. در مورد محل کار شاغلین باید اضافه کرد که روستاییان این منطقه کار در خارج از شرکت را بدلیل درآمد

بیشتر ترجیح میدهند و غالباً در خارج از منطقه (تهران) بکار اشتغال دارند .
 از طرف دیگر خوش نشینان نیز بسبب سابقه کار و تقریباً نوعی تخصص که در
 کارخانه های سیمانکاری در تهران بدست آورده اند با مزد خیلی کمی که از طرف
 شرکت پرداخت میشود حاضر بکار در محل سکونت خود نیستند و اکثراً بکار در ...
 کارخانه را بکار در شرکت ترجیح میدهند .
 در جد اول ۱۳ تا ۱۶ اطلاعاتی پیرامون مشاغل رؤسای خانوارهای ساکن در
 دهات حوزه عمل شرکت بتفکیک سهامداران و خورده مالکان قبل و بعد از
 تشکیل شرکت آورده شده است .

۶- مسکن

خانه سازی در جامعه روستائی مورد مطالعه بیشتر تحت تاثیر اقلیم و شرایط طبیعی منطقه قرار دارد. سرمای فوق العاده منطقه و طول مدت آن در سبک خانه سازی تاثیر فراوان دارد بطوریکه اهالی برای جلوگیری از ورود سرما به درون اطاق سعی کرده اند که از تعبیه پنجره های زیاد خودداری کنند بهمین دلیل است که اکثر خانوارها در اطاق های تنگ و تاریک و فاقد نور و روشنائی بسر میبرند.

معمولا خانه ها را در طبقه میسازند، طبقه اول شامل انبار (داخل آن - تنورتعبیه شده است) طویل، مستراح است و طبقه دوم اطاقهای نشیمن قرار دارد. زمستانها از انبار بجای اطاق نشیمن استفاده میکنند و تنور آن را گرم کرده روی آن کرسی میگذارند.

بررسی مانشا ن میدهد که ۳۶ درصد از خانوارهای سهامدار فقط در یک اطاق بسر می برده اند و ۳۷ درصد در دو اطاق و ۲۰ درصد در سه اطاق زندگی می کرده اند. حدود ۳ درصد از خانوارها دارای ۴ اطاق و ۵ درصد دارای ۵ اطاق بوده اند.

متوسط تعداد اطاق مسکونی هر خانوار سهامدار حدود ۲ واحد بوده است این رقم برای خانوارهای کمتر از ۱۵ سهم ۱/۸۵ و ۱۵-۲۹ سهم ۱/۷۱ و ۳۰-۳۹ سهم ۲/۲۳ و ۴۰ سهم و بیشتر ۲/۴ اطاق میباشد.

متوسط تعداد اطاق برای خانوار خوش نشین ۱/۶۹ واحد میباشد، با توجه به تعداد متوسط افراد خانوار سهامدار ۶/۳ نفر و خوش نشین ۵/۴ نفر

بخوبی کمبود مسکن برای افراد روستائی جامعه مورد مطالعه مشهود است. بررسی نوع مصالح ساختمانی خانوارهای نمونه نشان میدهد که ساختمان‌ها بیشتر از مصالح ابتدائی و بومی ساخته شده است، حدود ۶۱ درصد از خانوارهای نمونه از مصالح ساختمانی ارزان قیمت نظیر چوب و گل و خشت و ۳۶ درصد علاوه بر مصالح فوق از سنگ نیز استفاده کرده‌اند بقیه در ساختمان‌ها علاوه بر مصالح فوق آجر و آهن نیز کار برده‌اند.

آب آشامیدنی خانوارهای مورد مطالعه از رودخانه، چشمه، قنات، چاه دستی تامین میگردد. مطالعات انجام شده در این باره نشان میدهد که ۸ درصد از خانوارها از قنات و ۱۸ درصد از قنات و چاه دستی و بقیه از رودخانه و قنات استفاده میکنند.

فصل دوم - تغییرات اقتصادی خانوار

در این قسمت تغییرات فعالیت های اقتصادی ، وام و اعتبارات و هزینه های تولیدی و مصرفی و درآمد خانوار در سال های ۴۹ و ۴۸ مورد بررسی و تجزیه تحلیل قرار میگیرد .

۱- انواع فعالیت های اقتصادی

خانوارهای نمونه مورد تحقیق از طرق مختلف نظیر زراعت ، دامداری ، باغداری ، صنایع دستی ، کارگری و امرامعاش میکنند .

الف - زراعت

با واگذاری حق استفاده دائم و مطلق از اراضی به شرکت سهامی زراعی زارعان دیگر نقشی در تولیدات زراعی ندارند و درآمد آنان از زراعت منحصر بسود ویژه ای است که از طرف شرکت به آنان پرداخت میشود . علاوه بر این بسیاری از سهامداران نیز در کار ای زراعی شرکت بصورت تناژی^(۱) کار میکنند که از این بابت مزد دریافت میدارند . متوسط دریافتی سهامداران از محل سود ویژه در سال ۱۳۴۹ به تفکیک گروههای مختلف سهام دار شرح زیر است :

(۱) درباره نحوه بهره برداری بصورت تناژی در قسمت ارزشیابی اقتصادی شرکت سهامی زراعی مفصلاً مطالبی آورده شده است .

کمتر از ۱ سهم	۲۳۰۲ ریال
۱۵ - ۲۹	" ۴۵۷۱
۳۰ - ۳۹	" ۷۴۴۴
۴۰ سهم و بیشتر	" ۱۴۰۶۴
جمع	" ۷۰۶۱

مبالغ ذکر شده از طرف شرکت به عنوان علی الحساب بسهامداران نمونه پرداخت شده است در حالیکه سود ویژه حقیقی که باید بین سهامداران توزیع میگردد از مبالغ فوق به مراتب کمتر است، زیرا سود ویژه هر سهم در سال ۱۳۴۹ بالغ بر ۱۵۱/۶ ریال و در سال ۱۳۴۸ بالغ بر ۱۳۳ ریال بوده است و مسئولان شرکت برای اینکه سهامداران بتوانند مخارج خود را تأمین کنند از محل تنخواه گردان در هر دو سال از بابت هر سهم مبلغ ۲۰۰ ریال پرداخت کردند و در نظر دارند که در سالهای آتی که درآمد شرکت از زراعت افزایش یافت اضافه پرداختی را از درآمد سهامداران کسر کنند. بنابراین مقایسه وضع درآمد سهامداران از محل سود ویژه در دو سال گذشته چندان تفاوتی نکرده است، ولی با مقایسه با درآمد خانوار از محل زراعت قبل از تشکیل شرکت که بالغ بر ۲۷۹۵۷ ریال بوده است کاهش فراوانی نشان میدهد. (۱) درآمد حاصل از سود ویژه ۱۲/۳ درصد از کل درآمد ناخالص خانوار را تشکیل داده است.

---

(۱) بررسی اقتصادی و اجتماعی شرکت سهامی زراعی درگزین - بخش - تحقیقات روستایی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی سال ۱۳۴۸

ب - باغداری

اکثر خانوارهای نمونه سهامدار در دهات حوزه عمل دارای باغ بوده و شخصا از آن بهره برداری میکرده اند. بطور متوسط هر خانوار سهامدار کمتر از ۱ سهم ۱۷/۰ هکتار و ۱-۲۹ سهم ۲۳/۰ هکتار و ۳۰-۳۹ سهم ۲۶/۰ هکتار و ۴۰ سهم و بیشتر ۲۸/۰ هکتار زمین زیر باغ داشته است، و گروههای فوق به ترتیب هر کدام ۲۰۱۰ ریال، ۳۶۶۲ - ریال ۳۳۳۵ و ۸۲۴۶ ریال درآمد داشته اند. متوسط درآمد خانوار خوش نشین از این محل بالغ بر ۹۳۷ ریال است.

مقایسه تغییرات درآمد ناخالص خانوار سهامدار از باغداری نسبت به قبل از تشکیل شرکت کاهش نشان میدهد، بطوریکه متوسط درآمد ناخالص خانوار پیش از تشکیل شرکت از باغداری ۳۶۷۴ ریال و بعد از تشکیل شرکت ۴۰۹۳ ریال میباشد.

شاید یکی از دلایل این کاهش عدم توانایی سهامداران در خرید آب جهت آبیاری باغات است زیرا قبل از تشکیل شرکت سهامداران برای آبیاری باغات خود از آب قنات استفاده میکردند و از این بابت پولی نمی پرداختند، ولی با تاسیس شرکت در سال اول بهره برداری آب راساعتی ۲۵۰ ریال به سهامداران فروختند و چون اکثرا نمیتوانستند مبلغ فوق را بپردازند نتیجتاً باغات میوه آنان خشک شد و زیان هنگفتی به آنان وارد شد.

بر اثر اعتراض سهامداران در سال گذشته تغییراتی در این مورد

(۱) بررسی اقتصادی و اجتماعی شرکت سهامی زراعی درگزین ص ۹۱- سال

حاصل شد باین ترتیب که قرار شد بهر سهامدار باغدار سه دفعه آب در سال مجاناً داده شود ولی در صورتیکه سهامداری بیش از این میزان احتیاج داشت باید آب را بعلفی که ذکر شد بخرد .

ذکر این نکته لازم است که خوش نشینان مجبورند که آب را خریداری کنند بطوریکه با محدودیتی که از طرف شرکت برای آبیاری باغات بوجود آمده است اهالی فعالیت خود را در تأمین معاش در زمینه های دیگری نظیر - کارگری در خارج از شرکت گسترش داده اند .

درآمد حاصل از محل باغداری ۷/۱ درصد از کل درآمد ناخالص خانوار را تشکیل میدهد .

ج - دامداری

سرمای فوق العاده منطقه و کمی مرتع و ناپایداری آن در تابستان از عوامل محدود کننده دامداری در دهات حوزه عمل شرکت است .

مدت سرماگاهی آنقدر بطول میانجامد که عملاً چرای آزاد را غیر ممکن میسازد بطوریکه زارعان مجبورند بیش از شش ماه دامهای خود را در آغل نگهداری کنند در برخی از خانوارها که تعداد دام بیشتری در اختیار دارند ، برای چرای - آزاد از مراتع دامنه کوههای اطراف استفاده میکنند ، به عبارت دیگر طبق قراردادی که با چوپانان می بندند گوسفندان خود را در بیلاق می چرانند .

یکی از عوامل محدود کننده که بعد از تشکیل شرکت به عوامل فوق الذکر اضافه شد جلوگیری از چراندن گوسفندان سهامداران در اراضی

میدهد که درآمد ناخالص خانوار سهامداران از منابع حیوانی در سال قبل از تشکیل شرکت ۱۳۰۱۱ ریال و در سال مورد بررسی ۸۲۴۵ ریال بوده است که ۱۴/۳ درصد از کل درآمد ناخالص خانوار را به خود اختصاص داده است. متوسط درآمد ناخالص خانوار خوش نشین از این راه ۹۹۶ ریال است. (جدول ۱۹)

د - صنایع دستی

در هات حوزه عمل شرکت از روستاهای قالیباف منطقه درگزین بوده و از نواحی مهم قالیبافی همدان بشمار میروند. از مهمترین صنایع دستی منطقه قالیبافی است که اصطلاحاً در محل "پشتی" گفته میشود. متوسط درآمد خانوار سهامداران از محل قالیبافی ۱۹۹۴ ریال میباشد که نسبت به قبل از تشکیل شرکت ۶۶۱ ریال افزایش نشان میدهد. خانوارهای کمتر از ۱ سهم ۳۵۷۱ ریال و ۱-۲۹ سهم ۱۵۸۷ ریال و ۳۰-۳۹ سهم ۲۳۲۳ ریال و ۴۰ سهم و بیشتر ۶۸۶ ریال از قالیبافی درآمد داشته است. متوسط درآمد ناخالص خانوار خوش نشین از قالیبافی ۱۹۵۱/۲ ریال میباشد. نقش صنایع دستی در کسب درآمد ناخالص خانوار بسیار اندک است و از ۳/۵ درصد کل درآمد ناخالص خانوار تجا و وزن میکنند.

آهش وزیرکشت بعد از برداشت محصول از طرف شرکت است ، و در سال اول -
تاسیس شرکت سهامی زراعی از هر دام مبلغ ۲۰۰ ریال بعنوان حق علف چر
توسط شرکت دریافت می گردید . این کار با مقاومت اهالی روبرو شد و در سال
دوم بهره برداری حق علف چر از بین رفت .

بررسی مانشا ن . میدهد که تعداد دام نسبت به قبل از تشکیل
شرکت کاهش محسوسی یافته است ، زیرا هر خانوار نمونه سهامدار در سال قبل
از تشکیل شرکت بطور متوسط ۵/۱۵ را* سگوسفند و بز داشته است ، در حالیکه
در سال گذشته متوسط تعداد سگوسفند و بز خانوار ۶/۲ را* س بوده است .
همچنین متوسط تعداد گاوشیرده از ۰/۱۶ را* س به ۰/۵۴ را* س تقلیل
یافته است . این کاهش در باره سایر دامهای خانوار نیز رخ داده است .
(جدول شماره ۱۲)

یکی از راههای کسب درآمد خانوار در سال گذشته فروش دام و -
طیور بوده است ، بطور متوسط هر خانوار سهامدار از این طریق ۴۵۷۴ -
ریال تحصیل درآمد کرده است .

فروش دام و طیور در گروههای مختلف سهام متفاوت است ، سهامدا
ران
گروه ۴۰ سهم و بیشتر بطور متوسط ۸۲۵۰ ریال از فروش دام درآمد داشته اند
در حالیکه سهامداران کمتر از ۱۵ سهم فقط ۱۶۸۶ ریال کسب درآمد کرده اند
این ارقام برای گروه سهامداران ۱۵-۲۹ سهم برابر ۳۰۹۰ ریال و ۳۰-
۳۹ سهم ۵۸۷۰ ریال میباشد . (جدول شماره ۱۸)

همانطور که تعداد دام به نسبت قبل از تشکیل شرکت کاهش یافته
است درآمد خانوار نیز از دامداری تقلیل پیدا کرده است . مطالعه مانشا ن

هـ - کار در شرکت

کمی درآمد و عدم موازنه میان دخل و خرج خانوار سهامدار و خوش نشین سبب شده است که خانوارهای مذکور برای کسری درآمد خود به کار در شرکت بپردازند . نوع کارهایی که توسط افراد صورت گرفته است بشرح زیر است :

۱- تناژی (سهم بری)

گروهی از سهامداران نمونه که در عملیات زراعی شرکت کار میکنند طبق قرارداد ، در مقابل هر تن محصول تولید شده سهمی از آن را دریافت میکنند (۱)
 بطور متوسط ۹ درصد از درآمد ناخالص خانوار نمونه از این راه بدست آمده است .

۲- کارگری در شرکت

برخی از رؤسای خانوار در غیر از کارهای زراعی شرکت مانند -
 جاده سازی ، شن ریزی و غیره فعالیت داشته و بطور متوسط در سال گذشته ۴۰۰۷ ریال مزد دریافت کرده اند . ۷ درصد از درآمد خانوار از این راه تامین شده است .

---

(۱) مراجعه شود به بخش ارزشیابی اقتصادی شرکت سهامی زراعی -
 درگزین ص ۵۰ پیوست

و- کارگری درخارج از شرکت

چون مدت کار در شرکت محدود است و درآمد حاصله از آن نیز
 اختیاجات خانوار را برآورده نمیکند، ناچار رؤسای خانوار مجبورند که در
 خارج از شرکت بکار اشتغال ورزند و کارگری در خارج از شرکت یکی از منابع
 عمده درآمد خانوار محسوب میشود، بطوریکه ۵/۸ درصد از درآمد
 ناخالص خانوار از طریق کارگری در خارج از شرکت تامین گردیده است.

ز- کارگری افراد خانوار

در واحد بهره برداری خانوار اگر کار و فعالیت افراد خانوار محسوب
 نگردد، موازنه میان دخل و خرج خانوار برقرار نمیشود، بنابراین در این
 واحد بهره برداری نقش افراد خانوار در کسب درآمد اهمیت بسزائی دارد و
 بدون فعالیت آنان خانوار دچار کمبود درآمد خواهد بود.
 بررسی مانشایان میدهد که بالاترین رقم درآمد متعلق به فعالیت
 افراد خانوار میباشد (۱۶/۶ درصد)، از این میزان حدود ۳ درصد از
 فعالیت افراد خانوار در شرکت و بقیه از کارگری افراد خانوار در خارج از شرکت
 تامین شده است.

بطور کلی ۴۸/۴ درصد از درآمد خانوار نمونه از کارگری بدست
 آمده است که ۱۸/۹ درصد آن از کارگری در شرکت و بقیه از کارگری در خارج -
 از شرکت تامین شده است.

کارگری در تامین معاش خانوار قبل از تشکیل شرکت سهامی زراعی نقش چندان مؤثری نداشته است، زیرا ۱/۲ درصد از کل درآمد ناخالص خانوار از این راه بدست می آمده است (۱)، حال آنکه در سال مورد مطالعه درآمد حاصل از کارگری خارج از شرکت به ۲۹/۵ درصد افزایش یافته است.

ح - فروش دام و اموال منقول

از طرق کسب درآمد پس از تشکیل شرکت فروش دام و اموال منقول است، همانطور که در قسمت د امده برای جبران کمبود درآمد، خانوارهای مورد بررسی اقدام به فروش دام و طیور و اموال منقول خود نظیر قالی وقالیچه و غیره کرده اند.

بطور متوسط هر خانوار نمونه ۷۴۷۳ ریال از فروش دام و اموال منقول کسب درآمد کرده است، این منبع درآمد پس از کارگری و درآمد خانوار از دامداری در مرتبه سوم اهمیت قرار دارد.

اهمیت منابع درآمد در گروههای مختلف سهام متفاوت است بطوریکه در گروه کمترازه (سهام ۴۵ درصد از کل درآمد ناخالص خانوار را - کارگری رئیس خانوار در خارج از شرکت تشکیل میدهد، در حالیکه این رقم برای گروه ۱۵ - ۲۹ سهم ۱۷/۵ درصد و ۳۰ - ۳۹ سهم ۰/۶ درصد و ۴۰ سهم و بیشتر ۱۹/۶ درصد بوده است.

(۱) بررسی اقتصادی و اجتماعی شرکت سهامی زراعی درگزین، بخش تحقیقات روستائی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی سال ۱۳۴۸

سود ویژه به نسبت افزایش سهام در گروههای سهامداران بالا رفته است بطوری که در گروه کمترازه (سهام ۴ درصد و در گروه ۴۰ سهم به بالا ۱۸/۶ درصد کل درآمد خانوار از طریق دریافت سود ویژه از شرکت تامین شده است .

سهامداران بزرگ بیشترین از باغداری درآمد داشته اند این افراد با استفاده از امکانات مالی باغداری را توسعه داده اند و به همین دلیل درآمدشان از سایر گروهها بیشتر بوده است ، بطوریکه درآمد خانوار سهامدار ۴۰ سهم و بیشترین از باغداری ۸۲۴۶ ریال ، یا حدود ۱۱ درصد از کل درآمد خانوار است ، در حالیکه در گروه سهامدار کمترازه (سهام این رقم ۲۰۱۰ ریال است که فقط ۳/۵ درصد درآمد کل خانوار را تشکیل میدهد .

درآمد داری در میان گروه سهامداران ۳۰-۳۹ سهم اهمیت بیشتری از سایر گروههای سهامدار دارد بطوریکه ۱۹ درصد از درآمد ناخالص خانوار این گروه از درآمداری تامین شده است .

سهامدارانیکه تعداد سهام کمتری دارند به دلیل اشتغال به کار در خارج از شرکت سهم کمتری در کارهای زراعی شرکت (تناژکاری) - داشته اند ، ولی سهامداران گروههای ۱۵-۲۹ سهم و ۳۰-۳۹ سهم به ترتیب ۱۲/۶ و ۱۲ درصد از کل درآمد ناخالص خود را از تناژکاری در شرکت بدست آورده اند . همچنین سهامداران بیشترین ۴۰ سهم که وضع اقتصادی نسبتاً بهتری از سایر گروهها داشته اند کمترین سهم بزرگ کارهای زراعی شرکت پرداخته اند .

علاوه بر این سهامداران بزرگ کمترین کارگری در شرکت رغبت نشان داده اند ، بطوریکه در گروه ۴۰ سهم و بیشتر ۱۰/۷ درصد از -

درآمد خانوار از کارگری در شرکت تامین شده است ، ولی گروههای سهامدار
 ۱۵ - ۲۹ سهم و ۳۰ - ۳۹ سهم به ترتیب ۲۰ درصد و ۲۴/۹ درصد از کل
 درآمدشان را از کارگری در شرکت بدست آورده اند .

بطور کلی درآمد خانوارها از کارگری چه در شرکت و یا در خارج از آن
 به ترتیب افزایش سهام کاهش می یابد و منابع دیگری مانند دامداری ، باغداری
 سود ویژه ، فروش دام جای آنرا میگیرد .

کارگری در گروه کفتر از ۱ سهم ۷۳/۶ درصد و ۱۵ - ۲۹ سهم —
 ۲/۵۲ درصد و ۳۰ - ۳۹ سهم ۴۲/۶ درصد و ۴۰ سهم و بیشتر ۳۹/۳ درصد
 از کل درآمد ناخالص خانوار را تشکیل داده است .

در جامعه خوش نشینان نمونه حدود ۸۴ درصد از درآمد ناخالص از
 کارگری و ۱۰ درصد از منابع حیوانی ، ۹/۶ درصد از فروش دام و بقیه از سایر
 منابع بدست آمده است . (جدول ۲۰)

۲- تغییرات مربوط به وام و اعتبارات

نوع منابعی که روستائیان جامعه مورد بررسی از آن وام گرفته اند نسبت به قبل از تشکیل شرکت چندان تفاوتی نکرده است، ولی مقدار وام - دریافتی خانوار نسبت به قبل از تشکیل شرکت تقلیل پیدا کرده است. بطور کلی منابع اعتباری روستائیان را در این منطقه به دو دسته میتوان تقسیم کرد:

اول منابع خصوصی نظیر دکاندار، اقوام و آشنایان، علاف و نزول خوار، بانکهای خصوصی.

دوم منابع دولتی مانند بانک کشاورزی و شرکت تعاونی به منابع اخیر باید شرکت سهامی زراعی را نیز افزود، زیرا در سال گذشته شرکت سهامی زراعی به گروه هائی از سهامداران که در امور زراعت بصورت سهم بری فعالیت داشتند به هر گروه مبلغ ۳۰۰۰۰ ریال مساعدت داده پرداخت کرده است. (۱)

(۲) بطور کلی متوسط وام دریافتی خانوار در سال قبل از تشکیل شرکت ۷۱۱۶/۵ ریال که حدود ۵۵ درصد آن از منابع خصوصی تامین شده است. متوسط وام دریافتی خانوار در سال گذشته ۶۹۷۶ ریال میباشد که با توجه

---

(۱) مراجعه شود به بخش دوم ارزشیابی فعالیت های اقتصادی و اجتماعی شرکت سهامی زراعی در زمین ص ۵۰-۱۰۵

(۲) بررسی اقتصادی و اجتماعی شرکت سهامی زراعی در گزین، بخار تحقیقات روستائی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی سال ۱۳۴۸، ۱۰۶-۱۰۷

به کاهش میزان وام دریافتی حدود ۸۱ درصد آن توسط بخش خصوصی تامین شده است .

بعد از تشکیل شرکت برخی از منابع دولتی مانند شرکت تعاونی پرداخت وام و اعتبار را به روستائیان سهامدار حوزه عمل شرکت کاهش داده اند بطوریکه قبل از تشکیل شرکت حدود ۳۵ درصد از اعتبارات روستا از این منبع تامین میگردید ، ولی بعد از تشکیل شرکت این رقم به ۵ درصد تقلیل یافته است . همچنین برخی از منابع خصوصی نظیر دکانداران پرداخت کالا را بصورت نسیه به گروههای سهامدار کم سهم کاهش داده اند ، بطوریکه سهامداران کمتر از ۱ سهم حدود ۴۸ درصد و گروه ۴۰ سهم و بیشتر ۷۶ درصد از اعتبارات خود را از این قبیل تامین کرده اند .

در میان جامعه خوش نشینان مهمترین منبع وام دهنده دکانداران بوده است (۳ / ۶۹ درصد) و بعد از آن بانگ صادرات با ۲۲ / ۸ درصد در درجه دوم اهمیت قرار داشته است .

بطور متوسط هر خانوار خوش نشین ۴ / ۶۰۰۸ ریال وام دریافت کرده است .

توزیع وامهای دریافتی در گروههای سهامدار نشان میدهد که به نسبت افزایش سهام مقدار وام دریافتی خانوار از منابع مختلف نیز افزایش یافته است (جدول شماره ۲۱)

خانوارهای مورد مطالعه علاوه بر وام دریافتی برر سال گذشته مقداری هم بابت سالهای گذشته بدکار بوده اند . بطور متوسط هر خانوار سهامدار ۵۴۰ ریال و خوش نشین ۳۳۰ ریال بابت سالهای گذشته

بد هکاربوده اند . ۹/۷ درصد از وام معوقه خانوار سهامدار متعلق به منابع دولتی (شرکت تعاونی ، بانک کشا ورزی) و بقیه مربوط به منابع خصوصی بوده است . از ۰.۳۳ ریال وام معوقه خانوار خوش نشین ۸/۷۵ درصد مربوط به دکاندارو ۲/۲۴ درصد متعلق به بانک صادرات بوده است . مدت وام دریافتی غالباً بانوع مصرف وام ارتباط دارد ، به عبارت دیگر وام هائی که مدت آن کمتر از یکسال است بیشتر بمصرف تامین معاش و هزینه های جاری زندگی میرسد ، ولی وام هائی که مدت آن بیشتر از یکسال است غالباً بمصرف سرمایه گذاری در کشاورزی واحداث باغ میرسد . مطالعه مانشان میدهد که مدت بیشتر وامهائی که سهامداران نمونه دریافت داشته اند کمتر از یکسال بوده است (۹/۷۷ درصد) . وام هائی که مدت آن اظهار نشده بیشتر وام هائی است که سهامداران از دکانداران گرفته اند (جدول شماره ۲۲) از مبلغ ۶۹۷۶ ریال وام دریافتی خانوار سهامداران از منابع مختلف حدود ۶۵ درصد آن صرف تامین معاش شده و بقیه آن برای پرداخت بدهی خرید وام و هزینه های باغداری اختصاص داده شده است . از مبلغ ۸/۶۰۰۸ ریال وام دریافتی خوش نشینان ۶/۷۵ درصد آن صرف تامین معاش و بقیه صرف امور باغداری و کاسپی و خرید وام شده است . مشکلات دریافت وام که خانوارهای سهامدار به آن اشاره — کرد هاند کمبود اعتبار و عدم توانائی در بازپرداخت آن است ، بطوریکه ۹۷ درصد از موارد مربوط به مشکلات وام کمبود اعتبار و بقیه آن نیز مربوط به عدم توانائی سهامدار در بازپرداخت وام میباشد . مشکلات دریافت وام برای خانوار خوش نشین کمی اعتبار است .

۳- تغییرات درآمد، هزینه، مصرف

۱- درآمد

همانطور که در قسمت منابع درآمد خانوار ذکر شد، منابع درآمد خانوار سهامدار و مقدار آن نسبت به قبل از تشکیل شرکت تغییر پیدا کرده است قبل از تشکیل شرکت درآمد خانوارهای سهامدار از زراعت، باغداری، دامداری و صنایع دستی و کارگری تامین میشده است در حالیکه پس از تشکیل شرکت درآمد خانوار از برخی از این منابع کاسته شده (زراعت ۰۰۰) و - خانوار برای جبران آن به منابع دیگری رو آورده است.

متوسط درآمد ناخالص خانوار قبل از تشکیل شرکت ۶۵۱۶۹/۷ ریال بود که ۵۶ درصد از زراعت و ۲۰ درصد از باغداری و ۲۰ درصد از دامداری و بقیه از صنایع دستی و کارگری بوده است (۱). پس از تشکیل شرکت بدلیل مختلف منجمده کاهش درآمد خانوار از زراعت متوسط درآمد ناخالص خانوار به ۵۷۶۳۷ ریال تقلیل پیدا کرده است.

از این مقدار ۳۱/۲ درصد از محل سود ویژه، کارگری رئیس خانوار در شرکت تناژی (سهام بری در شرکت) و فعالیت افراد خانوار - - - - - شرکت، ۶۸/۸ درصد بقیه از منابعی نظیر دامداری، باغداری، - کارگری افراد خانوار، در خارج از شرکت تامین شده است.

متوسط درآمد ناخالص خانوار خوش نشین ۵۰۱۷۷ ریال میباشد که فقط ۷ درصد آن از محل کارگری در شرکت تامین شده است (جدول شماره ۲۳)
(۱) بررسی اقتصادی و اجتماعی شرکت سهامی زراعی، بخش تحقیقات روستائی
مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی سال ۱۳۴۸

درآمد خانوار نمونه صرف تامین معاش و هزینه های زراعی و باغداری و دامداری میگردد، بهمان نسبت که درآمد خانوار کاهش یافته هزینه های کشا و رزی خانوار نیز تقلیل پیدا کرده است. متوسط هزینه های زراعی و دامداری، باغداری قبل از تشکیل شرکت ۱۵۳۶۰ ریال بوده که ۵۵ درصد آن صرف هزینه های زراعی شده است.

متوسط هزینه های کشا و رزی خانوار در سال ۴۹ بالغ بر ۴۲۸۸ ریال بوده است که حدود یک سوم هزینه های کشا و رزی خانوار سهامدار قبل از تشکیل شرکت میباشد.

بیشترین رقم هزینه ها متعلق به دامداری بوده است (۶۵/۷ درصد) و بعد از آن هزینه های مربوط به صنایع دستی قرار دارد (۱۷/۸ درصد). مقداری از هزینه های خانوار (۱۵/۴ درصد) اختصاص به پرداخت دستمزد به کارگزاران، زیرا برخی از خانوارهای نمونه که در سهم بری مشا رکت داشته اند در کارهای زراعی مجبوره استخدام کارگر شده اند و از این بابت مزد پرداخت کرده اند.

متوسط هزینه هایی که توسط خانوار خوش نشین پرداخت شده معادل ۴۸۹۵ ریال است که ۵۸/۸ درصد آن مربوط به هزینه های دامداری و ۲۵/۸ درصد آن به صنایع دستی اختصاص داشته و بقیه مربوط به هزینه های باغداری و دستمزد کارگر غیره بوده است (جدول شماره ۲۴).

۳- مصرف

مطالعه مانشا ن مید هد که قسمت عمده پرداختی های خانوار شامل هزینه های مصرفی است . بطور متوسط هر خانوار نمونه ۵۷۵۳۲ ریال هزینه مصرفی داشته است ، از این مقدار ۷۴/۵ درصد آن صرف خرید مواد اولیه غذایی (نان ، گوشت ،) شده است . بعد از مواد غذایی هزینه های پوشاکی قرار دارد که ۷/۲ درصد از کل هزینه های مصرفی خانوار را تشکیل میدهد . هزینه های بهداشتی که ۴/۷ درصد از هزینه های مصرفی را تشکیل میدهد ، در درجه سوم اهمیت قرار دارد . این امر نشان توجه روستائی به مسائل بهداشتی و درمانی است . از جمله هزینه های که در سالهای اخیر در میان روستائیان بالا رفته است هزینه های مربوط به نوسازی و تعمیر مسکن است ، بطوریکه در این بررسی ۳ درصد از کل هزینه را بخود اختصاص داده است .

مطالعه هزینه های مصرفی در میان گروههای سهامدار نشان - مید هد که به نسبت افزایش درآمد خوارها هزینه های آنان نیز اضافه شده است .

بررسی وضع هزینه های مصرفی در میان جامعه خوش نشینان نشان مید هد که بطور متوسط هر خانوار ۶۸۶۰ ریال هزینه داشته است که از این مقدار ۸/۶۵ درصد به خرید مواد اولیه غذایی اختصاص دارد . بعد از آن بالاترین ارقام مربوط به هزینه های پوشاک ، درمان و بهداشت بوده است (جدول شماره ۲۵) .

۴- پرداختی و دریافتی (۱)

متوسط دریافتی خانوار سهامداران از منابع مختلف ۶۴۶۱۳ ریال میباشد که ۶۲/۴ درصد آن دریافتی خانوار از کارگری شرکت و خارج شرکت است. ۱۰/۹ درصد آن از محل سود ویژه تامین شده است. ۱۲/۸ - درصد از دریافتی خانوار از دامداری و ۳/۱ درصد از صنایع دستی بدست آمده است، بطوریکه ملاحظه میشود خانوار برای برقراری موازنه میان دخل و خرج خود مجبور به اخذ وام از منابع مختلف شده است زیرا دریافتی خانوار بدون احتساب وام و مقایسه آن با حجم پرداختی های خانوار ۴۱۸۳ ریال کمبود نشان میدهد، بنابراین خانوار برای برقراری موازنه ۶۹۷۶ ریال وام گرفته است.

عمده ترین پرداختی های خانوار سهامدار مربوط به هزینه های مصرفی بوده است که ۹۳/۱ درصد از کل پرداختی های خانوار را تشکیل میدهد.

مقایسه ارقام دریافتی و پرداختی خانوار در گروه های مختلف سهام نشان میدهد که به نسبت افزایش دریافتی، پرداختی های خانوار نیز بالا میرود (جدول ۲۶). مطالعه این ارقام در میان خانوارهای خوش نشین نیز نشان میدهد که بیش از ۷۵ درصد از دریافتی خانوار خوش نشین از محل

---

(۱) - منظور از دریافتی خانوار در اینجا درآمد ناخالص خانوار از کلیه منابع با اضافه وام اخذ شده میباشد و پرداختی خانوار شامل هزینه های تولیدی و مصرفی است.

کارگری در داخل و خارج شرکت و بقیه از منابع مختلف تامین شده است .
 همانطور که خانوار سهامدار بدون دریافت وام در مضیقه مالی قرار نمیگیرد
 خانوار خوش نشین نیز بدون دریافت کمک از منابع اعتباری نمیتواند موازنهای
 بین دخل و خرج خود برقرار نماید ، بطوریکه $11/2$ درصد از دریافتی
 خانوار خوش نشین را وام تشکیل میدهد .

لازم به تذکر است که خانوار سهامدار قبل از تشکیل شرکت نیز
 دچار کمی درآمد بوده و مجبور به اخذ وام از منابع مختلف میشده است بطوریکه
 مطالعه ما نشان میدهد بطور متوسط هر خانوار نمونه قبل از تشکیل شرکت
 برای برقراری موازنه میان دخل و خرج خود ۷۱۱۶ ریال وام دریافت میکرد
 است .

باتوجه به آنچه که در این قسمت ذکر شد شاید بتوان گفت که
 تاسیس شرکت سهامی زراعی در بالا بردن میزان درآمد خانوار وی نیاز
 ساختن او از منابع اعتباری چندان موفق نبوده است .

بخش دوم

ارزشیابی فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی شرکت

فصل اول - ارزشیابی فعالیتهای اقتصادی

الف - تولید

فعالیتهای اقتصادی شرکت در سال گذشته عبارت از تولید محصولات زراعی و بهیژان کمی فعالیتهای مربوط به صنایع دستی و دامداری از جمله زنبورداری و مرغداری بوده است .

۱- زراعت

درآمد شرکت بیشتر از کشا و رزی است ، گندم ، جو ، چغندر ، - خشخاش از مهمترین کشت های شرکت است . از فاکتورهای نامساعد کشت در این منطقه محدودیت طبیعی است ، بارندگی های پی در پی و تعداد - روزهای یخبندان (۲۴ روز در سال) امکان عملیات کشا و رزی را محدود میکند .

از نظر کشا و رزی رشد گیاهان مختلف به انرژی حرارتی که از خورشید میگیرند بستگی دارد ، مثلا گندم در کمتر از ۹ درجه و چغندر در کمتر از ۹ درجه زیر صفر رشد مناسبی نخواهند داشت ، ولی در این منطقه گاهی در زمستان درجه حرارت به ۳۳ درجه زیر صفر میرسد و به همین علت محصولات که تابحال بدست

آمده چندان مرغوب نیست . بارندگی بی دربی سبب شده است که گاهی تا ۲ ماه بعد از عید نتوانند بذ رچغند را بکارند و در موقع برداشت برای اینکه بارندگی محصول را از بین نبرد مجبورند زود تر از موعد مقرر برداشت کنند و — بهمین علت وزن و مواد قندی آن کم است . با توجه به مطالبی که گفته شد مسئولان شرکت در سال گذشته به کشت محصولات تازه ای که با آب و هوای منطقه مطابقت داشته باشد روی آورده اند مثلاً کشت خشخاش از ۶ هکتار به ۲۰ هکتار در سال گذشته و ۶۰ هکتار برای سال ۱۳۵۰ توسعه یافته است — این نبات آب زیادی احتیاج ندارد ولی درآمد بیشتری برای شرکت بوجود آورده است . کشت چغندر قند به علت زیان های بی دربی که در دو سال اخیر داشته محدود گردیده است و بجای آن مبادرت به کشت آفتاب گردان کرده اند . بعنوان آزمایش در سال گذشته ۲۰ هکتار آفتاب گردان کاشتند و چون بازده آن مناسب بود در سال ۱۳۵۰ سطح زیر کشت آن را با چغندر — قند به ۱۵۰ هکتار رسانده اند .

کشت های سال گذشته شرکت عبارت است از:

الف — گندم :

شرکت سهامی زراعی در سال گذشته ۵۰۰ هکتار گندم آبی و ۳۲۰ هکتار گندم دیعی کاشته است ، این میزان در اولین سال زراعی شرکت به ترتیب ۴۶۰ و ۳۲۰ هکتار بوده است . ارقام فوق اضافه شدن سطح زیر کشت گندم آبی را در سال گذشته نشان میدهد . سطح زیر کشت گندم آبی برای سال آینده در حدود ۵۰۰ هکتار در نظر گرفته شده است .

متوسط بازده گندم آبی ۱۳۷۶ کیلو و گندم دیم ۳۷۰ کیلو در هکتار بوده است
در حالیکه متوسط برداشت در واحد سطح گندم آبی در سال ۱۳۴۸، ۱۳۶۹
کیلو و گندم دیمی ۳۲۳ کیلو بوده است.

(۱) متوسط هزینه های پرداختی در واحد سطح برای گندم آبی ۷۵۹۱ ریال
و متوسط درآمد خالص شرکت از کشت هر هکتار ۲۶۴۹ ریال بوده است.
هزینه شرکت بابت کشت هر هکتار گندم دیم ۲۰۷۸ ریال و درآمد خالص هر
هکتار ۶۱۳ ریال میباشد، درآمد خالص شرکت از کشت گندم دیم ۱۹۶۲۰۵ -
ریال و از گندم آبی ۱/۳۲۴/۹۵۶ میباشد.

درآمد شرکت از کشت گندم آبی و دیمی نسبت به اولین سال زراعی شرکت
افزایش داشته است. (۲)

بطور کلی حدود ۵۱ درصد از کل هزینه های شرکت بابت کشت گندم
پرداخت شده است و بیش از ۵۲ درصد از کل درآمد زراعی شرکت از کشت آبی
این محصول بدست آمده است.

ب - جو

سطح زیر کشت جوی آبی نسبت به سال اول تأسیس شرکت (سال ۱۳۴۷)
افزایش یافته است بطوریکه از ۱۲۵ هکتار به ۱۵۰ هکتار رسیده است.
بازده هر هکتار جو از ۱۷۰۰ کیلو در سال اول به ۲۱۸۶ کیلو در سال گذشته رسیده
است.

-
- (۱) هزینه هر هکتار از محصولات بدون احتساب ۲٪ عمران و ۱٪ حق بیمه میباشد
(۲) مراجعه شود به بررسی اقتصادی و اجتماعی شرکت سهامی درگزین سال ۴۸
بخش تحقیقات روستائی مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

متوسط هزینه های زراعی برای هر هکتار ۷۱۹۸ ریال و درآمد خالص آن ۴۶۵۷ ریال بوده است . کل درآمد خالص شرکت از کشت جو ۶۹۸۶۶۶ ریال میباشد .

مقایسه در ورقم درآمد خالص از کشت هر هکتار گندم و جو تفاوتی بالغ بر ۲۰۰۸- ریال نشان میدهد .

یکی از دلایل بالا بودن میزان درآمد خالص از کشت جو استفاده کامل از بندر اصلاح شده است . از کل هزینه های زراعی شرکت حدود ۱۲ درصد به کشت این محصول اختصاص یافته و در مقابل بیش از ۱ درصد از - درآمد زراعی شرکت نیز از زراعت جو حاصل شده است .

پ- آفتاب گردان

آفتاب گردان از جمله کشت های تازه بوده و کشت آن بیشتر جنبه آزمایشی داشته است . سطح زیر کشت این محصول ۲۰ هکتار و متوسط هزینه هر هکتار آن ۱۰۹۳۸ ریال و بازده در هکتار آن ۷۷۲ کیلو می باشد .

کل هزینه شرکت از بابت کشت آفتاب گردان ۲۲۵۰۱۵ ریال و جمع درآمد شرکت ۲۰۸۵۳۴ ریال است که در نتیجه کشت این محصول رویهم ۱۶۴۸۱ ریال برای شرکت زیان داشته است . بنظر میرسد که اولاً شرایط اقلیمی منطقه برای کشت این محصول چندان مساعد نیست ، ثانیاً بعلت کمی تجربه در مورد کشت این محصول هزینه آن زیاد شده است .

ت - شبد رویونجه

اراضی زیرکشت یونجه وشبد در سال ۱۳۴۸ ۱۰۰ هکتار بود -
 سال اول تاسیس شرکت ۱۰۸ هکتار بوده است ، باتوجه باین نکته که
 حدود ۲۵ هکتار از اراضی یونجه کاری را بعلت پراکندگی آن در سال گذشته
 از بین برده اند ، هزینه هر هکتار یونجه ۶۹۸۱ ریال شبد در ۴۸۳۶ ریال -
 بوده است . متوسط بازده در هکتار یونجه ۳۰۰۰ کیلو می باشد ، محصول -
 شبد را چون تازه به سهامداران فروخته بودند بازده در هکتار آن معلوم
 نشده است .

یونجه ۱۸۴۸ ریال وشبد در ۲۳۷۵ ریال در هکتار درآمد خالص داشته است
 کل درآمد خالص شرکت از کشت یونجه وشبد در ۱۵۳۹۱۰ ریال می باشد .

ث - خشخاش

کشت خشخاش در این شرکت از سال ۱۳۴۷ با سطح زیرکشتی بالغ
 بر ۶ هکتار شروع گردید ، ولی این میزان در سال ۱۳۴۸ به ۲۰ هکتار رسیده
 است . برای سال زراعی ۴۹ - ۱۳۵۰ ، ۶۰ هکتار از اراضی شرکت به
 کشت این محصول اختصاص داده شده است . در سال اول بعلت اینکه
 فصل کشت سبزی شده بود شرکت سودی از این بابت نبرد ، و در سال گذشته
 ۷۱۱۹۶۳ ریال سود خالص داشته است .

متوسط هزینه هر هکتار خشخاش کاری ۲۹۲۷۳ ریال بوده است .
 بطور کلی حدود ۶ درصد از هزینه های زراعی متعلق به خشخاش

بوده و بیش از ۱۱ درصد از درآمد زراعی شرکت نیز از این محصول عاید شرکت شده است .

ج - حبوبات

در سال گذشته شرکت به کشت ۲۵ هکتار نخود و یک هکتار لوبیا مبادرت کرده است . متوسط بازده در هکتار لوبیا ۱۴۵۰ کیلو، و نخود - ۷۰۳/۵ کیلو بوده است . هزینه یک هکتار لوبیا ۳۸۷۰ ریال و نخود ۲۷۳۵ ریال بوده است . یک هکتار لوبیا ۸۱۶ ریال و نخود ۶۱۵ ریال برای شرکت درآمد خالص داشته است . کل درآمد خالص شرکت از بابت کشت نخود ۱۵۳۸۶ ریال میباشد .

چ - چغندر قند

کشت چغندر قند بعلمت نامساعد بودن شرایط طبیعی منطقه در دو سال زراعی گذشته زیان برای شرکت داشته است . سطح زیر کشت این محصول در سال ۴۷ جلد و ۱۳۳ هکتار بود ، ولی بعلمت زبانی که از این راه به شرکت وارد شد در سال ۱۳۴۸ سطح زیر کشت آن به ۸۰ هکتار تقلیل داده شد .

متوسط بازده در هکتار چغندر قند ۱۲۸۹۶ کیلو و هزینه هر هکتار آن ۲۰۱۰۸ ریال بوده است . برای اینکه کشت چغندر قند ضرر نداشته باشد باید حداقل ۲۰ تن در هکتار برداشت کرد ، در حالیکه بازده در هکتار چغندر -

تند در این شرکت از میزان فوق کمتر بوده است . شرکت در سال گذشته از بابت کشت چغندر قند حدود ۳۶ هزار تومان زیان داشته است ، به عبارت دیگر ۱۷ درصد از کل هزینه های شرکت اختصاص به این کشت داشته ، ولی در مقابل ۱۰ درصد از کل درآمد زراعی شرکت از چغندر کاری بدست آمده است .

ح - سیب زمینی

از کل اراضی زیر کشت ۱۰ هکتار آن به کشت سیب زمینی اختصاص داشته است ، بازده در هکتار آن ۳۵۱۳ کیلو و هزینه آن ۲۹۰۱۲ ریال بوده است ، شرکت از بابت کشت این محصول حدود ۱۱۰/۰۰۰ ریال زیان داشته است .

ارقام مربوط به سطح زیر کشت محصولات در دو سال گذشته نشان میدهد که در مجموع ، سطح زیر کشت در ۱۲۲۶ هکتار ثابت مانده است ولی سطح زیر کشت برخی از محصولات تغییر کرده است .

نسبت به اولین سال زراعی تنوعی در کشت محصولات بوجود آمده است و شرکت به کشت محصولات تازه مبادرت کرده است .

قبل از تشکیل شرکت فقط يك قسمت از اراضی دهات حوزه عمل شرکت کشت میگردید و قسمت دیگر آیشی ماند ، ولی با تشکیل شرکت نیمی از اراضی زیر کشت آمده و بقیه آن بصورت آیش باقی مانده است . مسئولان شرکت معتقدند که اراضی دهات حوزه عمل شرکت چندان مرغوب -

نیست و میزان آب هم باندازه ای نیست که اراضی بیشتری را زیرکشت بیاورند .

از جمله تغییراتی که در سطح زیرکشت محصولات داده شده است کم کردن سطح زیرکشت یونجه است ، باین معنی که چون اراضی زیرکشت یونجه بصورت قطعه قطعه در نقاط مختلف دهات حوزه عمل پراکنده بود و رسیدگی باین قطعات هزینه زیادی دربرداشت در سال زراعی ۴۸ ، سطح زیرکشت از ۱۰۰ هکتار به ۶۰ هکتار تقلیل پیدا کرد .

مسئولان شرکت در نظر دارند در سال آینده ۱۰۰ هکتار از اراضی جنوب شرقی شرکت را به یونجه کاری اختصاص بدهند تا بدین وسیله کشت یونجه را در یک قسمت متمرکز کنند .

باعث وسعت سطح زیرکشت گندم و عدم رسیدگی بآن و نا مرغوب بودن مقداری از اراضی بازده در هکتار آن طی دو سال فرقی نکرده است اما بازده در هکتار چون نسبت به برداشت قبلی افزایش داشته است ، زیرا سطح زیرکشت آن نسبت به گندم کمتر است و بذرانهم اصلاح شده بوده . حد متوسط برداشت چغندر قند ۱۲ تن در هکتار بوده و بدلیل کمی آن کشت این محصول مقرون بصرفه نبوده است ، زیرا کشت چغندر بشیوه مکانیزه برای اینکه حداقل هزینه اش مستهلك بشود حداقل باید ۲۰ تن بازده داشته باشد و بهمین دلیل بود که آفتاب گردان را جانشین آن کرده اند ، ولی باید توجه داشت که آفتاب گردان را نمیتوان بیش از ۳ سال پی در پی در زمین معینی کاشت زیرا این گیاه با مصرف مواد آلی و کانیسی زمین را غرسوده میکند .

مقایسه حداقل سود و زیان شرکت در سالهای ۱۳۴۹ و ۱۳۴۸ نشان میدهد که سه محصول خشخاش، چغندر، سیب زمینی در سال ۱۳۴۸ و دو محصول چغندر و سیب زمینی در سال ۱۳۴۹ زیان داشته است. هزینه های زراعی در سال ۴۸ بالغ بر ۴۸۴۸۴۸ ریال و در سال گذشته بالغ بر ۲۰۲۱۲۵۲ ریال بوده است. بطوریکه ملا حظه میشود هزینه های زراعی سال گذشته نسبت به سال قبل تقریباً دو برابر شده است، در صورتیکه سطح زیر کشت اراضی تفاوتی نسبت به سال قبل نداشته است. بنابراین بر اثر بی توجهی بوده است.

بالاترین رقم هزینه مربوط به سهمی است که به گروههای تناژکار غیر سهامدار در سال گذشته پرداخت شده که حدود ۳۰ درصد از کُل هزینه های شرکت بوده در حالیکه این نسبت در سال گذشته بیش از ۶۰ درصد کل هزینه های شرکت را شامل میشده است. این رقم بالغ بر ۲۴۰۲۶۵۲ ریال است و بعد از آن هزینه مربوط به استهلاك ماشین آلات کشتا و ریزی میباشد که به ۳۶۵۴۵۴ ریال در سال گذشته بالغ میگردد. درآمد ناخالص شرکت از محل زراعت در سال ۱۳۴۸ بالغ بر ۴۰۲۴۳۸۳ ریال بوده که قسمت اعظم آن از کشت گندم ۳۲۵۳۳۴۳ ریال و جو ۹۴۰۳۳۸۳ ریال بدست آمده است. در سال ۴۹ درآمد ناخالص شرکت از محل زراعت ۶۱۷۶۲۴۱۱ ریال بوده است که نسبت به سال ۴۸ افزایش نشان میدهد.

بعد از زراعت گندم وجو، کشت خشخاش بیشترین درآمد را برای شرکت داشته است بطوریکه درآمد ناخالص شرکت از این محصول نسبت به سال ۸۴ افزایش قابل ملاحظه ای داشته است، ولی هزینه زراعی در سال گذشته سبب شده است که درآمد خالص شرکت از زراعت تفاوت چشم گیری نداشته باشد، بطوریکه درآمد خالص شرکت از محل زراعت در سال اول بهره برداری (سال ۱۳۴۸) ۲۴۲۴۹۱۱۹ ریال و در سال گذشته ۲۶۰۶۸۶۹ ریال - ریال بوده یعنی فقط ۱۸۱۹۵۰ ریال یا ۷/۵ درصد افزایش داشته است.

۲- باغداری

باغات حوزه عمل شرکت حدود ۱۱۰ هکتار است که سهامداران شخصا از آن بهره برداری میکنند. از جمله اقداماتی که شرکت در زمینه باغداری انجام داده است ۲۰ هزار اصله نهال غیرمثمر در سال اول - تاسیس و ۱ هزار در سال گذشته بوده است، بعلمت محدودیت های طبیعی منطقه احداث باغ مثمر، چندان مقرون بصرفه نیست، مفهنا در نظر دارند باغی به مساحت ۴ هکتار احداث کنند.

۳- دامداری

بعلمت محدودیت های طبیعی و نامناسب

وضع ساختمان اصطبل، شرکت هنوز نتوانسته است دامداری را

بدهد، زیرا اولاً هرودت منطقه گاهی تا ۶ ماه از سال چرای آزاد را غیر ممکن میسازد، ثانیاً مطالعه ای انجام نگرفته است که آیا شرایط اقلیمی منطقه بیشتر برای گاو داری مناسب است یا برای گوسفند داری، تا اصطبل با توجه به آن ساخته شود. در هر صورت اصطبل برای نگهداری گوسفند ساخته شده است که بهیچوجه بهداشتی نیست، چون افراد مجبورند برای علوفه دادن به داخل اصطبل بروند و مجرای فاضل آب که در وسط اصطبل ساخته شده است باریک و کم عمق است و در شرایط فعلی استفاده از آن غیر ممکن است.

اصطبل گنجایش ۵۰۰ رأس گوسفند دارد در صورتیکه گوسفند ها از یک جنس باشند. ولی اگر چند نوع باشند مجبورند که اصطبل را به چند قسمت تقسیم کنند و هر جنس را در یک قسمت نگهداری کنند و این کاری است که شرکت بدلیل مختلف بودن نوع گوسفندان خود انجام داده و باین ترتیب از میزان گنجایش اصطبل به مقدار زیادی کم شده است.

مطالعه مادر مورد دامداری شرکت نشان میدهد که در اوایلین

سال تأسیس شرکت با خرید ۲۴۸ رأس گوسفند پرواری به ارزش ۴۹۸۷۸۰ ریال فعالیت دامپروری خود را شروع کرده است.

جمع هزینه های نگهداری و ارزش خریداری شده آن تا هنگام فروش بالغ بر ۶۹۸۰۸۹ ریال میباشد. گوسفند ها به مبلغ ۶۸۲۲۶۷ ریال بفروش رفته که با توجه به ۲۸۲۰۰ ریال درآمدهای متفرقه آن (شیر، پنییر...) جمع فروش و درآمدهای متفرقه آن به ۷۱۰۴۶۷ ریال بالغ گردیده است. سود خالص شرکت در سال ۱۳۴۸ از دامپروری با کسر ۲٪ حق

عمران از محل سود ۱۳۱ ریال بوده است .

بررسی وضع دامپروری شرکت از بیلان سال ۴۹ نشان میدهد که شرکت د ونوع گوسفند (پرواری ۱۲۲ رأس و داشتی ۲۲۵ رأس) - نگهداری کرده است تا هنگام فروش جمعا ۱۳ رأس از گوسفند ها تلف شده اند چون جمع کل هزینه ها با اضافه ارزش خرید گوسفندان ۱۶۲ ریال و جمع کل درآمدهای متفرقه و فروش بالغ بر ۹۷ ریال و ارزش دام موجود شرکت ۹۱۸ ریال بوده است ، بنابراین شرکت از دامداری ۹۸۷۱ ریال سود ویژه داشته است .

۴- مرغداری

شرکت در سال ۱۳۴۹ با خرید يك ماشین جوجه کشی فعالیت خود را در زمینه مرغداری آغاز کرد . شرکت در سال گذشته دارای ۱۲۶- مرغ و خروس و ۲۲ بوقلمون بوده و برای نگهداری این تعداد طیور مبارت به استخدا م يك کارگرنموده است . در سال گذشته شرکت ۱۰۶۴۰ ریال دستمزد پرداخت کرده است . قیمت تمام شده این طیور ۳۰۴۳۰ ریال است که از این میزان ۲۵۰۰ ریال بابت موجودی آخر سال ۴۹ محسوب شده است که تفاوت آن ۲۷۹۲۰ ریال میگردد . به عدد مذکور ۲۵۴- ریال بابت ۲٪ هزینه عمران و ۱٪ هزینه بیمه اضافه میشود . جمع د و درصد عمران و يك درصد بیمه و قیمت تمام شده طیور فروخته شده

۱۰۳۸۲ ریال میشود که این مقدار بیشتر از درآمد شرکت در این زمینه است
تفاضل این دو رقم ۱۵۵۸۶ ریال زیان نشان میدهد .

۵- زنبورداری

شرکت در گزین فعالیت زنبورداری را در سال گذشته با خرید
۶ کند و و فرستادن یک نفر برای فرا گرفتن اصول صحیح زنبورداری به شرکت
سهامی زراعی فتح درسندج آغاز کرد . زنبورداری نیز مانند مرغداری -
شاید باین دلیل که اولین سال بهره برداری بوده و شرکت در این زمینه
تجربه چندانی نداشته زیان کرده است .

بهاء خرید ۶ کند و همراه با ۴۳۲۵ ریال و هزینه ای که شرکت از بهاءت
زنبورداری داشته ۱۲۱۶۹ ریال بوده است ، باین رقم ۱۲۳ بهاءت ۲٪ حق
عمران و یک درصد حق بیمه اضافه میگردد ، و از طرف دیگر کل عسل تولید
شده ۳۵/۲۷ کیلو است که ۱۲۸ ریال کل قیمت فروش آن بوده است .
تفاضل رقم قیمت تمام شده یا ۲ درصد عمران و یک درصد بیمه و رقم فروش عسل
۸۱۶۴ ریال زیان نشان میدهد .

۶- قالیپافی

شرکت دارای ۵۰ دستگاه دارقالیپافی است که ۳۹ دستگاه آن در سال گذشته مشغول کار بوده است، هر دارقالیپافی دایر توسط يك استادکار زن و يك یا چند کودک ۱۰-۱۲ ساله اداره میشود، در اولین سال تاسیس طبق قراردادی که بین شرکت سهامی فرش ایران و شرکت درگزین منعقد شده بود کل هزینه از طرف شرکت فرش تامین میشود و در مقابل مدیریت که شرکت درگزین بعمل می آورد سالانه ۲۰ درصد از سود ویژه شرکت درگزین پرداخت میشد ولی از شهریور سال گذشته این قرارداد - فسخ گردید و کلیه امور مربوط به هزینه، درآمد و پرداخت دستمزد و ۰۰۰۰ زیر نظر شرکت سهامی زراعی قرار گرفت.

سال گذشته شرکت يك تخته فرش به ارزش ۲۶۰۰۰ ریال بفروش رسانده است، قیمت تمام شده این قالی ۱۹۲۵۳ ریال است، باین رقم ۲۰ ریال بابت سود و ۲۶۰ ریال بابت يك درصد بیمه اضافه شده است. مجموعاً شرکت از قالیپافی ۹۶۷ ریال سود خالص داشته - است.

۷- سایر فعالیتها

از جمله فعالیتهای دیگر شرکت در سال ۱۳۴۸ تاسیس يك باب دكان نانوائى بوده است ، هرچند كه افتتاح اين دكان در جهت تامين رفاه عمومى بودولى بعلت زهانی بالغ بر ۶۰۵۷۱ ريال دكان تعطيل گردید . شرکت در سال گذشته دكان نانوائى را بيكى از سهامداران بمبلغ ماهيانه ۱۰۰۰ ريال اجاره داد ، از اين مبلغ شرکت هر ماه ۸۰۰ ريال بابت اجاره دكان مى پردازد وبطور خالص ۲۰۰ ريال عايد شرکت ميگردد .

ب - عوامل تولید

۱- زمین

برطبق آخرین مساحی که ازطرف شرکت انجام گرفته کلیه اراضی زیرکشت و آبی و دیم شرکت بالغ بر ۲۴۵۲ هکتار میباشد که ازاین مقدار در سال گذشته ۱۲۲۶ هکتار زیرکشت محصولات مختلف بوده است . در سال اول تاسیس شرکت ازکل اراضی شرکت ۱۲۲۷ هکتار تحت کشت بوده است ، در سال گذشته بعلت نامرغوب بودن اراضی دهات حوزه عمل شرکت نتوانسته بیش از نیمی از آنها را زیرکشت بیاورد . اشاره باین نکته ضروری است که سهامداران قبل ازتشکیل شرکت بعلت عدم استفاده از تکنیک ها و وسایل مدرن کشاورزی بیش از $\frac{1}{3}$ اراضی را نمیتوانستند کشت کنند ولی باتشکیل شرکت و بکاربردن فاکتورهای جدید (نظیر بذر مرغوب ، کود شیمیائی ، سموم دفع آفات نباتی ، ابزار و وسایل مدرن کشاورزی) حدود نیمی از اراضی زیرکشت درآمده است .

بنابه نظر کارشناسان و مسئولان شرکت یکی از دلایل عدم افزایش سطح زیرکشت نامرغوبی اراضی است ، بدین معنی که بعلت عدم تسطیح آن قبل از بذرپاشی و آبیاری زمین شکاف بر میدارد و سرما ، ریشه گندم و جو و سایر محصولات را از بین می برد ، ولی در صورت تسطیح و مالکشی اراضی میزان - سرما برد آن کم خواهد شد ، این کار اقدامی در جهت توسعه سطح زیرکشت

میباشد .

نکته مهمی که در این قسمت باید به آن اشاره کرد اینست که آب جمعیت ساکن در دهات حوزه عمل با اراضی قابل کشت تاجه حد تناسب دارد ؟ زیرا کل اراضی حوزه عمل شرکت بالغ بر ۲۴۵۲ هکتار است که حدود ۱۰۰۰ هکتار آن بصورت دیم است که تنها $\frac{1}{3}$ آن کشت میشود و همانطور که در قسمت زراعت دیدیم هر هکتار زمین دیم بیش از ۶۰۰ ریال درآمد ندارد ، پس آنچه باقی می ماند اراضی آبی است که در شرایط فعلی حدود ۹۰۰ هکتار آن کاشته میشود ، بنابراین ۳۸۰۰ نفر جمعیت ساکن در این دهات باید تنها از ۹۰۰ هکتار زمین تغذیه کنند یعنی هر چهار نفر از یک هکتار و هر نفر از ۲۵۰ متر مربع و این امری است غیر ممکن ، باین موضوع باید تغذیه دام های افراد را نیز اضافه کرد زیرا در محدوده شرکت غیر از این اراضی چراگاه و یا مرتع وجود ندارد که احشام بتوانند از آن تغذیه کنند و این مسئله ای است که قبل از شرکت وجود داشته است و اکنون نیز مسئولان شرکت با آن روبرو هستند .

۲- آب و آبیاری

از عوامل مؤثر در تنوع کشت و افزایش آن آب میباشد ، منابع آب شرکت از پنج رشته قنات و یک رشته نهراست ، از پنج رشته قنات سه رشته آن در دهکده درگزین و دو رشته در نواریه و یکی قلعه جریان دارد .

اولین اقدام شرکت پس از تأسیس تعمیرولا رویی قنوات بوده -
 است ، یکی از قنوات ده درگزین در سال ۴۷ خراب شده بود ، طول این
 قنات ۲/۵ کیلومتر است که از طرف شرکت تعمیر شده ، کلیه مخارج این
 قنات حدود ۱۰۰.۰۰۰ ریال بوده است ، میزان آبدی آن از ۳-
 لیتر در ثانیه به ۷۰ لیتر رسیده است .

در قنات دیگر در همین ده یکی بطول ۶ کیلومتر و دیگری بطول ۲
 کیلومتر توسط شرکت تعمیرولا رویی گردیده است . هزینه تعمیر این دو-
 قنات ۷۰۰.۰۰۰ ریال بوده است . همچنین در ورشته قنات در ده نوار
 مرمت و لاریبی شده است که مجموعاً ۴۰۰.۰۰۰ ریال هزینه داشته است
 علاوه بر این قنوات یک رشته قنات در ده نوار از طرف شرکت احداث شده
 و لسی کاملاً مورد بهره برداری قرار گرفته است . میزان آبدی آن
 فعلاً ۸۰ لیتر و پس از اتمام کار به ۱۵۰ لیتر در ثانیه خواهد رسید . برآورد-
 هزینه آن ۱۰۰.۰۰۰ ریال است که حدود ۵۰.۰۰۰ ریال آن خرج
 شده است .

حق آبه شرکت از رودخانه رزن حدود ۴۰ لیتر در ثانیه است
 هزینه سالانه آن با دستمزد و میرآب حدود ۴۰۰۰ ریال است در سال ۴۸
 و ۴۹ به علت تعمیر قنوات شرکت دچار کم آبی نشده است و بنا به اظهار مسئولان
 شرکت در صورتیکه مقدار آب بیشتر باشد میتوان نوع کشت را تغییر داد و یا
 سطح زیر کشت برخی از محصولات را افزایش داد . شرکت در نظر دارد در
 صورت افزایش مقدار آب سطح زیر کشت یونجه را افزایش بدهد ، زیرا به علت-
 کمی مرتع تنها سهامداران ، بلکه شرکت نیز نتوانسته است دامداری خود

راتوسعه بدهد . بی شبهه در این شرکت از فاکتورهای مؤثر در بالا بردن سطح زیرکشت و بالنتیجه افزایش درآمد سهامداران وجود آب بحد کافی در زراعت است . با توجه به اقدامات شرکت در افزایش آب میتوان انتظار داشت که در سالهای آینده بیشتر زمین های حوزه عمل شرکت تحت کشت درآمدسده ونتیجه درآمد سهامداران از زراعت افزایش یابد .

۳- وسایل و روشهای کشاورزی

قبل از تشکیل شرکت به دلایلی منجمله قلت درآمد زارعان ، -
 قطعه قطعه بودن اراضی (متوسط قطعات خانوار در هات حوزه عمل شرکت ۱۶ قطعه بوده است) امکان استفاده از ابزار و وسایل کشاورزی برای زارعان نبوده است ، علاوه بر این عدم آگاهی آنان از روشهای کشاورزی مشکلی در مکانیزه کردن اراضی آنان بوده است ، ولی با تشکیل شرکت و یک پارچه شدن اراضی و امکانات مالی شرکت این مشکلات از بین رفت .
 در این قسمت به بررسی روشهای جدید کشت و استفاده از وسایل کشاورزی در بالا بردن سطح زیرکشت و افزایش بازده محصولات میپردازیم :

الف - ابزار و وسائل کشاورزی

ابزار و وسائل کشاورزی شرکت شامل تراکتور، کمباین، سمپاش موتوری، دیسک، پذیرش، مرکزکش، نهرکن و بسیاری وسایل کشاورزی - مدرن دیگر است که از محل - کمکهای بلاعوض و وام دریافتی شرکت قرار گرفته است، ارزش این وسائل که از محل وام تأمین شده است ۱۵۷۸۲۹٫۵ ریال بوده است.

بعلت مسطح نبودن اراضی و شیب زیاد آن هنوز زراعت بصورت مکانیزه کامل انجام نمی گیرد. کاشت و برداشت بوسیله ماشین و بعضی از عملیات کشاورزی مثل آبیاری بعضی توسط افراد بشیوه سابق که غیر علمی و غیر اصولی است انجام می پذیرد. در صیفی آبیاری با سیفون صورت گرفته و برداشت چغندر قند با چغندر رکن بوده است، تنهادر زراعت دیم کاشت محصول وسیله افراد انجام گرفته است.

در باره استفاده از ابزار و وسائل کشاورزی به چند نکته باید اشاره کرد:

۱- بطور متوسط برای هر هکتار از اراضی زیر کشت محدوده شرکت تنها از - محل وام ۴۵۸۰ ریال سرمایه گذاری شده است، این مبلغ صرف خرید وسایل و ابزار کشاورزی شده است، مبلغ فوق بدون توجه به لوازم یدکی و هزینه سوخت و حقوق رانندگان ابزار و وسائل کشاورزی میباشد.

باید دید این سرمایه گذاری تناسبی با میزان درآمد شرکت از زراعت دارد یا

خیر ؟

- ۲- مسئله دومی که در این زمینه مطرح میشود اینست که آیا این سرمایه گذاری تناسبی با سطح زیرکشت محصولات دارد ؟
- ۳- با توجه به تعداد ماشین آلات کشاورزی و سرمایه گذاری در این قسمت شخم اراضی به علت کند کاری رانندگان و عدم رسیدگی مسئولان بطول انجامید و به همین دلیل کشت برخی از محصولات به تاخیر افتاد .
- باید باین نکته نیز توجه داشت که شرکت در سال گذشته از وجود ابزار و آلات کشاورزی نتوانست استفاده کامل کند .
- ۴- در سال گذشته به علت عدم احساس مسئولیت و بی تجربگی برخی از رانندگان وسائل کشاورزی بسیاری از لوازم اصلی این وسایل شکست و شرکت از این بابت هزینه زیادی متحمل گردید ، بطور مثال تنها در سال گذشته بر اثر بی دقتی ۴ جک هیدرولیک از کمپاین هاشکسته است .
- هزینه های مربوط به ماشین آلات کشاورزی در سال گذشته ۷۱۸۷۴۵ ریال و هزینه استهلاک آن ۱۴۵۴۳۶۵ ریال میباشد .

ب- استفاده از تکنیک های کشاورزی

از عوامل مؤثر در افزایش تولیدات زراعی استفاده از ابزار مرغوب و اصلاح شده ، کود شیمیائی و دفع آفات نباتی است . در سال گذشته شرکت تا حد امکان از عوامل فوق جهت افزایش تولیدات کشاورزی خود استفاده کرده است .

استفاده از کود شیمیائی رابه ۱۵۰ کیلو د رهکتار رسانده اند ، ولی توجه باین نکته که برای بیشترین بازده چه مقدار کود شیمیائی د رهکتار لازم است — مسئله ای است که هنوز شرکت بان نرسیده است . در سال گذشته مقدار ۱۱۹۷۷۷ کیلو کود های شیمیائی بارزش ۲۴۲۴۱۰۲ ریال بمنظور افزایش تولیدات کشاورزی بکار رفته است .

نکته ای که در اینجا باید به آن اشاره کرد مصرف کود حیوانی جهت تقویت مواد آلی زمین است با برنامه ای که شرکت در مورد افزایش سطح زیر کشت دارد . دیگر مسئله آیشماندن اراضی از بین خواهد رفت و زمین ها همه ساله زیر کشت خواهند رفت و عدم استفاده از کود حیوانی سبب تضعیف زمین و بالنتیجه کمی بازده محصولات خواهد شد زیرا کود شیمیائی تنها مواد معدنی زمین را تامین میکند ، لذا برای تامین مواد آلی آن باید از کود حیوانی استفاده کرد ، از طرف دیگر تهیه کود حیوانی برای حدود ۲۵۰۰ هکتار — اراضی محدود شرکت کار آسانی نیست باین ترتیب ایجاد یک دامداری وسیع که علاوه بر رفع نیازهای محلی از جهت مواد لبنی بتواند کود حیوانی اراضی را نیز تامین کند ضروری بنظر میرسد .

برای مکانیزه کردن کلیه اراضی ، شرکت در نظر دارد که با استفاده از ابزار و وسائل و تکنیک های کشاورزی در سال آینده اراضی دهات حوزه عمل رابه قطعات ۵۰ هکتاری از نظر تسطیح و آبیاری که شیب زیادی نداشته باشد تقسیم کند ، زیرا این کار سبب میشود بتوانند میزان آب و کود و بذ مصرفی را در هر قطعه کنترل کند ، البته انجام این کار هزینه زیادی از نظر تسطیح و نهرکشی خواهد داشت .

قطعه بندی اراضی کشت بهاره که ۱۵۰ هکتار است انجام گرفته است
 و قطعه بندی کشت پائیزه هم در شهریور و مهر سال ۱۳۵۰ به پایان میرسد.

ج - تغییر شیوه بهره برداری

شرکت سهامی زراعی عوامل پنجگانه زراعت را تغییر داد بدین
 معنی که قبل از تشکیل شرکت استفاده از بذر مرغوب، انواع کود شیمیائی،
 سموم نباتی، ابزار و وسایل کشت و ورزی چندان متداول نبود، علاوه بر این
 میزان آب قنات باندازه ای نبود که سطح زیر کشت توسعه پیدا کند.
 تاسیس شرکت تغییرات عمده ای در عوامل زراعی بوجود آورد و استفاده از
 تکنیک و روشهای جدید کشت را ممکن ساخت ولی چون شرکت در سال اول -
 بهره برداری نتوانست از اراضی بطریقه مکانیزه کامل بهره برداری کند ناچار
 از نیروی انسانی سهامداران استفاده کرد، بدین معنی که در مقابل کار
 روزانه به آنان دستمزد پرداخت مینمود. این طریقه بهره برداری و -
 شرکت ندادن سهامداران در امور زراعی مسائلی بشرح زیر بوجود آورده -
 است :

۱- بالا بودن هزینه دستمزد

در سال اول بهره برداری دستمزد پرداخت شده از طرف شرکت
 ۱۵۷۹ و ۳۰۰ ریال در زراعت و ۸۹ و ۱۶ ریال در دامداری بوده است اگر

کلیه هزینه‌های زراعی شرکت را که ۴۸۴٫۵۸۹٫۴۹ ریال بوده است به‌سایه دستمزد پرداخت شده مقایسه کنیم معلوم می‌شود که حدود ۶۰ درصد آنرا شامل می‌شود و این امر بالا بودن هزینه مربوط به دستمزد را در زراعت نشان می‌دهد. علاوه بر این در بسیاری از کارهای دیگر شرکت مانند امور بنایی از کارگران خارج از محدوده شرکت استفاده شده بود و به این ترتیب مقداری پول از دست‌جات حوزه عمل شرکت خارج گردید و نصیب غیر سهامداران ساکن دست‌جات دیگر گشته است.

۲- اشکالات پرداخت مزد

بنا به اظهار آن دسته از سهامدارانی که در شرکت کار می‌کردند اشکالاتی در پرداخت مزد وجود داشت بدین معنی که گاهی پرداخت مزد بطول می‌انجامید ثانیاً تعداد روز کار برخی از سهامداران دقیقاً ثبت نمی‌شد و به همین میزان دستمزد قراردادی به سهامداران پرداخت نمی‌گردید، این عمل نگرانی سهامداران را بوجود آورده بود.

۳- کمبود نیروی انسانی

یکی دیگر از عواملی که سبب تغییر سیستم بهره‌برداری از اراضی در سال گذشته گردید کمبود نیروی انسانی و به‌لذا اقل عدم آگاهی از نیروی انسانی موجود در منطقه بود، زیرا بعضی از کشت‌ها نظیر خشخاش و چغندر

قند در برخی از مواقع سال احتیاج به کارگزینانی دارد و دست‌هایی به نیروی کار روزانه ۱۰۰ الی ۲۰۰ نفر کارگر، گارد شواری است، از طرف دیگر بسیاری از سهامداران و کارگران دهات حوزه عمل این شرکت بشرحی که در قسمت جمعیتی این گزارش ذکر شد در تهران در کارخانه های سیمانکاری و موزائیک سازی کار، و روزانه بین ۱۰۰ تا ۳۵۰ ریال مزد دریافت می‌کردند، بنابراین با مزد قلیلی که شرکت می پرداخت (روزانه ۶۰ تا ۱۰۰ ریال) سهامداران کار در خارج شرکت را ترجیح می‌دادند .

۴- عدم احساس مسئولیت

سهامدارانی که در شرکت به کارگری مشغول بودند به دلایل مختلف منجمله عدم تفهیم اصول و قواعد شرکت و عدم مشارکت آنان در کارها از دست دادن مالکیت زمین، روابط دوستانه ای با شرکت و مسئولان آن- نداشتند و این تصور برایشان بوجود آمده بود که شرکت و مسئولان آن کارفرما هستند و سعی می کردند تا جاییکه مقدور است کمتر کار کنند و این دسته از- کارگران در وظائف محوله اهمال و سستی می‌کردند، هر ۹ نفر کارگر توسط يك- سرکارگر کنترل میشد و هر لحظه که سرکارگر مرزعه را ترك می‌کرد افراد نیز دست از کار میکشیدند و وظائف خود را انجام نمیدادند .

بطور کلی مسائل فوق سبب تغییر سیستم بهره برداری از اراضی در سال دوم بهره برداری گردید، بدین معنی که شرکت برای بهره برداری از-

زمین نمای آب‌ی گروه‌هایی از سهامداران متقاضی تشکیل داد این گروه‌ها با شرکت قرارداد بصورت تناژی بستند یعنی در مقابل تولید و تحویل هر تن گندم ۱۰۶۰ ریال، جو ۶۵۰ ریال و چغندر ۳۲۰ ریال و خشخاش هر کیلو ۱۸۰۰ ریال و نخود و سیب زمینی $\frac{1}{4}$ محصول را دریافت کنند.

نحوه قرارداد در مورد یونجه و شبدر به این شکل بود که $\frac{1}{6}$ از محصول را گروه‌های سهامدار دریافت کنند ولی شرکت سال گذشته به قرارداد یونجه عمل نکرد و سهامداران فقط یک چین یونجه و شبدر را برداشت کردند و چین‌های دوم و سوم را شرکت شخصا بهره برداری نمود.

بهره برداری اراضی دیمی توسط شرکت صورت گرفته و در بعضی مواقع نیز از کارگران روزمزد استفاده شده است.

در اینجا لازم بنظر میرسد که به پاره‌ای از خصوصیات گروه‌ها و نحوه عمل آنان اشاره شود:

الف - تعداد گروه‌های زراعی

برای انجام کارهای زراعی در سال گذشته مجموعاً ۱ گروه زراعی تشکیل شده بود. شرکت در انتخاب افراد دخالت نکرده بود. به علت مناسبات غیردوستانه‌ای که میان شرکت و سهامداران وجود داشت آنان حاضر به همکاری و تشکیل این گروه‌ها نبودند. شرکت برای جلب همکاری - سهامداران به هر گروه زراعی مبلغ ۱۰۰۰۰ ریال مساعدت پرداخت نمود این قبیل اقدامات سبب شده بود که مجموعاً ۷ نفر برای انجام کارهای زراعی در ۱۴ گروه متشکل شوند. حدود ۷۲ درصد از افراد گروه‌ها با

یکدیگر رابطه خویشاوندی داشته اند ولی بقیه هیچگونه نسبتی با یکدیگر نداشته اند . افراد هر گروه از میان خود شخص را بعنوان رابط با شرکت انتخاب کرده بودند که در کلیه کارها با شرکت در تماس باشد و احتیاجات زراعی گروه را با اطلاع شرکت برساند ، این شخص سمت راهبری گروه را نیز برعهده داشت ، ولی از نظر دریافت حق الزحمه مانند سایر افراد گروه به شمار میرفت .

توزیع افراد گروهها به شرح زیر بوده است

تعداد افراد هر گروه	فراوانی گروهها	درصد
جمع ۷۴	۱۴	۱۰۰
۲ نفری	۳	۲۱/۴۲
" ۳	۱	۷/۱۵
" ۴	۴	۲۸/۵۷
" ۵	۲	۱۴/۲۸
" ۶	۲	۱۴/۲۸
" ۱۱	۱	۷/۱۵
" ۱۶	۱	۷/۱۵

ب - سطح زیرکشت

در سال گذشته بوسیله گروههای زراعی فوق ۳۶۵ هکتار گندم ۱۳۸ هکتار جو، ۱۰ هکتار خشخاش، ۱۰ هکتار سیب زمینی، ۱۴ هکتار نخود، ۲۳ هکتار پیونجه و شبد رکشت شده بود. در سال مذکور بطور متوسط هر گروه زراعی ۲۶ هکتار گندم، ۱۱/۵ هکتار جو، ۰/۸ هکتار خشخاش و ۱/۵ هکتار پیونجه و شبد رکشت کرده است.

توزیع اراضی بین سهامداران بر اساس قرعه است و این بهیشتی بدان جهت است که اراضی مرغوب و پامنا مرغوب بصورت تصادفی نصیب سهامداران گردد تا از این باب مسئله ای ایجاد نشود.

ج - نوع و تعداد روزکار

در سال گذشته کارهایی نظیر آبیاری، مرزبندی و وجین کردن کودکشی، تیغ زنی خشخاش، خرمن کوبی، حفاظت از محصولات و برداشت آن توسط گروههای زراعی انجام گرفته است. در سال گذشته مجموعاً ۲۰۷۸۵ روزکار توسط گروههای سهامدار شاغل در شرکت و کارگران اضافی که توسط گروهها استخدام شده اند انجام گرفته است، از این مقدار روزکار ۵۹۴۷ روز بوسیله کارگرانی صورت گرفته است که توسط گروهها استخدام شده اند. بهیشتین روزکار در فصل بهار و بعد از آن در فصل تابستان

و در درجه سوم در پائیز صورت گرفته است . میزان مزد پرداختی از طرف گروههای سهامداران بکارگران ، حدود ۲۲۱٫۸۵۰ ریال بوده است . کلیه عوامل زراعی از بذر ، کود شیمیائی ، ابزار آلات کشت و ریزی ، آب ، توسط شرکت تامین شده و فقط از لحاظ نیروی کار از سهامداران استفاده شده است .

د - پرداخت مساعده

از طرف شرکت برای هر گروه که به کشت و زرع اشتغال داشتند مبلغ ۳۰۰۰ ریال بعنوان مساعده در سه قسط مساوی در پائیز ، بهار و تابستان پرداخت شده است ، علاوه بر این برخی از گروهها مقداری گندم و جو نیز دریافت کرده بودند که کلیه این مبالغ را شرکت هنگام تحویل محصول از طرف سهامداران از سهم آنها کسر کرده بود .

ه - عایدات گروههای تناژکار

چون پرداخت دستمزد و سهم گروههای سهامداران بستگی به میزان محصولات تولید شده توسط آنان داشت بنابراین سهامداران تلاش و کوشش بیشتری میکردند تا بتوانند بیشتر تولید کنند و بهمان نسبت سهم بیشتری داشته باشند ، مراقبت و مواظبت از محصولات تولید شده و حفاظت صحرا توسط سهامداران هر گروه انجام میگرفت .

بطور کلی حدود ۵۶۱ تن گندم ، ۲۷۰ تن جو ، ۸ تن نخود ، ۱۴۰ کیلو
 تریاک و حدود ۴۵ تن سیب زمینی و مقداری پیونجه و شبد رتوسط گروههای
 زراعی تولید شده است ، توضیح اینکه مقدار پیونجه و شبد رباین علت که فقط
 يك چین آن توسط سهامداران برداشت شده بود معلوم نشده است .
 عایدات گروههای سهامداران محل تناژکاری طبق بیلان سالانه
 شرکت بالغ بر ۴۰۴۸۰۲۵ ریال بوده است که بطور متوسط هر گروه ۱۸۲۰۰۲
 ریال دریافت کرده است . اگر مزد پرداختی به سهامداران را که از طسوف
 شرکت در سال اول بهره برداری که بالغ بر ۵۷۹۰۱۰۳ ریال بوده است با رقم
 فوق مقایسه کنیم ۹۲۱۶۶۶ ریال تفاوت داشته است که البته تفاضل این
 دو رقم بِنفع شرکت است .

لازم به توضیح است که مبلغ پرداختی به سهامداران بابت —
 دستمزد نسبت به سال اول بهره برداری کمتر شده است ولی شرکت در کشت
 خشخاش ۲۰۰۴۱۰ ریال به غیر سهامدار دستمزد پرداخت کرده است ، ولی
 از نظر اقتصادی شرکت ۷۲۱۳۶۲ ریال هزینه کمتری از بابت پرداخت دستمزد
 داشته است . البته باید توجه داشت که سطح زیر کشت محصولات در دو —
 سال گذشته تفاوتی نکرده است و علاوه بر آن سطح زیر کشت برخی از محصولات
 که بکارگر بیشتری نیاز دارد در سال گذشته افزایش یافته است ، مانند کشت
 خشخاش و یا آفتابگردان و غیره

بطور کلی باید گفت که این تعمیر و روش بهره برداری از اراضی
 و استفاده از نیروی انسانی در دهات حوزه عمل با وجود معایبی که دارد در
 جهت جلب همکاری سهامداران در شرکت در امور مربوط به کشاورزی موثر

واقع شده است .

در اینجا به پاره ای از محاسن و معایب این روش اشاره میشود :

اولاً سیستم بهره برداری تناژی بازگشتی است پس دوران ارباب رعیتی که در آن زارع با تهیه برخی عوامل زراعی سهمی از محصول میبرد . در این روش عامل تیروی کار توسط سهامداران و بقیه عوامل زراعی توسط شرکت تامین میشود . رواج اصطلاح رعیت د ولتی در اثر این روش بوده است ، باین ترتیب که سهامداران خود را رعیت د ولت تصور میکنند و مطلب را اینطور توجیه میکنند که قبل از اصلاحات ارضی رعیت بودند و تحت نظر ارباب کار میکردند و پس از انجام اصلاحات ارضی زمین را در اختیار خود گرفته مالک شدند لکن پس از تشکیل شرکت زراعی بصورت رعیت این شرکت درآمده اند ، از این نظر است که اصطلاح رعیت د ولتی رواج پیدا کرده است .

ثانیاً ، در این روش مکانیزاسیون بصورت کامل صورت نمی گیرد ، زیرا بسیاری از کارهای زراعی توسط سهامداران تناژ کار بهمان روش قدیمی صورت میگیرد ، مثلاً آبیاری بشیوه قدیمی آن صورت میگیرد ، از طرف دیگر بصورت مکانیزاسیون کامل برای هر ۱۰۰۰ هکتار ۳۰ کارگر برای کلیه اراضی زیرکشت (۱۲۲۶ هکتار) ۳۵ نفر کارگر مورد احتیاج است و بدین ترتیب مکانیزه کردن صد درصد اراضی با اخراج اکثر سهامداران از کارهای تولیدی میسر است و این کار نیز با روش فعلی امکان پذیر نیست .

ثالثاً . یکی از اثرات تشکیل شرکت سهامی زراعی کم شدن نفوذ سلف خران و پیله وران در میان سهامداران بود ، ولی با تشکیل گروههای سهامبر و برگشت به نظام بهره برداری قبلی برخی از سلف خران و پیله وران در میان

سهامداران مجدداً نفوذ کرده اند .

رابعا درمقابل این معایب که ذکر آن رفت بکاربردن این روش محاسنی داشته است که برخی از آن درابتدای بحث آورده شده است ، مانند احساس مسئولیت بیشتر سهامداران دروظائف محوله ، کم شدن هزینه های شرکت ، رفع اشکالات مربوط به پرداخت دستمزد ، بعلاوه این روش — دگرگونی هائی نیز دروضع روانی سهامداران بوجود آورده ازجمله آنها — بالا بردن میزان دل بستگی آنان به شرکت وجلب همکاری آنان درکارهای مربوط به شرکت رامیتوان ذکرکرد .

برای تأیید این مطلب کافی است که باین نکته اشاره شود که درکشت سال ۵۰ حدود ۲۶ گروه تناژکارتتشکیل شده است که تعداد افراد آن بین ۴ تا ۸ نفر نوسان دارد . تجربه ای که سهامداران ازاین همکاری بدست آورده اند این است که هرچه تعداد افراد یک گروه بیشترباشد دراثررسیدگی وتوجه تولیدافزایش یافته است وبالنسبتجه درآمدآنان بیشترخواهد شد .

علاوه برگروههای فوق تعدادی ازسهامداران که درتابستان درتهران به سیمانکاری مشغول بودند بطورانفرادی درکشت خشخاش — شرکت قرارداد بسته اند ، این گروه پس ازبرداشت محصول دراویل تابستان میتوانند مهاجرت کنند واین کارکمکی است به زندگی آنان . تعداد ۲۰ — نفر ازسهامداران نیز درکشت خشخاش بصورت انفرادی یا شرکت قرارداد بسته اند .

۴- نیروی انسانی

بنظر میرسد با توضیحاتی که درباره تغییر سیستم بهره برداری و - استفاده از نیروی انسانی داده شد مسئله استفاده نیروی انسانی در شرکت سهامی زراعی تاحدودی روشن شده باشد، زیرا همانطور که گفته شد در - سال اول بهره برداری شرکت از وجود سهامداران داوطلب و کارگران خارج از محدوده شرکت برای انجام امور زراعی و غیره استفاده کرده بود، ولی در سال گذشته با تغییر نظام بهره برداری کلیه امور زراعی را به گروههای سهامدار و تناژ کاروا گذار کرد. بدین ترتیب انجام بعضی از امور زراعی توسط سهامداران صورت گرفت فقط در برخی از محصولات مانند چغندر رقند و - خشخاش شرکت را اقدام به استخدام کارگر نموده است.

به ملاکهای انتخاب کارگر در درجه اول صداقت و در درجه دوم تجربه آنان در کار بوده است، با توجه به آنچه ذکر شد ملاحظه میگردد که شرکت سهامی زراعی درگزین در سال گذشته از نظر نیروی انسانی دچار کمبود نبوده است و گروههای تناژ کارهرگاه دچار کمبود نیروی انسانی می شدند - از خوش نشینان استفاده میکردند ولی مسئله کمبود نیروی انسانی در سال آینده در کشت برخی از محصولات پیش خواهد آمد، زیرا شرکت علاوه بر کشت ۱۵۰ هکتار چغندر رقند و آفتابگردان که احتیاج به نیروی کار زیادی دارد مهارت به کشت ۶۰ هکتار خشخاش کرده است. هر چند که کشت این محصولات بصورت قرارداد با سهامداران بوده است، ولی چون تیغ زدن خشخاش - هر هکتار به ۱۵۰ نفر کارگر در روز و ۶۰ هکتار آن به ۹۰۰۰ کارگر نیازمند است

و گردآوری این تعداد کارگرد منطقه میسر نیست بنا براین کمبود نیروی انسانی در سال آینده از مهمترین مسائل شرکت خواهد بود .

بطور کلی در این سال ۷۸۵۰۰ روز کار توسط تناژکاران انجام شده که از این میزان ۹۴۷۰۵ روز کار توسط افرادی صورت گرفته است که به شکل روزمزدی برای تناژکاران کار میکرده اند .

مزد پرداختی تناژکاران به این قبیل افراد حدود ۲۲۱۸۵۰ - ریال بوده است . علاوه براین در برخی از رزاعتها نیز شرکت مبادرت به استخدام کارگر کرده است که توزیع آن در ماههای مختلف سال در جدول شماره ۲۷ آمده است ، تعداد کارگر ، مدت روز کار در ماههای مختلف برای محصولات گوناگون بشرح زیر بوده است :

- فروردین ماه ۵ نفر مدت ۵ / ۶۴ روز کار ، برای بذریاشی ، آبیاری و پاک کردن محصول چغندر و پیونجه ، شید روسیب زمینی

- اردیبهشت ماه ۲۷۰ نفر مدت ۳۳ / ۲۱ روز کار برای آبیاری ، بذریاشی چغندر ، پیونجه ، سیب زمینی ، آفتاب گردان و گندم و جو

- خرداد ماه ۱۸۰ نفر مدت ۸۹ / ۲۲ روز کار برای وجین چغندر رقند

- تیر ماه ۶۹ نفر مدت ۵ / ۱۵۰۰ روز کار برای آبیاری و وجین و تیغ زنی محصولات چغندر رقند و خشخاش (جدول شماره ۲۷)

- مرداد ماه مصادف با برداشت گندم و جو و همچنین آبیاری و وجین چغندر رقند بود که مجموعاً بوسیله ۶۵ نفر مدت ۴۳ / ۱۱ روز کار انجام شده است .

— شهریورماه ۱۳ نفر بمدت ۳۵۱ روز کار برای آبیاری، برداشت و تیغ زنی محصولات چغندر رقتند، گندم وجو و خشخاش

— مهرماه ۴۰ نفر بمدت ۱۱۱۴ روز کار برای چغندر رقتند و سایر محصولات

— آبان — آذر — دی ۳۲۶ نفر بمدت ۳۹۶۲ روز کار برای محصول چغندر رقتند

بطور کلی دستمزد پرداختی شرکت سهامی زراعی درگزین در سال

۱۳۴۹ اعم از سهم تلاژکاران و مزد پرداختی به افراد در فعالیتهای مختلف بالغ بر ۳۲۰٫۷۱۴٫۲۷۱ ریال بوده است .

میزان دستمزد پرداختی شرکت درد و بهره برداری گذشته در جدول زیر آمده است :

میزان دستمزد پرداختی شرکت درد و سال گذشته

انواع فعالیتها	میزان دستمزد پرداختی در سال ۴۸	میزان دستمزد پرداختی سال ۴۹	
		سهامدار	غیر سهامدار
جمع	۳۰۱۸۱۶۸	۲۵۹۱۸۲۰	۱۲۲۵۰۰
زراعت	۳۰۰۱۵۷۹	۲۵۴۸۰۴۰	۱۰۴۲۰۰
دامداری	۱۶۵۸۹	۳۱۰۴۰	۱۸۳۰۰
مرغداری	—	۱۰۶۴۴	
زنبورداری	—	۲۱۰۰	

مطالعه مان‌شان می‌دهد که درصد کاهش دستمزد پرداختی توسط شرکت به کارگران (اعم از سهامداران و غیر سهامداران) نسبت به سال اول بهره‌برداری حدود ۱۰ درصد بوده است، بعبارت دیگر میزان پرداختی شرکت از بابت دستمزد در سیستم تناژی حدود ۱۰ درصد نسبت به سال اول بهره‌برداری کاهش داشته است. چون در سال اول بهره‌برداری منحصر^۱ به خانوارهای سهامدار دستمزد پرداخت شده است، اگر این میزان را نسبت به دستمزدی که خانوار سهامدار در سال گذشته از طریق تناژکاری دریافت داشته است مقایسه کنیم حدود ۱۴ درصد کاهش ملا حظہ میشود.

لازم به تذکر است که عواید سهامداران تناژکار در بیلان شرکت بحساب دستمزد آمده است.

بطور کلی باید گفت که بکاربردن سیستم تناژی نه تنها از نظر اقتصاد^۲ بصرنه شرکت بوده بلکه از نظر اجتماعی نیز در جلب همکاری سهامداران مؤثر واقع شده است.

متوسط مزد دریافتی یک خانوار سهامدار در سال ۱۳۴۸ حدود ۳/۸۴۳۰ ریال بوده است، در این سال ظاهراً به غیر سهامدار دستمزدی پرداخت نشده است. در سال گذشته متوسط پرداختی دستمزد به هر خانوار سهامدار ۴/۷۲۸۰ ریال بوده که این رقم از تقسیم کل دستمزد پرداختی بکل خانوار سهامدار بدست آمده است.

در سال گذشته گروهی از خوش‌نشینان نیز در شرکت کار کرده اند که مجموعاً ۵۰۰ ریال دستمزد دریافت داشته اند. اگر این میزان را به تعداد خانوارهای خوش‌نشین ساکن در حوزه عمل شرکت تقسیم کنیم بطور متوسط ۵/۲۹۸۰ ریال دریافت داشته است.

ج - سرمایه و دارایی شرکت

۱- سرمایه شرکت و تعداد سهام

ترازنامه سال ۱۳۴۹ شرکت سهامی زراعی نشان می‌دهد که سرمایه شرکت ۱۷۰۶۹ سهم به ارزش ۱۷۰۶۹۰۰۰ ریال است که بر اساس ارزشیابی حق استغاده دائم و مطلق ازاراضی واگذاری و عوامل زراعی شرکاء که در اختیار شرکت گذاشته شده تعیین گردیده است .

حدود ۵۰۰ سهم از سهام شرکت را عوامل زراعی خرده مالکان تشکیل می‌دهد .

مطالعه مادر سال ۱۳۴۸ نشان داد که سرمایه شرکت معادل ۱۷۰۰۰۰۰ ریال بوده است . تفاوت این دو رقم مربوط به سپرده ای است که سهامداران نزد شرکت داشتند که پیرا تکمیل آن بصورت سهام برای آنان منظور شده است .

۲- دارایی شرکت

دارایی شرکت مرکب از دارایی های جاری ، ثابت ، نامرئی است که ذیلا درباره هر کدام از آنها توضیح داده میشود .

— دارائی های جاری شرکت شامل موجودی نقدی به مبلغ ۳۰۲۳۵۶—
ریال نزد بانگهای مختلف، وسائل و موجودی های انبار (لوازم پدکسی
مصلح ساختمانی، علوفه، سوخت، مواد اولیه صنایع دستی) به ارزش
۶۳۷۸۷ ریال، مطالبات به مبلغ ۷۹۲۳۳۰۲ ریال محصولات زیرکشت
به مبلغ ۱۹۷۷۵ ریال، صنایع دستی، دامپروری، مرغداری به مبلغ
۱۴۷۰۷۴۰ ریال میباشد.

جمع کل دارائی های جاری شرکت تا آخر اسفند ماه سال ۹۴ بالغ بر
۱۴۷۷۹۹۶۰ ریال بوده است.

— دارائی های ثابت شامل ماشین آلات کشاورزی، ادوات و ابزار—
کشاورزی، ادوات و ابزار فنی، اثاثیه موجود و ساختمانها میباشد.
ارزش دارائی های ثابت شرکت ۲۷۹۰۵۳۰ ریال است. تذکرایین
نکته ضروری است که ذخیره استهلاکی از کلیه اقلام بالا کسر شده است.

— دارائی های نامرئی شامل حق استفاده مطلق و دائم از اراضی—
هزینه سالیانه آینده، هزینه بنیادی است که شامل ۱۸۷۸۸۷۶۹ ریال
میشود.

جمع کل دارائی های شرکت بالغ بر ۳۵۹۲۵۹۳۵ ریال میباشد.

د - اعتبارات

تاسیس شرکت سهامی زراعی همراه با وام های گوناگون و کمک های بلاعوض بوده است که از طرف منابع مختلف در اختیار شرکت گذاشته شده است . وام های پرداخت به شرکت از محل طرح ۱۹۰۳ سازمان برنامه در سال گذشته بمبلغ ۲۳۶۶۳۵ ریال تا تاریخ ۹/۱۱/۵۹ بوده است .

کمک های بلاعوض که در اختیار شرکت گذاشته شده بود از ابتدای سال ۱۳۴۹ تا پایان اسفند ماه بالغ بر ۹۳۵۰۳۲۱ ریال است که برخی از آنان شامل حقوق و مزایای کارکنان شرکت مربوط به هزینه های امور جاری سازی شرکت ، قناتی ، حصار توری برای ساختمانهای مسکونی ، لوازم التحریر ، فوق العاده ماموریت ، هزینه خرید وسائل آزمایشگاهی ، احداث راه فرعی و هزینه های متفرقه بوده است .

میزان حقوق سالیانه شرکت از بودجه عمومی وزارت تعاون و امور روستاها ۸۰۴۹۵۲ ریال و از محل طرح ۸۳۲۸۱۵۱ ریال بوده است .

هـ - بازار یا بهی

معمولا نرخ فروش محصولات از مرکز برای شرکت فرستاده میشود شرکت در صورت مراجعه مشتری با توجه به نرخ های فرستاده شده اقدام به فروش محصول میکند . نرخ پاره ای از محصولات ثابت است مانند چغندر قند ، آفتاب گردان ، خشخاش . چغندر قند رابه کارخانه قند همدان و آفتاب گردان رابه بنگاه کشت دانه های روغنی فروخته اند ، تریاک هم که نرخ ثابتی دارد . محصولات نظیر یونجه و شبدر رابه سهامداران فروخته اند ، — محصول گندم و جو را بعنوان سود سهام به سهامداران داده اند از ۸۰۶ تن گندم تولیدی حدود ۱۵۰ تن آن را فروخته اند . برخی از کارخانه های آرد سازی گندم راتنی ۷۵۰۰ ریال خواستار بودند در صورتیکه هزینه حمل بعهده شرکت باشد (هزینه حمل تنی ۴۰۰ ریال) که البته شرکت این کار را انجام نداد ، ولی برخی از خریداران گندم که از تجار همدان بودند تنی ۷۵۰۰ رتا ۸۰۰۰ ریال گندم را خریداری کردند . ناگفته نماند که هزینه حمل بعهده خریداران بود . مقداری از محصول جو را برخی از سهامداران و روستائیان مجاور خریداری کرده بودند .

مسئله مهمی که در زمینه تولید و توزیع و مصرف محصولات کشاورزی — شرکت مطرح است ، مربوط به طبیعت کشاورزی فعلی ایران در تولید — و تقسیم محصول به محصولات مصرفی و محصولات پولی است زیرا که هنوز جامعه روستایی ایران عادت به تولید محصولات پولی و صرف نظر کردن از محصولات —

مصرفی را ندارد . باین ترتیب شرکت سهامی زراعی با وجود اینکه میتواند از تولید محصولات مصرفی صرفنظر کند ولی بدلیل طبیعت بازار کلی اقتصاد روستائی ایران وتامین نیازهای مصرفی دهات حوزه عمل شرکت نمیتواند فقط بدلیل سودآوری محصولی به کشت آن مبادرت کند . دراین زمینه پیشنهاد میشود که شرکت کشت یک یا دو محصول مصرفی را — باندازه تامین احتیاجات جامعه روستائی خود محدود کند وبقیه اراضی را به کشت محصولات پولی اختصاص بدهد . دراین صورت وجود یک سازمان بازاریابی وسیع وجدی واطاق قیمت برای شرکت سهامی زراعی ضروری خواهد بود .

و — مقایسه درآمد وهزینه شرکت

بطوریکه دیدیم فعالیت شرکت درسال گذشته در رشته های زراعت ، دامپروری وصنایع دستی ، زنبورداری ، مرغداری وسایر فعالیتها است . بیشترین درآمد شرکت درسال گذشته از زراعت بدست آمده است .

کل هزینه ها و دودرصد عمران ویک درصد بیمه در زراعت ۶۷۷۴۸ ر ۹۰ ریال وجمع درآمد ناخالص شرکت از زراعت ۶۱۷۴۶۱۱ ریال میباشد . سود خالص شرکت از محل زراعت ۶۹۸۶۰۶ ریال است .

مقایسه ارقام فوق با درآمد شرکت از محل زراعت درسال اول — بهره برداری افزایش نشان میدهد ، زیرا دراین سال جمع هزینه های زراعی ۴۸۴۸۵۸۹ ریال ودرآمد ناخالص ۴۰۳۸۳۳۷۳ ریال وسود ویژه شرکت از محل زراعت ۹۱۹۲۴۹۲ ریال بوده است .

هزینه های زراعی شرکت در سال دوم بهره برداری تقریباً ۱/۵ -
برابر هزینه های زراعی در سال ۱۳۴۸ بوده است . جمع هزینه ها و درصد
عمران و یک درصد بیمه در سال دوم بهره برداری معادل ۶۷۲۴۸ ریال ۰۶۷۲۴۸
و جمع درآمد شرکت ۶۱۷۴۶۷ ریال ۱۱۶۷۴۶۷ می باشد که تفاضل این دو رقم
۸۶۹۲۶۰ ریال سود ویژه از محل زراعت را نشان می دهد .

درآمد شرکت از محل دانداری نسبت به سال ۱۳۴۸ نقصان یافته
است ، بطوریکه سود ویژه آن از ۱۳۱۳۱ ریال در سال ۱۳۴۸ به ۸۷۱۹ ریال
در سال ۴۹ رسیده است .

جمع هزینه ها و یک درصد بیمه و درصد حق عمران دانداری -
شرکت در سال ۴۸ بالغ بر ۳۳۶۸۳۶ ریال و در سال گذشته این رقم
۲۶۶۱۰۴ ریال می باشد و درآمد ناخالص شرکت از دانداری در سال ۴۸ از -
۷۱۰۴۶۷ به ۲۷۵۹۷۵ ریال رسیده است . همانطور که سود
خالص شرکت از دامپروری کم شده است هزینه ها و درآمد ناخالص شرکت نیز
کاهش یافته است .

از فعالیت های جدید در سال گذشته زنبورداری و مرغداری بوده که
هر دو زیان داشته است . میزان زیان شرکت از این دو منبع ۵۳۱۵۳ ریال
است .

سود خالص شرکت از محل قالیبافی در سال گذشته ۹۶۷۵ -
ریال است ، درآمد از محل قالیبافی در سال ۴۸ باین علت که کلیه عملیات
قالیبافی از قبیل تهیه مواد اولیه ، پرداخت دستمزد ، توسط شرکت فرش انجام

میگرفت معلوم نبود ، ولی شرکت فرش طبق قراردادی که با شرکت سهامی زراعی داشت در پایان سال ۲۰ درصد از سود ویژه را در اختیار شرکت گذاشته که این رقم در پایان شرکت در سال ۴۸ بحساب درآمدهای متفرقه آمده بود .

سود ویژه شرکت از کلیه فعالیتها در سال ۱۳۴۸ بالغ بر ۲۶۱۸۵۷۳ ریال بوده است که از این میزان ۳۹۲۷۴۰ ریال بابت ۱۵ درصد ذخیره قانونی در صندوق شرکت باقی مانده و بقیه آن که بالغ بر ۲۲۲۵۸۳۳ ریال بوده بین سهامداران تقسیم شده است . سود ویژه هر سهم در این سال ۱۳۳/۷ ریال بوده است ، سود ویژه شرکت در سال گذشته ۲۶۸۲۵۸۳ ریال بوده است که ۶۴۰۱۰ ریال نسبت به سال ۱۳۴۸ افزایش داشته است .

از سود ویژه فوق جمع و درصدهای عمران و یک درصد بیمه ، ۱۵ درصد ذخیره قانونی بمبلغ ۴۵۶۳۷۰ ریال برداشت شده و بقیه آن ۲۵۸۸۷۸۷ ریال سود قابل تقسیم است که بین سهامداران تقسیم شده است . سود هر سهم برابر با ۱۵۱/۶ ریال بوده است که البته نسبت به سال اول بهره برداری ۱۱ درصد افزایش پیدا کرده است .

ناگفته نماند که سود سهام پرداختی شرکت به سهامداران در مورد سال اول بهره برداری و سال گذشته هر سهم ۴۰۰ ریال بوده است . البته مبلغ پرداختی به سهامداران بصورت علی الحساب بوده است .

گروهی از سهامداران که دریافتی شان در سال اول بهره برداری از شرکت
 بیشتر از سهمی ۱۳۳۷ ریال بوده ، در سال گذشته هنگام دریافت -
 علی الحساب از آنان کسر گذاشته شد . بنابراین بین علی الحسابی که به
 سهامداران پرداخت شده و مبلغی که باید بعنوان سود سهام دریافت
 کنند اختلاف وجود دارد ، عبارت دیگر دریافتی سهامداران بیش از مبلغی
 است که باید دریافت میکردند و طبق اظهار مسئولان شرکت مبلغ اضافی در
 سال آینده از سود سهام آنان کسر خواهد شد .

ز- ارزشیابی فعالیت های اقتصادی در سال ۱۳۴۹

طرق مختلفی برای ارزشیابی فعالیت های واحد های اقتصادی وجود دارد که در این قسمت برای ارزشیابی فعالیت های اقتصادی شرکت سهامی زراعی درگزین از آنان استفاده شده است .

حالت اول

در این حالت بدون محاسبه بهره وام ، حقوق و مزایای کارشناسان و مدیرعامل و کمک های بلاعوض است . در این محاسبه ارقامی که در سایر حالات جزو هزینه ها ذکر میگردند جزو هزینه منظور نشده است .

در این حالت مجموع درآمدهای شرکت برابر ۱۲۰۸۰۳۲۰ - ریال بوده و جمع هزینه ها ۹۱۹۷۲۴۶ ریال که از تفاضل این دو رقم سود ویژه شرکت ۲۸۸۳۰۷۴ ریال بدست خواهد آمد .

$$\text{نسبت درآمد به هزینه}^{(۲)} = \frac{12080320 \times 0/943^{(۱)}}{9197246} = 1/2$$

(۱) چون سرمایه مصرف شده از اول سال در اختیار شرکت بوده است و لی درآمد در پایان سال تحصیل گردیده است برای اینکه ارقام بنرخ روز تبدیل شوند با در نظر گرفتن نرخ تنزیل معمول در پروژه های کشاورزی ضریب تنزیلی در نظر می گیرند که در این محاسبات با توجه به جنبه های مختلف و در نظر گرفتن نرخ تنزیل ۶ درصد این ضریب ۰/۹۴۳ است .

(۲) عددی که بعنوان نسبت درآمد به هزینه محاسبه شده است هرچه از يك بیشتر باشد دلیل سود بخشی بیشتر شرکت است و هرچه از يك کوچکتر باشد دلیل بر آنست که بهمان نسبت شرکت ضرر کرده است - عبارت دیگر سود حاصل از فعالیتهای اقتصادی شرکت آنقدر نبوده است که هزینه های انجام شده را بپوشاند .

حالت دوم

در این حالت رقم بهره وام هاجزه هزینه بحساب آورده شده است، معمولا بهره وام پرداختی شرکت ۴ درصد است ولی ۳ درصد از آن به شرکت بعنوان کمک بلاعوض برگردانده میشود، مقدار بهره وام - محاسبه شده در این حالت ۳ درصد است. (۱)

بهره وام جزو هزینه ها محسوب شده :

هزینه ها	ریال
وام دریافتی در سال ۴۹	۹۱۹۷۲۴۶
بهره وام دریافتی	۵۱۴۱۵۷۵
جمع هزینه ها و بهره وام	۲۰۰۴۹۱
دریافتی	۹۳۹۷۷۳۷

سود ویژه $۸۳۵۶۸۲۲ = ۹۳۹۷۷۳۷ - ۱۲۰۸۰۳۲۰$

$$\frac{۱۲۰۸۰۳۲۰ \times ۹۴۳}{۹۳۹۷۷۳۷} = ۱/۰۸ = \text{نسبت درآمد هزینه}$$

(۱) کلیه اعداد و ارقام که در این ارزشیابی آمده براساس اطلاعاتی است که مسئولان شرکت سهامی زراعی درگزین در محل و اداره کل شرکت های سهامی زراعی در مرکز در اختیار محققان موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی گذاشته اند.

حالت سوم

اگر حقوق مدیرعامل و کارشناسان و سایر کارکنان اداری شرکت را در مدت یکسال که از محل طرح و از محل بودجه عمومی پرداخت میشود و بالغ بر ۱/۳۸۰۷۶۳ ریال است جزو هزینه سالیانه شرکت منظور نمائیم نتیجه طبق محاسبه زیر خواهد بود.

۱- هزینه های پرداختی شرکت	۹۱۹۷۲۴۶ ریال
۲- بهره وام	۲۰۰ر۴۹۱
۳- حقوق کارکنان اداری	۱۳۸۰ر۷۶۳
جمع هزینه ها با احتساب بهره وام و حقوق کارکنان	۱۰ر۷۷۸۵۰۰
سود ویژه	۱۲ر۰۸۰۳۲۰ - ۱۰ر۷۷۸۵۰۰ = ۱۳۰۱ر۸۲۰
	۱۲ر۰۸۰۳۲۰ × ۱۰۰ / ۹۴۳
نسبت درآمد به هزینه	۱/۰۵ =
	۱۰ر۷۷۸۵۰۰

حالت چهارم

بامحاسبه كمك هاى بلاعوض بعنوان هزینه نتیجه بشرح زیر خواهد بود :

- ۱- جمع كمك هاى بلاعوض (باستثنای حقوق ومزایا) پرداخت شده در سال ۴۹
۴۷ ر ۳۳۴۳۵۴۳ ریال
- ۲- حقوق ومزایای کارکنان شرکت
۱۳۸۰ ر ۷۶۳
- ۳- بهره وام دریافتی
۲۰۰۰ ر ۴۹۱
- ۴- هزینه های پرداختی شرکت
۱۹۷۲ ر ۲۴۶
- جمع
۱۴۱۲۲۰ ر ۴۷

زبان ۲۰۴۱۷۲۲۷ = ۱۲۰۸۰۳۲۰ - ۱۴۱۲۲۰ ر ۴۷

$$\frac{۱۲۰۸۰۳۲۰ \times ۰ / ۹۴۳}{۱۴۱۲۲۰ ر ۴۷} = \text{نسبت درآمد به هزینه} = ۰ / ۸$$

۱۴۱۲۲۰ ر ۴۷

در كمكهاى بلاعوض فوق هزینه هاى مربوط به سوخت واستهلاك وسائل نقلیه بحساب نیامده است ، ناگفته نماند كه در این محاسبه فرض بر این است كه كمك هاى بلاعوض در طى سال زراعى مورد محاسبه كلا بمصرف رسیده است باتوجه به حالات ذكر شده درآمد خالص شركت وسهامداران به تفكيك در جدول بعلاّمده است :

نوع حالات	عوامل مورد محاسبه	درآمد خالص شرکت	متوسط درآمد خانوار سه ماهه		متوسط سرانه
			متوسط کل	خرده مالک	زارع
حالات اول	بدون محاسبه بهره وام پرداخت پک رشنا سان و کفکهای بلاعوض	۲۸۸۳۰۷۴	۷۵۰۸	۲۵۷۴۱	۶۰۷۳
حالات دوم	بدون محاسبه حقوق کارکنان اداری و کمکیهای بلاعوض ولی با محاسبه بهره وام	۲۶۸۲۵۸۳	۶۹۸۸	۲۳۹۴۵	۵۶۵۱
حالات سوم	بدون محاسبه کفکهای بلاعوض با محاسبه بهره وام و حقوق کارکنان اداری	۱۳۰۱۸۲۰	۳۳۹۰	۱۱۶۲۳	۲۷۵۸
حالات چهارم	با محاسبه کلیه عوامل ذکر شده بدون در نظر گرفتن بهره تنخواه گران	۲۰۴۱۷۲۷	۵۳۱۶	۱۸۲۲۹	۴۳۰۱
					۶۸۲

در جدول بعد درآمد خانوار سهامداران محل سود ویژه در چهار حالت محاسبه شده به تفکیک خورده مالکان سهامداران صاحب سهم مورد مقایسه قرار گرفته است و همانطور که ملا حظه میشود متوسط سود ویژه سهامدار خورده مالک در سه حالت که شرکت سود نشان داده است برابر درآمدی است که نصیب سهامداران میگردد. در حالت چهارم که با محاسبه کلیه عوامل صورت گرفته شرکت زیان کرده است، در این حالت خانوار سهامدار خورده مالک و زارع هر دو متضرر شده اند. در این جدول نسبت به حالات محاسبه شده مزد پرداختی شرکت به خانوار صاحب سهم منعکس نشده است، بنابراین درآمد حقیقی خانوار از شرکت عبارتست از درآمد فوق با اضافه دستمزدی که از — بابت کار در شرکت به او پرداخت شده است.

چنانچه بخواهیم مقایسه ای بین درآمد خانواران زراعت قبل از — تشکیل شرکت و سود ویژه ای که بوسیله شرکت با او پرداخت شده است انجام دهیم، لازم است که درآمد زارعان را در این دو حالت زمانی طبق جدول بعد مورد مطالعه قرار دهیم :

جدول مقایسه درآمد خالص خانوار سهامدار
از محل رزاعت و سود ویژه قبل و بعد از شرکت

نوع حالت	پس از اصلاحات ارضی	بعد از تشکیل شرکت	بدون محاسبه دستغور		بسا محاسبه دستغور	
			افزایش درصد	کاهش درصد	افزایش درصد	کاهش درصد
حالت اول	۲۷۹۵۷ (۲)	۶۰۷۳	-	۷۸	-	۳۹
حالت دوم	۲۷۹۵۷	۵۶۵۱	-	۷۹	-	۴۰
حالت سوم	۲۷۹۵۷	۲۷۵۸	-	۹۰	-	۵۱
حالت چهارم	۲۷۹۵۷	-۴۳۰۱	-	۱۱۵	-	۷۶

- (۱) متوسط دستغور ریافتی خانوار نمونه (تنازی، کارگری، فعالیت افراد خانوار) از شرکت معادل ۰۹۰۱ ریال است. مراجعه شود به بخش اول تغییرات اقتصادی و اجتماعی خانوار.
- (۲) بررسی اقتصاد و اجتماعی شرکت سهامی زراعی درگزین، بخش تحقیقات روستایی موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی سال ۱۳۴۸.

برای این مقایسه تنها درآمد خالص خانوار از محل زراعت در سال قبل از تشکیل شرکت منظور شده است، زیرا شرکت سهامی زراعی در سایر فعالیت‌های خانوار مانند دامداری و صنایع دستی تغییری نداده است، هرچند که امکانات دامداری و باغداری زارعان پس از تشکیل شرکت محدودتر شده است ولی آن را ثابت فرض میکنیم.

از مقایسه ارقام این جدول به نتایج زیر میرسیم :

۱- در حالت اول که بدون احتساب کمک‌های بلاعوض، بهره‌وام و حقوق کارکنان اداری شرکت است درآمد خانوار سهامدار از محل زراعت بدون محاسبه دستمزد دریافتی از شرکت ۷۸ درصد نسبت به قبل از تشکیل شرکت تقلیل پیدا کرده است و درصد کاهش با

محاسبه دستمزد ریافتی از شرکت ۷۸ درصد نسبت به قبل از تشکیل شرکت
تقلیل پیدا کرده است و درصد کاهش با محاسبه دستمزد به ۳۹ درصد میرسد
بعبارت دیگر، مجموع درآمد خانوار سهامداران شرکت تقریباً کمتر از ^۱ درآمدی
است که خانوار از محل زراعت قبل از تشکیل شرکت بدست می آورده ^۲ است.

در حالت های دوم و سوم درصد کاهش درآمد خانوار به ترتیب
۴۰ و ۵۱ درصد (با احتساب دستمزد) میرسد .

در حالت چهارم که کلیه عوامل مانند کمکهای بلاعوض، بهره وام،
حقوق کارشناسان محاسبه شده است درآمد خانوار با احتساب دستمزد
۷۶ درصد کاهش خواهد داشت.

۲- درآمد های منعکس در جدول از دو سیستم مختلف بهره برداری که
یکی واحد خانوار و دیگری شرکت سهامی زراعی باشد بدست آمده است .
ارقام نشان میدهد که ظاهراً در شرایط فعلی منطقه بهره برداری -
بسبب خانوار درآمد بیشتری برای زارع داشته است .

۳- همانطور که در جدول آمده است در حالت اول که هیچکدام از ارقام
بهره وام، پرداختی به مدیرعامل و کارشناسان، کمکهای بلاعوض
جزء هزینه ها منظور نشده است درآمد خانوار نسبت به قبل از تشکیل

شرکت ۳۹ درصد کاهش یافته است ، یعنی در این حالت درآمد حاصل از دستمزدها ، خانوار از شرکت نیز نتوانسته است کسری درآمد زارعان را از محل زراعت نسبت به قبل از تشکیل شرکت بپوشاند ، بطوریکه خانوار سهامدار برای کمبود درآمد خود به فعالیت و کارگری در خارج از شرکت پرداخته است .

بنابراین مطالعه ، بطور متوسط هر خانوار نمونه در خارج از شرکت ۱۷۰۰۰ ریال کسب درآمد کرده است ، در حالیکه قبل از تشکیل شرکت این رقم ۸۰۰۰ ریال بوده است . مقایسه این دو رقم نشان میدهد که خانوار نمونه برای جبران کسری درآمد در خارج از شرکت دست به فعالیت بیشتری زده است .

۴- از مطالب فوق برمیآید که دولت با تأسیس شرکت سهامی زراعت مستقیماً در بخش کشاورزی شروع به فعالیت کرده است ، ولی با توجه به محاسباتیکه در حالات چهارگانه آمده است ، شرکت در چارزبانهای اقتصادی شده است . محاسبات انجام شده یک بررسی فرضی در وضع اقتصادی شرکت میباشد ، ولی باید اشاره کرد که مسائلی چند در کمی درآمد شرکت مؤثر است و رفع آنها مسلماً رها لا بردن عواید شرکت اثر خواهد گذاشت .

مسائل مذکور عبارتند از :

- ۱- فقدان مدیریت صحیح
- ۲- عدم پذیرش شرکت نزد جامعه عضو شرکت
- ۳- ناآشنائی سهامداران به شرایط تازه کار تولید
- ۴- عدم انطباق کامل برنامه فعالیت شرکت با امکانات طبیعی و اجتماعی محل

۵ - مشکلات اداری شرکت

۶ - فقدان همکاری لازم میان شرکت و دستگاههای اداری

۷ - عدم تعلیم کشاورزی لازم به سهامداران برای پذیرش سیستم جدید .

فصل دوم - ارزشیابی فعالیت های اجتماعی و عمرانی شرکت

در این قسمت به بررسی سازمانها، مؤسسات و ماموران موجود در
در هات حوزه عمل و فعالیت های شرکت در زمینه های آموزشی و عمرانی می پردازیم.

۱- سازمانهای اجتماعی

اکثر سازمانهای اجتماعی که اکنون در هات حوزه عمل شرکت
فعالیت میکنند پس از اجرای قوانین ارضی در این هات بوجود آمده اند.
تاسیس شرکت سهامی زراعی درگزین در تیرماه سال ۱۳۴۷ برخی
از این سازمانها را دگرگون کرد و در وظائف تعدادی از آنها نیز هیچگونه -
تغییری بوجود نیاورد. همچنین بعد از تاسیس شرکت سازمانهای
اجتماعی جدیدی نظیر خانه فرهنگ روستائی و خانه انصاف در هات
حوزه عمل شرکت تشکیل شده است.

سازمانهای اجتماعی موجود در هات حوزه عمل شرکت بشرح زیر است:

الف - انجمن ده

از جمله سازمانهای اجتماعی که سابقه تاسیس آن در برخی از
در هات حوزه عمل به قبل از اجرای قوانین ارضی میرسد انجمن ده میباشد.
تاسیس انجمن ده در ده ینگى قلعه بسال ۱۳۳۲ میرسد.

از جمله اقدامات انجمن ده جمع آوری و در صد حق عمران -
است که آنرا بساختن حمام ، غسلخانه ، مدرسه ، مسجد و راه اختصاص
میدهند .

پس از تشکیل شرکت سهامی زراعی بموجب ماده ۱۸ قانون تشکیل
شرکت سهامی زراعی انجمن های دهات حوزه عمل منحل گردید و بجای آن
انجمنی بنام انجمن واحد روستائی برای همه روستاهای حوزه عمل شرکت
بوجود آمد . انجمن واحد روستائی میتواند تا حد و زیادی در جلب
همکاری مردم با شرکت سهامی زراعی مؤثر باشد ، زیرا اعضای انجمن واحد
روستائی از میان معتمدان و رهبران جامعه انتخاب شده اند و مورد قبول
اکثریت روستائیان میباشد . اگر شرکت سهامی زراعی بتواند از طریق
این انجمن به نشر اهداف و برنامه های خود بپردازد تاثیر بیشتری بر جامعه
روستائی شرکت خواهد داشت ، به عبارت دیگر انجمن میتواند رابط خوبی
میان شرکت سهامی زراعی و روستائیان جامعه روستائی شرکت باشد .

ب - خانه انصاف

از سال ۱۳۴۸ در دهات نوارودرگزین بمنظور رسیدگی به دعاوی
و حل و فصل اختلافات خانه انصاف بوجود آمده است . در سال ۱۳۴۹
این ده خانه انصاف ادغام گردید و محل آن نیز به ساختمانهای جدید
شرکت منتقل شده است .

اعضا * خانه انصاف چهار نفر هستند که از میان معتمدان دهات حوزه عمل انتخاب شده اند . خانه انصاف یکی از مراجع حل اختلاف میان روستائیان جامعه شرکت است ، اختلافات خانوادگی و بولی روستائیان بیشتر در این مرجع مورد رسیدگی قرار میگیرد و اختلافات اهالی بر اثر مسائل زراعی و یا باغداری بیشتر توسط مسئولان شرکت حل و فصل میگردد .

ج - خانه فرهنگ روستائی

خانه فرهنگ روستائی از جمله سازمانهای اجتماعی است که از سال ۱۳۴۷ در روستاهای ایران بوجود آمد . در جامعه روستائی مورد مطالعه خانه فرهنگ همزمان با تاسیس شرکت سهامی زراعی تشکیل گردید . خانه فرهنگ روستائی از سازمانهای است که میتواند در افزایش معلومات سهامداران در زمینه های مختلف مؤثر باشد . خانه فرهنگ - روستائی زیر نظر مدیر عامل و توسط يك نفر سپاهی ترویج اداره میشود . اولین اقدام خانه فرهنگ روستائی احداث میدان های ورزشی بوده است . در کتابخانه خانه فرهنگ روستائی حدود ۱۳۰ جلد کتاب در زمینه های کشا و رزی ، تاریخی ، ادبی ، مذهبی وجود دارد که مورد استفاده - اعضا * (که تمام آنان را محصلین جامعه روستائی مورد مطالعه تشکیل میدهند) قرار میگیرد . کتابخانه معمولا سراسر روزهای جمعه و بعد از ظهر سایر روزها پیر از تعطیل مدارس برای استفاده اعضا * رایج است .

مدیرعامل شرکت برای سرگرمی و تفریح و بالابردن اطلاعات عمومی اعضا^۹ خانه فرهنگ تقاضا کرده بود که از اداره کل خانه های فرهنگ روستائی مرکز يك دستگاه تلویزیون برای نصب در خانه فرهنگ روستائی فرستاده شود .

در مجموع باید گفت خانه فرهنگ روستائی هنوز عملاً فعالیتی در تحقق هدفهای خود نداشته است .

۲- سازمانهای بهداشتی

الف - بیمه های اجتماعی روستائیان

منظور از بیمه های اجتماعی روستائیان بیمه روستائیان است که با اجرای قوانین اصلاحات ارضی صاحب نسق های زراعی خود شده اند . از اقدامات قلعی این سازمان ایجاد درمانگاه و بیمه کردن روستائیان بوده است .

سازمان بیمه های اجتماعی روستائیان از هرنفر سهامدار به عنوان حق بیمه سالانه ۳۶۰ ریال دریافت میکند . علاوه بر این يك درصد کل عایدات شرکت نیز را اختیار این سازمان قرار میگیرد .

در محل ساختمانهای شرکت یکی از اتاقهای خانه فرهنگ روستا را در اختیار پزشک سازمان که يك نفر دکتر سپاهی بهداشت است قرار داده -

شده و دكتر مزبور هفته ای د وروز از ۸ صبح تاظهر به معاینه و معالجه بیماران میپردازد . ناگفته نماند كه بیماران از داروی مجانی بیمه نیز استفاده میکنند . چون دكتر بیمه در تمام هفته فقط د وروز میتواند به معالجه بیماران بپردازد ، این امر سبب ناراحتی سهامداران شده و غالباً از این لحاظ و از نحوه درمان بیماران به مدیرعامل شرکت شکایت میکنند .

ب - درمانگاه

در یکی از دهات حوزه عمل شرکت درمانگاه مجهزی وجود دارد كه در سال ۱۳۳۶ با كمك مالكین ده و توسط سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی تاسیس شده است ، این مركز درمانی به مداوای بیمارانی میپردازد كه از دهات حوزه عمل و یا سایر دهات مراجعه میکنند .

قبل از اینکه سهامداران از مزایای بیمه استفاده کنند ، برای هر بار مراجعه باین درمانگاه مبلغ ۱۰ ریال میپردازند ، ولی با صدور كارت بیمه برای سهامداران دیگر درمانگاه ورودیه فوق را از آنان دریافت نمیکند . تاسیس شرکت سهامی زراعی و ایجاد بیمه های اجتماعی سبب شده است كه سهامداران آسانتر و بیشتر از تسهیلات این مركز درمانی استفاده کنند . در این مورد باید بیک نکته اشاره کرد و آن اینست كه خوشنشینان بیمه نبوده و نمیتوانند از مزایای بیمه های اجتماعی روستائیان بهره مند شوند و دكتر سپاه بهداشت باین دلیل كه پزشك بیمه های اجتماع

است از پذیرفتن روستائیان غیر عضو شرکت خودداری میکند .

۳-آموزش

وضع آموزش را از جهت مورد بررسی قرار میدهم اول آموزشی که توسط شرکت سهامی زراعی به سهامداران در زمینه های مختلف کشاورزی فنی داده شده است . دوم سازمانهای آموزشی که در دهات حوزه عمل قبل از تاسیس شرکت وجود داشته است . در قسمت اخیر سعی شده که از تاثیر شرکت در زمینه فعالیتهای آموزشی نیز مطالبی آورده شود .

الف - آموزش به سهامداران

در سال گذشته از طرف شرکت سهامی زراعی کلاسهای متعددی در زمینه های آبیاری ، سم پاشی ، درختکاری ، نحوه کشت تریاک برای آموزش سهامداران در محل شرکت دایر شده است . مدت این کلاسها از ۱ روز تا ۵ روز میباشد .

علاوه بر کلاسهای فوق ه نفر از سهامدارانی که با ماشین آلات - کشا ورزی کار میکردند برای شرکت در یک دوره آموزشی یکماهه ماشین آلات به تهران اعزام شده اند . همچنین یک نفر از سهامداران بعد از دو هفته برای

آموزش در زمینه زنبورداری به سنندج و یک نفر برای آموزش دوره کمک پرستاری به شیراز فرستاده شده بودند، هنگام مطالعه (دیماه ۱۳۴۹) این دو نفر در رشته های فوق انجام وظیفه میکردند. بی شبهه دایر نمودن این قبیل کلاسها و آشنائی سهامداران به روشها و تکنیکهای جدید کشت موثر می باشد.

ب - سازمانهای آموزشی

سازمانهای آموزشی موجود در جامعه روستائی شرکت از یک باب دبیرستان و ۳ باب دبستان و ۲ باب مهد کودک تشکیل شده است. تاسیس شرکت سهامی زراعی تغییرات عمده ای در تعداد این سازمانها و کیفیت کار آنها در جهت مثبت داشته است، بطوریکه اساساً قبل از تشکیل شرکت دبیرستان و مهد کودک وجود نداشته ولی بر اثر اقدامات و فعالیتهای شرکت این مراکز آموزشی تاسیس شده است. در اینجا به بررسی کیفیت این سازمانها میپردازیم.

۱- دبیرستان

ساختمان دبیرستان در سال ۱۳۴۸ به پایان رسید، ولی به علت فراهم نبودن امکانات (دبیر و غیره) بهره برداری از ساختمان در سال

۱۳۴۹ شروع شده است ، همانطور که ذکر شد با تلاش پی گیر و مکاتبات پی در پی با اداره آموزش و پرورش منطقه همدان و مرکز رسال ۱۳۴۹ دبیرستان شرکت سهامی زراعی درگزین بایک کلاس افتتاح گردید . در سال مذکور اداره این دبیرستان و تد ریس در کلاس توسط يك آموزگار د پیلمه انجام میشده است . بعلاوه کارشناسان و سپاهیان ترویج شرکت نیز در تد ریس بعضی از دروس مانند ریاضیات و زبان خارجه مشا رکت دارند .

مسئولان شرکت در سال گذشته يك آزمایشگاه نسبتاً مجهز از محل کمکهای پلاعوض برای دبیرستان درست کردند که مورد استفاده دانش آموزان قرار گرفت ، و همچنین در نظر دارند که در سالهای بعد برای دایر - شدن کلاسهای دوم و سوم دبیرستان تلاش کنند .

تعداد شاگردان کلاس اول متوسطه این دبیرستان ۳۰ نفر است که توزیع جغرافیائی محل سکونت آنان بدین شرح است :

۱۹	نفر	ودهکده	درگزین
۶	"	"	نوار
۱	"	"	پنگی قلعه
۴	"	"	نظام آباد

۲- دبستان

قبل از اصلاحات ارضی تنها يك دبستان در دهات حوزه عمل

شرکت (در ده درگزین) وجود داشته است ، بعد از اجرای قوانین ارضی در این دهات يك باب دهستان نیز بهان افزود شده است ، علاوه بر این دو سپاهی دانش در دهات حوزه عمل در زمینه توسعه آموزشی شروع به فعالیت کرده اند .

تعداد دهستان ها در سال تحصیلی ۴۷-۴۸ به ۴ باب (۳ - دهستان پسرانه و يك دهستان دخترانه) رسیده بود ، ولی به علت خراب شدن ساختمان مدرسه دخترانه در سال تحصیلی ۴۸-۴۹ تعداد آن به ۳ - مدرسه تقلیل پیدا کرد . در سال تحصیلی ۴۹-۵۰ در دهستان های مذکور ۸ آموزگار و يك سپاهی دانش انجام وظیفه می کرده اند .

تعداد دانش آموزان دهستان نوار در سال تحصیلی ۴۶-۴۷ بالغ بر ۶۴ نفر بوده که در سال تحصیلی ۴۷-۴۸ به ۱۱۰ نفر افزایش یافته است و در سال تحصیلی گذشته به ۱۰۳ نفر تقلیل یافته است . در این دهستان محصل دختر وجود نداشته است ،

دانش آموزان دهستانهای درگزین در سال تحصیلی ۴۷-۴۸ بالغ بر ۲۸۳ نفر بوده که از این تعداد ۵۳ نفرشان دختر بوده اند . در سال تحصیلی گذشته تعداد دانش آموزان به ۲۵۶ نفر تقلیل یافته است . یکی از دلایل این کاهش خراب شدن ساختمان مدرسه دخترانه بوده است زیرا اهالی به علت تعصب مذهبی حاضر نشده اند که دخترانشان را به مدرسه پسرانه ده بفرستند .

در دبستان سپاهی دانش یکنی قلعه حدود ۲۰ نفر در سال تحصیلی گذشته به تحصیل اشتغال داشته اند . ناگفته نماند که در این ده نیز محلت نبودن مدرسه دخترانه اهالی حاضر نیستند که فرزند دخترشان در مدرسه سپاهی دانش تحصیل کند . دبستانهای نوآرودرگزین ۶ کلاسه است و دبستان سپاهی دانش یکنی قلعه تنها دو کلاس اول و دوم دارد .

۳- مهد کودک

از جمله فعالیتهای دیگر شرکت فراهم کردن تسهیلاتی در زمینه تاسیس مهدکودک در روده درگزین و نوآروده است . این مراکز آموزشی در اواخر سال ۴۹ تاسیس شده است . سرپرستی هر کدام از این مراکز را يك نفر زن که میزان تحصیلاتش ششم ابتدایی است بر عهده دارد . در ابتدای امر سهامداران با تاسیس مهدکودک مخالفت میکردند ولی پس از اینکه هدفهای این مرکز آموزشی توسط مسئولان شرکت تشریح شد با استقبال عمومی مواجه گشت بطوریکه تنها در ده درگزین ۱۲۰ نفر از سهامداران تقاضا کرده اند که اطفالشان را در این مرکز نگهداری کنند و آموزش ببینند (سن اطفال برای ورود به مهدکودک بین ۳ الی ۵ سال در نظر گرفته شده است) ولی از آنجا که بودجه این سازمان آموزشی محدود است از میان تقاضا کنندگان در هر ده ۳۰ نفر را بقید قرعه انتخاب کردند ،

ولی همین انتخاب سبب بروز اختلاف میان سهامداران بزرگ و کوچک شده است بطوریکه سهامداران اظهار میداشتند بیشتر فرزندان متنفذان و غرره مالکان ساکن در دهات حوزه عمل انتخاب شده اند و برای اینکه بقیه سهامداران شکایتی نکنند بچه های دوسه نفر از سهامداران کم سهم را نیز انتخاب کرده اند .

ساعات کار این سازمان از ۸ صبح تا ظهر میباشد در این مرکز اطفال علاوه بر تغذیه کافی آموزش نیز می بینند . (برای اطلاع از سایر تاسیسات موجود در ده به جدول شماره ۲۸ مراجعه شود)

۴- ماموران دولتی

قبل از تشکیل شرکت ماموران دولتی ساکن در دهات حوزه عمل از ۹ آموزگار و مدبر و یک سپاهی دانش و یک دکتر درمانگاه سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی تشکیل میشد ، ولی با تاسیس شرکت سهامی زراعی ماموران دیگری نیز در دهات حوزه عمل بفعالیت پرداخته اند . جدول صفحه بعد تعداد و نوع ماموران دولتی را قبل و بعد از تشکیل شرکت نشان میدهد :

تعداد و نوع ماموران دولتی قبل و بعد از تشکیل شرکت

نوع	تعداد قبل از شرکت	تعداد بعد از شرکت
جمع	۱۳	۲۷
سپاهی ترویج	—	۸
سپاهی دانش	۳	۱
آموزگار و مدبر	۹	۸
دکتر	۱	۲
مهندس کشاورزی	—	۳
دبیر	—	۱
مروج	—	۱
حسابدار	—	۱
راننده	—	۱
مکانیک	—	۱

بطوریکه ملاحظه میشود تعداد ماموران دولتی از ۱۳ نفر قبل از تشکیل شرکت به ۲۷ نفر بعد از تاسیس شرکت افزایش یافته است، بی شبهه تعاس زارعان با این ماموران در تغییر افکار آنان تا اثیر قایل ملاحظه ای خواهد داشت، اگر توسط این ماموران، آموزشی بصورت گروهی یا فردی در زمینه هدف ها و برنامه های شرکت به روستائیان داده شود بطوریکه سهامداران

از برنامه ها و گردش کار شرکت با اطلاع باشند ، نه تنها بسیاری از مسائل و مشکلات سهامداران که ناشی از این اطلاع آنان است حل خواهد شد بلکه عامل مهمی در پیوند دادن سهامداران با شرکت خواهد بود و نتیجه علاقمندی سهامداران به شرکت افزایش می یابد .

۵- فعالیت های عمرانی و ساختمانی در حوزه عمل شرکت

فعالیت های شرکت سهامی زراعی در زمینه عمران و آبادانی در هات حوزه عمل بشرح زیر خلاصه میشود :

الف - احداث و تعریض و شن ریزی جاده های فرعی بین دهات و مزارع - حوزه عمل شرکت که از سال ۱۳۴۸ شروع شده است ، بودجه این اقدامات که از محل کمک های بلاعوض تامین شد ، در سال گذشته مجموعاً بالغ بر ۴۰۰۰۰ ریال بوده است .

ب - تامین آب آشامیدنی و تهیه غذا لخانه و آب انبار دریکی از دهات حوزه عمل از محل صدی در عمران

ج - تعمیر يك باب حمام در ده درگزین و احداث يك دستگاه حمام ۸ دوش در محل تاسیسات شرکت که بهره برداری آن از سال ۱۳۵۰ شروع شده است .

د - احداث و تسطیح زمین های ورزشی مانند والیبال ، فوتبال ، - بسکتبال که در سال ۱۳۴۸ به پایان رسیده بود و در سال گذشته مورد بهره برداری قرار گرفته است . همچنین شرکت سهامی زراعی بعلت کمبود انبار مبادرت به احداث يك انبار غله کرده که هنوز با تمام نرسیده است .

فعالیت های شرکت در زمینه خانه سازی بوده است باین معنی که چون بسیاری از سهامداران برای انتقال از ده محل سکونت خود به محل شرکت تقاضای خانه سازن کرده بودند ، شرکت نقشه خانه ها را بتصویب مرکز رسانده و شروع به پی ریزی خانه ها کرده بود ، ولی بعلت سرمای زمستان کار ساختمان خانه ها به بهار سال ۵۰ موکول گردیده بود .

علاوه بر این فعالیت ها که مستقیماً شرکت در ایجاد آن دخالت داشته ، فعالیت های ساختمانی در حوزه عمل شرکت از سال ۱۳۴۷ توسط اداره آبادانی و مسکن همدان شروع گردیده و در سال ۱۳۴۸ تحویل شرکت شده بود . فعالیت ساختمانی مذکور شامل خانه های کارمندی ، - ساختمان کارگاه قالببافی ، تعمیرگاه ، اصطبل ، انبار غله ، خانه فرهنگ روستائی است .

در ارزیابی فعالیت های ساختمانی باید گفت که ساختمان های حوزه عمل شرکت بدون مطالعه و بدون توجه به شرایط و اوضاع جغرافیائی منطقه ساخته شده و هر کدام از آنها معایبی دارد که ذیلاً شرح داده میشود :

اصطبل :

— ساختمان اصطبل همانطور که در قسمت دامداری شرکت از آن بحث شد ناقص بوده و بهیچوجه بهداشتی نیست ، و از طرف دیگر تعداد پنجره هائی که در اصطبل کار گذاشته شده آنقدر زیاد است که زمستانها با قضاى آب و هوای منطقه هوای اصطبل بسیار سرد میشود ، بطوری که در زمستان سال گذشته تعدادی از پره های تازه متولد شده یخ زده و تلف شدند .

لازم است گفته شود که طبق مطالعه ای که وزارت تعاون وامور روستاها در منطقه انجام داده معلوم شده است که اساساً این منطقه برای دامداری چندان مساعد نیست .

خانه های کارمندی :

خانه های کارمندان شرکت برای زندگی افراد مجرد مناسب است ، ولی برای کارکنان متأهل شرکت کافی نیست زیرا تعداد اطاقها کم است و — تجهیزات آن نیز برای زندگی يك خانواده کم است . از طرف دیگر خانه ها را بدون حیاط و دیوار و درب ورودی ساخته اند که البته این نقیصه در سال گذشته توسط شرکت برطرف گردید .

تعمیرگاه :

تعمیرگاه گنجایش کلیه ماشین آلات کشاورزی شرکت را ندارد و — دارای کرکره های بسیار بلند است که غالباً در معرض وزش باد قرار دارد و تا بحال چندین مرتبه خسارت دیده است ، درب های نصب شده برای

ساختمانها با ارتفاع ۲ متر و از پروفیل ۴ میلیمتری ساخته شده و بهمین علت غالباً دچار خرابی میشوند .

لوله کشی آب

لوله کشی آب در ساختمانهای شرکت سطحی است بطوریکه بر اثر سرمای زمستان چندین دفعه لوله ها به علت یخ زدن آب آن ترکیده است .

انبار

ظرفیت انبار ساخته شده که حدود ۱۰۰۰ تن محصول است کافی برای انبار کردن همه محصولات شرکت نیست و بهمین علت مقدار زیادی از محصولات در اطراف انبار و بهیم انباشته شده بود که بی شبهه مقداری از آن از بین رفته است .

حمام

بهره برداری از حمامها در وش که در محل تاسیسات شرکت ساخته شده شروع شده است ، ولی روستائیان از آن استقبال چندانی نکرده اند و این امر بدلیل زیربوده است :

۱- فاصله حمام شرکت از دهات حوزه عمل حدود یک کیلومتر میباشد و طی این فاصله مخصوصاً در زمستان سرد این منطقه برای افراد خانوار روستائی دشوار است .

۲- به علت تعصب شدید مذهبی اهالی حاضر نیستند که زنان ایشان از این

حمام استفاده کنند و این عمل را ناپسند می پندارند و معتقدند که زن‌ها برای استفاده از این حمام باید از وسط تاسیسات شرکت بگذرند و در معرض برخورد با کارکنان شرکت و با افراد غریبه دیگر خواهند بود و این برخورد از نظر مرد روستائی غیر قابل تحمل است .

در اینجا باید باین نکته اشاره کرد که ساختن حمام در محل شرکت بدون توجه به نهاد ، مذهب و ارزش های اجتماعی روستائیان بوده است و همانطور که دیدیم در این شرایط روستائیان حمام خزینہ ای و غیر بهداشتی خود را به حمام دولتی و مدرن شرکت ترجیح میدهند .

بخش سوم

ساختمان اجتماعی و تغییرات آن

فصل اول - تغییرات مربوط به روابط اجتماعی

الف - بررسی روابط سهامداران با هیات مدیره ، مدیرعامل ، کارشناسان و سپاهیان

۱- هیات مدیره

تغییراتی که در کار هیات مدیره در سال گذشته پیش آمده ، فوت یکی از اعضا * اصلی بوده است . عضوی البدل که از اهالی درگزين است بجای مشا زالیه وظائف خود را در هیات مدیره انجام میدهد . باین ترتیب از سه ده عضو شرکت از يك ده و نمانده و از يك ده ، يك نمانده عضو هیات مدیره است .

رئیس هیات مدیره ، مدیرعامل فروشگاه تعاونی درگزين نیز میباشد ، وی قبل از اصلاحات ارضی از خرد مالکان دهات حوزه عمل بشمار رفته و در ضمن مباشر سایر خرد مالکان نیز بوده است . بعلت - مخالفت های سهامداران با رئیس هیات مدیره یکبار استعفا* کرده است ، ولی در جلسه مجمع عمومی سال گذشته استعفای وی مورد قبول واقع نشد .

در مورد روابط سهامداران با اعضای هیات مدیره باید اشاره کرد که اکثر* روابط در ستانه ای بایکد یگرن دارند و آنها را نمانده حقیقی

خود محسوب نمیکنند ، همانطور که گفته شد اختلاف با رئیس هیات مدیره مربوط به دوران ارباب رعیتی است . سهامداران معتقدند که این شخص سایر اعضای هیات مدیره را زیر نفوذ خود دارد . در ده درگزين که از نظر جمعیت و وسعت اراضی بزرگترین ده حوزه عمل محسوب میشود ، میان — سهامداران دسته بندی هائی وجود دارد . رئیس و یکی از اعضای هیات مدیره که از این ده انتخاب شده اند از طرف تعدادی از این دسته ها که مربوط به دوستان و خویشان وی هستند حمایت میشوند . در مقابل گروههای دیگری هستند که مناسبات خوبی با رئیس هیات مدیره و اطرافیان او ندارند .

نظرات سهامداران در دو سال گذشته نسبت به رئیس هیات مدیره تغییر نکرده است ، بطوریکه مطالعه سال ۱۳۴۸ نشان میدهد با ایمان بودن در درجه اول و با سواد بودن در درجه دوم از شاخص های انتخاب رئیس هیات مدیره بوده است و بیش از ۶۷ درصد از سهامداران اظهار کرده بودند که در هیات مدیره چنین شخصی عضویت نداشته است در این جا این سؤال مطرح میشود که چرا سهامداران به رئیس و اعضای هیات مدیره فعلی رای داده اند ، اظهارات سهامداران مبنی بر این است که در هنگام تاسیس شرکت از میان اهالی دهات حوزه عمل ه نفر را هنگامی که آشنا به اوضاع اجتماعی و اقتصادی منطقه بوده اند متوسط مهندسين شرکت انتخاب شدند که بعد ها در مجمع عمومی ۳ نفر از آنان به عنوان نامزد برای عضویت در هیات مدیره به سهامداران معرفی گردیدند

طرفداران اعضای هیات مدیره که در ردیف های جلوسا لن حضور داشتند با بلند کردن دست با انتخاب این سه نفر بعنوان اعضای هیات مدیره - موافقت کردند . سایر سهامداران غافلگیر شده بودند ، با توجه به شرایط جلسه مجمع عمومی و حضور بسیاری از رؤسای د وایر و مدیرکل اصلاحات ارضی منطقه و افراد دیگر که از تهران آمده بودند نتوانستند ابراز مخالفت کنند .

مطالعه مادر سطح خانوارهای نمونه اظهارات سایر سهامداران را تأیید میکند . بطوریکه حدود ۷۵ درصد از سهامداران نمونه اظهار داشته اند در انتخاب اعضای هیات مدیره ، پارتی بازی شده است و - انتخاب آنان بدون موافقت اکثریت سهامداران صورت گرفته است و تنها حدود ۱۷ درصد اظهار داشتند که انتخاب اعضای هیات مدیره درست انجام شده است ، بقیه نیز از اظهار نظر خود داری کرده اند . (جدول ۲۹)

مطالعه مادر سال ۱۳۴۸ نشان میدهد که سهامداران تعامیل داشتند که ابتدا اشخاصی را به عنوان رهبرکاندید میکنند و پس از این که سهامداران این افراد را شناختند باراً می مخفی آنان را انتخاب کنند (حدود ۶۴ درصد) .

بطور کلی باید گفت انتخاب اعضای هیات مدیره توأم با عجله بوده و منطبق با میل باطنی اکثریت سهامداران صورت نگرفته است ، به علاوه سهامداران اعتقاد دارند که اعضای هیات مدیره فعلی اولاً صلاحیت لازم - برای اداره امور زراعت شرکت^۱ ندارند ، ثانیاً در مراعات حقوق اعضا - کوتاهی می کنند .

در مورد عدم صلاحیت هیات مدیره سهامداران معتقدند که —
 اعضای هیات مدیره درباره امور کشاورزی اطلاع چندانی ندارند، زیرا
 بعضی از آنان مانند رئیس هیات مدیره باین علت که قبلاً رعیت برای اوزراعت
 میکرده، شخصاً هیچوقت به زراعت اشتغال نداشته است، و از طرفی بعلت
 بالا بودن سن (دو نفر از اعضای هیات مدیره بیش از ۵۰ سال دارند) —
 نمیتوانند عملیات صحرائی را روزیاشب کنترل کنند.

در مورد این سؤال که آیا اعضای هیات مدیره نماینده حقیقی شما
 هستند و از حقوق شما دفاع میکنند یا خیر؟ ۵۶ درصد از سهامداران —
 نمونه اظهار داشته اند که هیچکدام از اعضای هیات مدیره فعلی نه تنها
 نماینده حقیقی آنان نیستند بلکه از عهده دفاع حقوق آنان نیز بر نمی آیند
 حدود ۳۱ درصد اظهار داشتند که بعضی از آنان مورد اعتماد هستند و —
 حدود ۱۱ درصد بقیه معتقدند که کلیه اعضای هیئت مدیره مورد اعتمادشان
 هستند و از حقوق آنان دفاع میکنند، بنابراین آنچه گفته شد طبیعی است که
 اکثر سهامداران با تمدید دوره خدمت اعضای هیات مدیره فعلی موافقت —
 نداشته باشند، بطوریکه ۸۴ درصد آنان اظهار داشتند بنظر آنها اعضای
 هیات مدیره فعلی پس از پایان دوره خدمتشان نباید مجدداً انتخاب شوند
 و تنها ۳ درصد از کل سهامداران نمونه با ابقاء آنان در پست خود موافقت دارند
 همین میزان نیز اظهار داشته اند که تعویض و یا باقی ماندن آنان در این پست
 فرقی برایشان ندارد و بقیه (حدود ۱۱ درصد) از دادن پاسخ صریح —
 خودداری کرده اند.

به عقیده سهامداران استخدام افراد در شرکت در درجه اول با تصمیم هیات مدیره و بعد از آن با تصمیم مدیرعامل صورت می گیرد، بطوریکه مطالعه نشان می دهد ۴۲ درصد از سهامداران نمونه اظهار داشته اند که برای استخدام کارگر هیات مدیره تصمیم می گیرد و ۳۶ درصد نیز مدیرعامل را مؤثر در این امر دانسته اند (جدول شماره ۳۰)

در حالیکه طبق اظهار نظر مسئولان شرکت در صورتیکه کارگر مورد نیاز باشد در جلسه هیات مدیره مطرح میشود و اعضای هیات مدیره به تناسب تعداد همکاران هر ده کارگر استخدام میکنند

بنظر سهامداران از عوامل مؤثر در استخدام افراد در شرکت رابطه خویشاوندی و آشنائی با هیات مدیره است، بطوریکه جدول شماره ۳۱ نشان می دهد ۷۶ درصد از سهامداران نمونه اظهار داشته اند که اعضای هیات مدیره خویشان و آشنایان خود را برای استخدام در شرکت بر دیگران ترجیح می دهند، و تنها حدود ۱۱ درصد لیاقت و کاردانی را ملاک استخدام در شرکت میدانند.

حدود ۴۳ درصد از سهامداران معتقدند که مدیرعامل راجع به میزان دستمزد کارگران تصمیم می گیرد، و حدود ۳۵ درصد نیز اعضا* هیات مدیره را در تعیین دستمزد مؤثر میدانند (جدول شماره ۳۲).

بنابه آنچه گفته شد اکثر سهامداران اعضا* هیات مدیره را از خود نمیدانند و نسبت به اقدامات آنها با دیده سوء ظن می نگرند، و به همین دلیل روابط دوستانه ای با آنان ندارند، طبیعی ترین عکس العمل مربوط باین

امور عبارت از این است که حتی المقدور سهامداران برای انجام کارهای مربوط به شرکت کمتر به آنان مراجعه میکنند . مطالعه مانشا ن میدهد که حدود ۷۱ درصد از سهامداران نمونه برای انجام کارهای خود به هیات مدیره مراجعه نکرده اند (جدول شماره ۳۳) . این نسبت در مطالعه سال ۴۸ حدود ۵۰ درصد بوده است و تفاوت این دو رقم نشان تغییر روابط سهامداران با اعضاء هیات مدیره در جهت منفی است از آن دسته از سهامداران که برای انجام کاری به هیات مدیره مراجعه کرده اند پرسش شده است که از طرف هیات مدیره چه واکنشی نسبت به آنان نشان داده شده است ؟ حدود ۶۴ درصد جواب داده اند که اعضای هیات مدیره نه تنها به کارشان رسیدگی نکردند بلکه به حرف آنان نیز توجهی ننموده اند و حدود ۳۲ درصد نیز اظهار داشته اند که هیات مدیره به کار آنان رسیدگی کرده است . بقیه سهامداران نیز باین سؤال با کلمه " نمیدانم " جواب داده اند .

بنابراین هیات مدیره شرکت با تعلل در رسیدگی و عدم توجه به مراجعات سهامداران عملاً نیز در جلب اعتماد آنان ناموفق است . بنظر مدیرعامل هیات مدیره فعلی بدون وجود کارکنان شرکت قادر به اداره امور شرکت نیستند ، زیرا اولاً توافق اخلاقی ندارند ، ثانیاً اطلاعات فنی کشتا وری محدودی دارند . ثالثاً چون از دهات مختلف و در هم جمع شده اند ، هر کدام به عمران و آبادی ده خودشان توجه دارند و ممکن است این امر سبب شود که برنامه های شرکت از مسیر عادی خود منحرف گردد

رابعاً ، سهامداران با اعضاء هیات مدیره همکاری لازم راندارند .

۲- مدیرعامل

مدیرعامل شرکت سهامی زراعی درگزین در میان سهامداران - محبوبیت زیادی دارد ، نامبرده از خوشنامی فراوانی در دهات حوزه عمل شرکت بهره خوردار است و این بیشتر بد جهت است که با کارشبانان روزی خود نمیکند و وقفه ای در کارهای شرکت ایجاد شود ، گردشهای شبانه او در - مزارع و صحرا بمنظور سرکشی و مراقبت از کارهای زمین سهامداران برای او - محبوبیت زیادی ایجاد کرده است . ولی ایراد مهمی که به نحوه کار او وارد است عدم تقسیم وظائف در میان سایر مسئولان شرکت است ، بطوریکه غالب کارهای شرکت بدست خود مدیرعامل انجام میگردد و این امر علاوه بر این که سنگینی بار کارهای جاری شرکت را بر دوش وی می گذارد ، دارای این - تالی فاسد نیز هست که در مواقعیکه مدیرعامل بعملی از شرکت غایب است - جریان امور سیرعادی خود را طی نکند ، مثلاً ، وقتی در سال گذشته مدیرعامل همراه عده ای از مدیران شرکت های سهامی زراعی برای گذراندن - دوره ای به اروپا اعزام شد در غیاب او شخم اراضی بموقع انجام نشد و در نتیجه کاشت دیر انجام گرفت و بازدهی محصول کمتر شد ، و یا بعلمت بی دقتی رانندگان وسایل موتوری تعدادی از لوازم آنها شکست و از این طریق هزینه های اضافی زیادی به شرکت تحمیل شد .

در زمینه روابط سهامداران با مدیرعامل مطالعه مانشان میدهد که حدود ۵۶ درصد از سهامداران نمونه برای رفع گرفتاری های خود وانجام کاریه مدیرعامل مراجعه کرده اند، (جدول شماره ۳۴) از این عده مراجعه کننده بیش از ۸۳ درصد شان اظهار داشته اند که مدیرعامل به کار آنان رسیدگی کرده است و جواب قانع کننده دریافت داشته اند و تنها حدود ۱۴ درصد اظهار کرده اند که مدیرعامل نسبت به آنها بی اعتنائی کرده است و حدود ۳ درصد از سهامداران به کارشان رسیدگی نشده است.

۳- کارشناسان

در سال گذشته بعلمت بد رفتاری یکی از کارشناسان شرکت با سهامداران روابط میان آنان تیره شده بود. عدم توجه به نظرات سهامداران در امور کسب و کاری، دانداری، و مشورت نکردن با آنان از طرف کارشناسان سبب شد که میان آنان فاصله ایجاد شود.

سهامداران کارشناسان شرکت را در امور کسب و کاری صاحب نظر و نصیحت نمیدانند. این طرز فکر موجب گردیده که در سال گذشته - برخورد هائی بین آنان بوجود آید که با دخالت مدیرعامل و منتقل شدن یکی از کارشناسان به اداره تعاون و امور روستاها ادامه این برخوردها جلوگیری شده است.

۴- سپاهیان

میان سهامداران و سپاهیان ترویج و آبادانی که در قسمت‌های مختلف شرکت انجام وظیفه میکنند، مناسبات دوستانه‌ای برقرار است بطوریکه مطالعه مان‌شان می‌دهد حدود ۲۴ درصد از سهامداران اظهار داشته‌اند که سپاهیان با آنان خوش رفتاری میکنند و ۲۰ درصد از سهامداران برخوردشان با سپاهیان عادی و معمولی بوده است و بقیه اساساً برخوردی نداشته‌اند بطور کلی در زمینه تغییرات روابط سهامداران با ارکان و سازمان اداری شرکت در دو سال مطالعه شده باید گفت، که روابط میان سهامداران و اعضا* هیات مدیره به دلایلی که ذکر آن رفت تیره گشته است و بیم آن- می‌رود که برخوردهائی بین سهامداران و برخی از اعضا* هیات مدیره پیش آید. سهامداران اعضا* هیات مدیره را سدی برای پیشرفت شرکت میدانند و معتقدند که اعضای هیات مدیره در جهت مخالف منافع آنان اقدام میکنند و بیشتر ب فکر خودشان هستند تا سایر اعضا* شرکت، روابط اعضا* با سایر کارکنان شرکت (مدیرعامل - کارشناسان - سپاهیان) غیر از دو سه موردی که ذکر شد دوستانه است و سهامداران مدیرعامل را حافظ منافع خود میدانند و معتقدند که در صورت فقدان او، اوضاع شرکت روبه وخامت خواهد گذاشت و تغییرات روابط سهامداران با مدیرعامل شرکت در جهت مثبت و روبه افزایش است.

ب - بررسی روابط گروههای سهامدار خوش نشین - خرده مالک

اهالی دهات حوزه عمل قبل از تاسیس شرکت از چند گروه مختلف تشکیل شده بود ، زارعان ، خوش نشینان و خرده مالکان که به ترتیب به مطالعه روابط آنها می پردازیم :

۱ - رابطه سهامداران با یکدیگر

این گروه پس از تقسیم اراضی صاحب زمین شده بودند و زراعت میکردند ، افراد این گروه غالباً سرمووعاتی نظیر آبیاری اراضی خود ، انتخاب نسق زراعی ، تجاوز در زمین ملکی یکدیگر و یا خسارت توسط دام و ... با یکدیگر اختلاف داشتند . مطالعه ما در سطح خانوارهای نمونه مومئید - مطالب فوق میباشد . بطوریکه در میان خانوارهای سهامدار حدود ۳۷ - درصد از موارد اختلاف بر سر مسائل آبیاری و ۲ درصد موارد اختلاف در باره انتخاب نسق بوده است . بقیه موارد اختلاف میان کشاورزان خسارت توسط دام (۱۴ درصد) تجاوز در زمین ملکی (۱۳ درصد) اختلافات خویشاوندی ۶ درصد و اختلاف با مالک ۲ درصد بوده است (جدول ۳۵)

با تشکیل شرکت بسیاری از منازعات روستائیان که شرح آن گذشت منتفی شده است ، ولی اختلافات تازه ای که ناشی از تشکیل شرکت در این

منطقه است میان آنان بوجود آمده است، در این مورد میتوان ازد و دستگی میان سهامداران نامبرد. گروه اول که طرفدار هیات مدیره هستند و غالباً از نزدیکان و آشنایان اعضا^۱ هیات مدیره بشمار میروند و از بسیاری - مزایا مانند استخدام در شرکت و... برخوردار هستند. در مقابل این گروه سایر سهامداران قرار دارند که از مخالفین اعضا^۲ هیات مدیره هستند و برای برکناری آنان تلاش میکنند.

مطالعه مادر باره انواع اختلاف میان سهامداران پس از تشکیل شرکت نشان میدهد که اولاً^۳، پس از تشکیل شرکت منازعات سابق میان سهامداران کمتر شده است بطوریکه حدود ۷۰ درصد از سهامداران اظهار کرده اند که پس از تشکیل شرکت اختلافی بین آنان نیست. ثانیاً ۲۲ درصد از موارد اختلاف فعلی ناشی از اثر تشکیل شرکت است مانند پارتی - بازی در است خدام کارگر در شرکت و یا اختلافات ناشی از ارزیابی.

یکی از اختلافاتی که اکنون میان سهامداران است ناشی از - ارزیابی اراضی سهامداران توسط شرکت است باین معنی که در ارزیابی مرغوبیت زمین های یک ده در نظر گرفته نشده است، بطوریکه اراضی آبگیر و نزدیک به قنات با اراضی نامرغوب بیک میزان ارزیابی شده است، و این امر سبب بوجود آمدن اختلاف میان سهامداران شده است. (جدول شماره ۳۶).

۲- رابطه سهامداران با گروه خوش نشین

خوش نشین در این منطقه بکسی اطلاق میگردد که صاحب نسق نبوده و زمین زراعتی در اختیار نداشته باشد و از طرق مختلف کارگری ، - دکانداری ، امرار معاش کند . قبل از تشکیل شرکت برخی از این افراد گاهی برای کشاورزان کار میکردند .

خوش نشین های این منطقه از لحاظ سطح زندگی و نحوه معیشت به چند دسته تقسیم میشدند :

الف - گروهی از خوش نشینها که بکار سلف خری ، نزول خواری ، پیمه وری ، نجاری ، معامله گری ، بنائی ، آهنگری ، حمامی ، سلمانی ، بقالی اشتغال دارند . این گروه قبل از تشکیل شرکت در امور زراعتی نقشی نداشتند .

ب - کارگران کشا ورزی که در امور مربوط به زراعت مانند وجین ، درو ، - آبیاری بطور روزمزدی برای زارعان صاحب زمین کار میکردند .

ج - دامدارها و باغدارها

روابط میان سهامداران و خوش نشینان بر اساس احتیاجاتی - است که هر گروه از یکدیگر دارند ، برخی از خوش نشینان با سهامداران رابطه سلف خری و نزول خواری دارند ، تولیدات مازاد بر احتیاج خانوار سهامدار توسط این گروه از خوش نشینان خریداری میشود و در شهرهای اطراف

بفروش میرسد . تعدادی از آنان که بعد کانداری اشتغال دارند کالاهای مورد احتیاج سهامداران را تهیه میکنند ، دکانداران بیشتر بصورت نسیه با سهامداران معامله میکنند . پس از تشکیل شرکت آندسته از خوشنشینان که برای سهامداران کارکشا ورزی میکردند ، عملاً کنار گذاشته شدند ، زیرا چنانکه میدانیم آموزش زراعت توسط گروههای تناژ کار و شرکت انجام میگردد . همچنین از وقتیکه شرکت سهامی زراعی بوجود آمده است دکانداران بعلت اینکه سهامداران فاقد سند مالکیت هستند از پرداخت کالا بصورت نسیه بمیزان قبل از تشکیل شرکت به آنان خودداری میکنند و سهامدار کسبه سالهاست با این وضع عادت کرده است از اینکه محل اتکا و اعتبار خود را از دست داده است سخت مشوش است .

مطالعه مانشان میدهد که بسیاری از دکانداران دهات حوزه عمل شرکت پس از تشکیل شرکت ورشکست شده اند و برخی از آنان برای تامین معاش خودشان سرمایه اولیه دکان خود را مصرف میکنند .

قبل از تاسیس شرکت بعضی از دکانداران این منطقه مانند واسطه ها عمل میکردند و کالاهای تولید شده زارعان را میخریدند ، پس از تشکیل شرکت دیگر نمیتوانند این قبیل کارها را انجام بدهند و عملاً دست آنان کوتاه شده است .

برخی از خوشنشینان که ^{به} باغداری و یا دامداری اشتغال داشته اند پس از تشکیل شرکت و کنترل آب و چراگاه توسط شرکت مواجه با اشکالاتی شده اند ، بدین معنی که شرکت با هزینه ای که در مورد بقیه قنوات خرج کرده

است دفعات آب را در سال برای باغداران به سه بار تقلیل داده است
لازم به تذکر است که قبل از تشکیل شرکت هر چند بار که احتیاج داشتند
استفاده میکردند و این امر سبب ناراحتی خوش نشینان شده است و آنان مجبور
که در صورت احتیاج بیشتر، آب را از شرکت بخرند. همچنین در مورد -
دامداری در سال اول تاسیس شرکت حق علف چرند ریافت میکرد و پرداخت
این پول برای خوش نشینان که سالیان دراز از صحرا بدون پرداخت وجهی
استفاده میکردند موجب نارضایتی است.

رابطه سهامداران با خرده مالکان

از کلیه سهامداران این شرکت در سال اول تاسیس ۲۸ نفر -
خرده مالک که متعلق به ده گروه خویشاوندی بوده اند و در سال گذشته
تعداد آنان به ۳۹ نفر افزایش پیدا کرده است. باین معنی که بعضی از -
آنان تعدادی از سهام خود را به فرزندان خود انتقال داده اند، از این تعداد
سهامدار خرده مالک ۸ نفر زن و بقیه مرد هستند.

توزیع جغرافیائی محل سکونت آنان نشان میدهد که ۲۰ نفر از
آنان در تهران، ۲ نفر در قم و اصفهان، ۶ نفر در همدان، سه نفر در آلمان
(که تحصیلات عالیه خود را میگذرانند) و بقیه در دهات حوزه عمل شرکت
سکونت دارند.

قبل از اصلاحات ارضی یکی از خرده مالکان از طرف کلیه آنان

نماینده بود و بهره مالکانه را از کلیه زارعان میگرفت، بعد از اصلاحات ارضی همین شخص مسئولیت جمع آوری مال الاجاره ها را عهده دار بود، به علت بالا بودن میزان اجاره و عدم توانایی زارعان در پرداخت آن دافعین آنان اختلاف بود، با تشکیل شرکت اختلاف میان سهامداران و همین شخص بصورت دیگری جلوه کرد زیرا وی بعنوان رئیس هیات مدیره در شرکت راه - پیدا کرد و همین مساله سبب شده است اختلاف میان آنان شدت پیدا کند.

فصل دوم- اثر شرکت در زندگی گروههای ساکن در روستا

در این قسمت به بررسی تاثیر شرکت در زندگی اقتصادی واجتماعی گروههای مختلف سهامدار و غیر سهامدار می پردازیم .

۱- تاثیر شرکت در زندگی اجتماعی سهامداران

قبل از تشکیل شرکت ، کشا ورزها در اختیار داشتن زمین زراعتی خود از اعتبار و حیثیت اجتماعی برخوردار بوده و میتوانست به اعتبار زمین از منابع مختلف اعتباری وام دریافت کند ، از این رو فکر میکند با عضویت در شرکت و واگذاری حق استغاده مطلق و دائم زمین به شرکت از اعتبار و حیثیت او کاسته شده است .

ی
مطالعه سال ۱۳۴۸ نشان داد که حدود ۵۷ درصد از خانوارها نمونه معتقد بودند که با عضویت در شرکت سهامی زراعی از حیثیت اجتماعی آنان کاسته شده است . این نسبت در سال گذشته به حدود ۴۳ درصد تنزل پیدا کرده است ، مقایسه این دو رقم نشان میدهد که سهامداران نسبت باین عقیده که حیثیت اجتماعی آنان کاسته شده چندان پایدار نیستند و نسبت درصد سهامدارانیکه معتقدند با تشکیل شرکت اعتبار اجتماعی آنان افزایش پیدا کرده از ۲۶ درصد در سال اول مطالعه به ۳۳ درصد در سال گذشته رسیده است .

شاید بتوان گفت موفقیت نسبی شرکت در سال گذشته در برنامه
 — های زراعی خود در این تغییر عقیده مؤثر بوده است .

نسبت درصد سهامدارانی که معتقد بودند تاسیس شرکت —
 هیچگونه اثری در موقعیت اجتماعی آنان نداشته است تقریباً در دو سال
 مطالعه یکسان بوده است (جدول شماره ۳۷)

در مورد این سؤال که در صورت بروز اختلاف بین شرکت و روستا
 شما از کدام یک حمایت خواهید کرد ۴۴ درصد از سهامداران نمونه شرکت
 را نام برده اند ، فقط حدود ۱۷ درصد روستا روستائی خود را ذکر
 کرده اند . گروهی نیز اظهار داشته اند که حق با هر کس باشد از او —
 دفاع میکنند، (۲۴ درصد) بقیه نیز اظهار نظری نکرده اند (جدول شماره
 ۳۸) .

بطور کلی میتوان گفت که نظر سهامداران درباره اثر منفی شرکت در
 زندگی اجتماعی آنان نسبت به سال گذشته تغییر کرده است .

۲- تاثیر شرکت در زندگی اقتصادی سهامدار

الف - کم شدن اعتبار سهامدار

یکی از مهمترین مشکلات اقتصادی سهامداران (مخصوصاً سهامداران کم سهم) که سبب اعتراض آنان شده است، بی اعتباری عمومی آنان در محیط رده یادها و مجاور و بخش و یاد هستانی است که روستائی با منابع اعتباری خصوصی و یاد ولتی معامله داشته است. از وقتی که شرکت بوجود آمده برخی از منابع اعتباری خصوصی نظیر دکانداران، دیگر حاضر به نسبه دادن به روستائی نیستند. مطالعه مادر این زمینه نشان میدهد که حدود ۷۲ درصد از سهامداران اظهار داشته اند که دکانداران دیگر به آنان کالا بصورت نسبه نمی دهند، تنها ۲۸ درصد جواب داده اند که هنوز از دکانداران کالاهای مورد نیاز خود را نسبه اِبتیاع میکنند. این گروه بیشتر سهامداران بزرگ هستند که غیر از شرکت منابع درآمد دیگری نیز دارند.

ب - درآمد

همانطور که در قسمت درآمد خانوار ذکر شد بررسی تغییرات درآمد در دو سال گذشته و مقایسه درآمد آنان از زراعت با درآمد فعلی آنان

از سود ویژه نشان میدهد که درآمد خانوار سهامداران از محل سود ویژه، هنوز به پایه درآمد خانوار قبل از تشکیل شرکت نرسیده است. بررسی نظرات سهامداران در این مورد حکایت از نقصان درآمد در سالهای اخیر میکند بطوریکه ۹۲ درصد از سهامداران نمونه اظهار داشته اند که درآمد ما از محل زراعت در سال اول تاسیس نسبت به سال قبل از تشکیل شرکت کم شده است و در مقابل ۳ درصد اظهار داشته اند که درآمد ما اضافه شده است.

مقایسه نظرات خانوار در باره وضع درآمد خانوار از زراعت در دو سال گذشته نشان میدهد که وضع درآمد خانوار در سال گذشته نسبت به سال اول تاسیس اندکی بیشتر شده است و این تغییر در نظرات سهامداران نیز مؤثر بوده است، زیرا نسبت خانوارهایی که اظهار کرده اند درآمدشان نسبت به سال قبل از تشکیل شرکت کم شده به ۶۱ درصد تقلیل پیدا کرده است (جدول شماره ۳۹).

قبل از تشکیل شرکت سهامداران علاوه بر کشت محصولات - شتوی، در قسمتی از اراضی خود محصولات نظیر هندوانه، گوجه فرنگی، بادمجان، سیبزمینی، لوبیا، نخود، سبزیجات، باندازه مصرف سالانه خود کشت میکردند، پس از تشکیل شرکت سهامی زراعی، و واگذاری حق استفاده ملکی و دائم اراضی به شرکت، این اختیار از آنان سلب شده است، ناچار محصولات ذکر شده را میخرند و این برای خانوار روستایی غیر قایم - حمل است. علاوه بر این اگر خانواری برای آبیاری باغ خود به بیش از سه بار آب نیازمند باشد مجبور است که بابت آن ساعتی ۲۵۰ ریال بپردازد.

(لازمیه تذکر است که تاسه بار آب هر دفعه بعدت ۱/۵ ساعت مجانی است)
 از مخارجی که بعد از تشکیل شرکت مقدار آن افزایش یافته است
 خرید علوفه است . زیرا قبل از شرکت سهامداران هم از گاه باقیمانده از
 خرمن استفاده میکردند ، هم میتوانستند گوسفندان خود را در اراضی بعد
 از برداشت محصول بچرانند ، در حالیکه بعد از تشکیل شرکت چون دروسا
 کمباین است گاه محصول از بین میرود ، از طرف دیگر اقدام به خرید تعدادی
 گوسفند کرده است ، این تعداد دام با اضافه دامهای متعلق به سهامداران
 از اراضی حوزه عمل شرکت بحد کافی تغذیه نمیشوند ، بنابراین خانوار
 سهامدار مجبور به خرید علوفه است .

مطالعه مادر سطح خانوارهای نمونه مطالب فوق را تأیید میکند
 بطوریکه ۳۷ درصد از سهامداران نمونه خرید محصولات را که قبلاً کشت
 میکردند بعنوان مخارج جدید ذکر کرده اند ، ۲۰ درصد از سهامداران
 پرداخت پول بابت استفاده از آب برای آبیاری باغات و ۶ درصد خرید علوفه
 را بعنوان مخارج جدید ذکر کرده اند . ناگفته نماند که حدود ۳۴ درصد
 اظهار داشتند که مخارج جدیدی نسبت به قبل از تشکیل شرکت به عهد
 نگرفته اند (جدول شماره ۴۰) .

برای اینکه روشن شود سهامداران بعد از تشکیل شرکت برای
 تامین مخارج خود چه کارهایی انجام داده اند ، این پرسش عمل آمده است
 که پس از تشکیل شرکت چه اقداماتی انجام داده اید ؟ حدود ۳۹ درصد
 جواب داده اند که در شرکت بصورت تناژی از اراضی بهره برداری کرده اند

ناگفته نماند که در گروههای مختلف سهام تناژکاری متداول نبوده است ، بطوریکه سهامداران ۴۰ سهم و بیشتر اساساً در شرکت کار نکرد مانند .

یکی دیگر از اقدامات سهامداران برای کسب درآمد اشتغال به موزائیک سازی در شهر تهران بوده است که حدود ۱۹ درصد از کل سهامداران را شامل میشوند . حدود ۱۰ درصد از سهامداران برای جبران کمبود مخارج خود دامداری و یا باغداری را توسعه داده اند . حدود ۳۳ درصد از سهامداران نیز اظهار کردند که هیچ نوع اقدامی انجام نداده اند (جدول شماره ۴۱) .

ج - گروههای ذینفع در شرکت

توزیع فراوانی سهام بین اعضا^{*} این شرکت نشان میدهد که - اختلاف سهام بین اعضا^{*} زیاد است . مطالعه ما در سال ۱۳۴۸ نشان داد که حق استفاده دائم و مطلق ۱۲ نفر از سهامداران شرکت تقریباً ۲۵ درصد مجموع ارزش حق استفاده مطلق و دائم از اراضی کلیه سهامداران^{*} است .

حداقل سهام در ده درگزین ۱/۶ سهم و حداکثر آن ۱۱۱ سهم است و در ده نواروینگی قلعه حداکثر سهام به ۶۱۷ سهم میرسد . این توزیع نامتعادل سهام سبب میشود که عملاً صاحبان سهام بیشتر -

استفاده فراوان تری می‌برند . بررسی نظرات سهامداران درباره —
اینکه کدام گروه از سهامداران با عضویت در شرکت نفع بیشتری می‌برند —
نشان می‌دهد که حدود ۳۲ درصد صاحبان سهام زیاد را نام برده‌اند ،
حدود ۲۹ درصد از کل سهامداران نمونه کسانی را که در شرکت بصورت‌های
مختلف اعم از تناوبکاری ، کارگری و غیره کار می‌کنند نام برده‌اند . حدود ۱۷
درصد از سهامداران اعضا * هیات مدیره و خبره مالکان را از گروه‌هایی
میدانند که نفع بیشتری از شرکت می‌برند .

ده یکی دیگر از گروه‌هایی که بنظر سهامداران با تأسیس شرکت استفا
بیشتری می‌برند گروه از کارافتادگان هستند که حدود ۵ درصد از سهامداران
بذکر این نکته اشاره کرده‌اند ، بقیه سهامداران نیز اظهار نظر صریح و
روشن نکرده‌اند و کلمه نمی‌دانم را گفته‌اند . (جدول شماره ۴۲)

د - اثر انحلال شرکت در زندگی سهامداران

در مورد این سوال که در صورت انحلال شرکت زندگی شما چه
تفاوتی خواهد کرد پاسخ‌های دریافتی بدین شرح بود :

در سال اول مطالعه حدود ۳۳ درصد اظهار داشته بودند که در صورت
انحلال شرکت وضع زندگی آنان بهتر خواهد شد ، این نسبت در سال
۴۹ به ۷۵ درصد رسیده است (جدول ۴۳) .

این تغییر نسبت مبتنی بر عللی است که برخی از آنان در بخش نظرات سهامداران درباره شرکت آمده است و برخی دیگر شرح زیر خلاصه میشود :

۱- دخالت در نحوه دیرینه کشت و کار از طرف ماموران غریبه که به سبب عوامل تاریخی سابقه ذهنی خوبی نزد روستائیان ندارند .

۲- ارزیابی ناصحیح اراضی مزروعی

۳- توسل به زور در اجرای برنامه های شرکت و هتک حرمت و تبعید کردن بعضی از افراد مورد اعتماد و اطمینان مردم

۴- عدم توجه به تفهیم اصول شرکت سهامی زراعی و اساسنامه آن

۵- پارتی بازی بعضی از اعضا * هیات مدیره در واگذار کردن کار به اعضا*

ناگفته نماند که حدود ۱ درصد از سهامداران نمونه اظهار داشته اند که در صورت انحلال زندگی آنان بدتر خواهد شد . دلیل این گروه اولاً ، بخاطر فروش وسائل شخم مخصوصاً گاوانر، ثانیاً ، اختصاص ۵۰ هکتار از اراضی حوزه عمل شرکت به ساختمانهای شرکت . ثالثاً ، از بین رفتن مرز بین اراضی سهامداران است . حدود ۲ درصد از کل سهامداران اظهار داشته اند که احتمال وقوع این پدیده برایشان فرقی نمیکند و بقیه نیز اظهار نظر نکردند .

هـ - نظر سهامداران نسبت به آینده

یکی از مسائلی که در زمینه بررسی نظرات مورد مطالعه قرار گرفته است، این بود که بدانیم در صورت داشتن پول کافی سهامدار آنرا بچه مصرفی خواهد رساند.

اطلاعاتی که در این خصوص بدست آمده نشان میدهد که تعایل به کاسبی و پیله وری رایج ترین شکل کمک به تامین معاش میباشد، بطوریکه حدود ۳۴ درصد از سهامداران اظهار داشتند که کاسبی خواهند کرد حدود ۲۸ درصد دامداری و باغداری خود را توسعه میدهند.

پس از این تعیلاتی مانند خرید زمین زراعتی، دهات دیگر (۱۳ درصد) و پرداخت بدهی (۱۵ درصد) و تامین معاش (۱۱ درصد) اهمیت دارد. (جدول شماره ۴۴)

۳- تأثیر شرکت در زندگی گروههای خوش نشین

همانطور که در قسمت روابط سهامداران با گروههای خوش نشین ذکر شد، خوش نشین در این منطقه بکسی اطلاق میگردد که زمین زراعتی در اختیار نداشته باشد. گروههای خوش نشین در این روستاها مشغولند بر سلف خر، نزول خوار، صا حبان، مشاغل و حرف، کارگران کشا ورزی، باغدارها و دامدارها.

تاسیس شرکت سهامی زراعی در زندگی این گروهها موثر بوده است. بطوریکه سلف خران و نزول خواران منطقه به علت بی اعتباری سهامداران و وام به آنان خودداری میکنند و عملاً قسمتی از درآمد این قبیل خوش نشینان که از طریق سلف خری و پرداخت وام به سهامداران تامین میشد از بین رفته است.

برخی از خوش نشینان که به دکانداری اشتغال داشتند، پس از تشکیل شرکت در آمدشان نقصان پیدا کرده است، زیرا سهامداران با وامی که بصورت حواله از طرف شرکت تعاونی به آنها پرداخت میشود تنها میتوانند از فروشگاه تعاونی اجناس مورد احتیاج خود را تهیه نمایند، و باین ترتیب داد و ستد میان سهامداران و دکانداران که قبل از تشکیل شرکت به صورت نسبی صورت میگرفت بمقدار قابل ملاحظه ای تقلیل پیدا کرده است.

گروه کثیری از خوش نشینان قبل از تاسیس شرکت بعلت بیکاری در دهات حوزه عمل در شهرها بکارگری می پرداختند و بیشترین آنان در شهر تهران بکار اشتغال داشتند.، تاسیس شرکت در زندگی این گروه تاثیر نداشته است زیرا برخی از افراد این گروه تا ۱۱ ماه از سال را در تهران و یا سایر شهرستانها بسر میبرد و با درآمدی که از کارگری در شهرها بدست می آورند امرار معاش میکنند .

دسته دیگری از خوش نشینان که قبل از تشکیل شرکت کارگر کشاورزی بوده و در زراعت باکشا و رزان همکاری داشتند پس از تشکیل شرکت تعدادی از آنان در شرکت به کارکشا و رزی اشتغال پیدا کرده و بقیه برای کسب درآمد ناچار به مهاجرت به شهرها شده اند .

مطالعه مادر باره تاثیر شرکت در وضع زندگی گروههای خوش نشین نمونه مطالب فوق را تأیید میکند بطوریکه حدود ۳۸ درصد از خوش نشینان نمونه اظهار داشتند که پس از تشکیل شرکت وضع زندگی آنان بدتر شده است و تنها حدود ۷ درصد اظهار کردند که با تشکیل شرکت زندگی اقتصادی آنان بهتر شده است . بقیه نیز تاسیس شرکت در زندگی شان تاثیری نداشته است .

در برابر این سؤال که آیا پس از تشکیل شرکت میزان کار بیشتر شده است یا خیر ؟ حدود ۱۱ درصد جواب مثبت و حدود ۴۵ درصد باین سؤال پاسخ منفی داده اند . بقیه خوش نشینان اظهار کرده اند که تشکیل شرکت تاثیری در میزان کار نداشته است .

مطالعه مشکلات خوشنشینان نشان میدهد که برخی از این مشکلات پس از تشکیل شرکت بوجود آمده است مانند گرفتن حق مرتع و حق آبه از خوشنشینان دارای دام ها ، بطوریکه حدود ۱۲ درصد از خوشنشینان اظهار کرده اند که شرکت از آنان حق آبه گرفته است در حالیکه قبل از شرکت حق آبه ای نص پر داختند . حدود ۴۶ درصد از خوشنشینان مهمترین مشکل خود را بیکاری و کم درآمد ، بقیه نیز به مشکلاتی نظیر بدکاری ، عدم استفاده از دکترو دارو اشاره کرده اند .

فصل سوم- تغییرات مربوط به مراجع حل اختلاف

قبل از تشکیل شرکت سهامی زراعی مراجعی که اهالی دهات حوزه عمل شرکت برای رفع اختلاف خود انتخاب کرده بودند عبارت بود از — پاسگاه ژاندارمری، کدخدای ده، انجمن ده، بخشداری و بالاخره اداره دادسرای همدان.

وجود پاسگاه ژاندارمری و بخشداری در ۶ کیلومتری دهات حوزه عمل سبب شده بود که اهالی بیشتر به این پایگاهها مخصوصا پاسگاه ژاندارمری مراجعه کنند، همچنین رفت و آمد ژاندارمها در دهات حوزه عمل بعمل مختلف مانند سرپازگیری و پاشکایت اهالی کار رفت و آمد بایان مرجع را آسانتر مینمود.

مطالعه مادر این مورد نشان میدهد که ۶۴ درصد از خانوارهای مورد مطالعه برای حل اختلاف خود به پاسگاه ژاندارمری مراجعه کرده بودند و حدود ۲۶ درصد کدخدای ده را برای حل اختلاف خود انتخاب کرده اند.

در رفع اختلاف میان سهامداران پایگاههای نظیر انجمن ده (حدود ۲ درصد)، بخشداری (۴ درصد) دادسرا (۴ درصد) نیز سهم داشتند (جدول شماره ۵۰).

مطالعه مانشا ن میدهد که تاسیس شرکت تغییرات عمده ای در پایگاههای اجتماع سهامداران جهت رفع اختلاف بوجود آورده بطوریکه

پایگاههای جدیدی جانشین مراجع قبلی شده است .

وجود مدیرعامل شرکت ، اعضا * هیات مدیره ، خانه انصاف ، سپاه دانش از آنجمله پایگاههای است که پس از تشکیل شرکت بوجود آمده است .

همانطور که در قسمت بررسی روابط سهامداران با مدیرعامل ذکر شد ، خوشنامی مدیرعامل سیب شده است که سهامداران اختلافات خود را با او در میان بگذارند و مطالعه مادر سطح خانوارهای نمونه موید مطلب فوق میباشد .

بطوریکه حدود ۴۷ درصد از آنان اظهار داشته اند که برای رفع اختلاف خود به مدیرعامل مراجعه کردند بنابراین اظهار مدیرعامل گاهی سهامداران برای رفع اختلافات خانوادگی خود نیز از او کمک میخواهند و مدیرعامل شرکت بصورت يك مرجع قانونی در رفع اختلاف سهامداران درآمده است .

مراجعه به پاسگاه جهت رفع اختلاف از ۶۴ درصد قبل از تشکیل شرکت به ۳۹ درصد تغییر پیدا کرده است ، بنابراین مطالعه فقط ۴ درصد از خانوارها برای شکایت به خانه انصاف مراجعه کردند ، شاید این امر بیشتر باین دلیل باشد که خانه انصاف تازه تشکیل شده است و هنوز نتوانسته است سهامداران را بطرف خود جلب کند .

مراجع دیگری نظیر سپاهیان دانش (۱ درصد) هیات مدیره (۱ درصد) و کد خدا (حدود ۸ درصد) در رفع منازعات سهامداران مؤثر بوده اند .

مطلبی را که در اینجا باید بدان اشاره کرد مراجع رفع اختلاف
میان خوش نشینان است که پس از تشکیل شرکت تغییرچندانی نکرده
است .

خوش نشینان بهیچتره پاسگاه ژاندارمری ، کد خدا ، خانه انصاف
مراجعه میکنند .

بخش چهارم - نظرات سهامداران

۱- آشنائی سهامداران با هدف شرکت

میزان درك و اطلاع مردم در مورد شرکت و هدفها و برنامه های آن بسیار ناچیز است و نمونه آن اظهار نظری است که اکثریت سهامداران نمونه درباره هدف و برنامه شرکت با کلمه نمیدانم ارائه کرده اند . این عدم اطلاع با توجه باینکه بیش از ۲ سال از تاسیس شرکت میگذرد درخور توجه است .

در میان گروههای سهامدار کسانی که سهام کمتری داشته اند غالباً پاسخشان درباره هدف و فایده شرکت کلمه نمیدانم بوده است و در مقابل افرادی که سهام بیشتری داشته اند جوابهای دیگری نظیر بهبود زندگی ، یا توسعه مکانیزاسیون را عنوان کرده اند .

بطور کلی ۶۴ درصد از سهامداران نمونه درباره هدف و فایده شرکت هیچگونه اطلاعی ندارند ، ۳۳/۳ درصد هدف شرکت را بهبود زندگی و تامین معاش ذکر کرده و بقیه یعنی ۲/۷ درصد مکانیزه کردن اراضی را هدف شرکت سهامی زراعی دانسته اند (جدول شماره ۴۷) .

آنچه مسلم است برای روشن شدن هدف شرکت سهامی زراعی از طرف ماموران در حد فرصتی که داشته اند کوششهایی شده است ، ولی - تسریع در تشکیل شرکت سهامی زراعی (فاصله میان تهیه مقدمات و تاریخ تاسیس شرکت کمتر از ۹ روز بوده است) موجب شده است که زمینه اجتماعی مناسبی برای تشکیل شرکت بوجود نیاید ، علاوه بر این مسئله زیان نیز در بین بوده است ، زیرا زبان اهالی ، ترکی آنز را بایجانی است و فهماندن مفاهیم

شرکت بآنها توسط مسئولان غالبا با اشکال همراه بود است .
مطلب زیرنونه ای از ناآشنائی سهامداران به هدف شرکت است :

پس از تشکیل شرکت بسیاری از سهامداران به مسئولان شرکت مراجعه و تقاضا کرده بودند که نیمی از اراضی آنها را شرکت بخود اختصاص دهد و نیم دیگر را در اختیار زارعان گذاشته تا آنها مستقلا بکشت وکار بپردازند این مسئله بخوبی این ادعا را ثابت میکند .

مطالعه مانشا ن میدهد که سهامداران از چگونگی پیدائی شرکت تصویر، یاد رکذ هنی درستی نداشته اند و از اینرو غالبا شرکت سهامی زراعی را با سایر مؤسسات نظیر شرکت تعاونی یکی دانسته اند .
این امر از نظر سهامداران که ناشی از پیچیدگی مسئله شرکت سهامی زراعی است ، سبب شده که سهامداران نسبت به شرکت و برنامه های آن خوش بین نباشند . این عدم خوش بینی باز مینه مخالفتی که موجود است دست بدست هم داده و از برقراری روابط صمیمانه بین سهامداران و شرکت جلوگیری میکند . مثلا ، در اوایل تاسیس شرکت آخوند یکی از دهات حوزه عمل شرکت را تحریم کرده بود و بسیاری از سهامداران نیز به پیروی از این دستور کمتر با مسئولان شرکت تماس میگرفتند .

مسئولان شرکت اعتقاد دارند که قاطبه سهامداران از درك اقدامات آنان عاجزند . در بدو تاسیس شرکت ۹۲ درصد از سهامداران از هدف و برنامه شرکت هیچگونه اطلاعی نداشته اند ، این رقم در زمان مطالعه به ۷۲ درصد تقلیل پیدا کرده است (جدول شماره ۴۸) .

بعبارت دیگر ارقام مبین این مسئله است که کوشش مختصری در این دوسه ساله در جهت تفهیم اصول و هدفهای شرکت صورت گرفته است .

توجه باین نکته ضروری است که همکاری و دلسوزی سهامداران از عوامل مؤثر در پیشرفت شرکت است و این وضع موقعی تحقق می یابد که سهامداران کاملاً قانع شده باشند که شرکت به منظور کمکهای اقتصادی و - اجتماعی به آنان تشکیل شده است ، بنظر میرسد سهل انگاری در فهماندن هدف و مزایای شرکت قبل از تشکیل آن یکی از عوامل مضر در موفقیت شرکت است .

اکثریت سهامداران علی روشن نبودن هدفهای شرکت را در - بیسوادی خود و تفهیم نشدن آن به علت پیچیدگی موضوع دانسته اند بطوریکه جدول ۴۹ نشان میدهد حدود ۵۱ درصد از سهامداران علی روشن نبودن هدف شرکت را بیسوادی و حدود ۲۸ درصد تفهیم نشدن را ذکر کرده اند . و حدود ۲۱ درصد بقیه سهامداران نیز از ارائه جواب صریح خودداری کرده اند .

از اقداماتی که شرکت برای تفهیم هدفهای شرکت انجام داده - است تدوین اساسنامه و قوانین تشکیل شرکت سهامی زراعی در دبیرستان واقع در حوزه عمل شرکت است ، این کار سبب میشود که فرزندان سهامداران با فراگرفتن این قوانین تا حدود زیادی پاره ای از مشکلات پدران خود را در این زمینه برطرف کنند . چنانچه شرکت در این زمینه برنامه های بیشتری داشته باشد میتواند روابط صمیمانه تری با سهامداران برقرار

نماید و این امر رسیدن به بسیاری از برنامه های شرکت را تسهیل میکند و -
روحیه بدبینی و مقاومت های منفی که در دهات حوزه عمل شرکت نسبت به آن
وجود دارد و ناشی از بی اطلاعی سهامداران به هدف های شرکت است ، تا
حدود زیادی از بین می رود .

۲- آگاهی سهامداران از گردش کار و برنامه های شرکت

الف- آگاهی سهامداران از جریان اداره شرکت

۱- آگاهی از اساسنامه شرکت

نکته ای را که قبل از بررسی مسأله آگاهی سهامداران از جریان اداره شرکت باید ذکر نمود، آگاهی و بینش سهامداران از اساسنامه شرکت است، در این مورد مطالعه مانشا ن میدهد که تعداد کمی از سهامداران از اساسنامه و مواد مندرج در آن مطلع هستند و بقیه هیچگونه آگاهی در این مورد ندارند، بطوریکه از مدت خدمت اعضای هیات مدیره فقط ۲۸ درصد از سهامداران با خبرند و بقیه در برابر این سؤال که اعضای هیات مدیره برای چه مدت انتخاب میشوند جوابهای نادرست داده اند (جدول شماره ۵۰).

۲- آگاهی از گردش کار در شرکت

سهامداران شرکت سهامی زراعی درگزین را از نظر اطلاع از - جریان اداره شرکت به چند گروه میتوان تقسیم کرد .

گروهی که بعلت کمی درآمد در مهاجرت اند و گاهی تا ۹ ماه و بیشتر در ده حضور ندارند، بنابراین کوچکترین اطلاعی از برنامه های شرکت و جریان اداره امور آن ندارند.

گروه دوم افرادی هستند که در شرکت بصورت تناژی کار میکنند و قرارداد با شرکت در این زمینه منعقد کرده اند. اطلاعات این دسته از اداره امور شرکت مربوط به مسائلی است که در حد رابطه خودشان با شرکت میباشد، مثلا، درباره تعداد گروههای تناژ کارانداره اراضی که هر گروه تحت کشت آورده، میزان محصولی که تحویل شرکت داده اند و اطلاعاتی از این قبیل.

گروه سوم تعدادی از بزرگان و پیش سفیدان دهات حوزه عمل میباشد که بعلت علاقمندی و درك برنامه ها و هدفهای شرکت در جریان گردش کارها هستند. افراد این گروه که گاهی از لحاظ اداره امور شرکت مورد مشورت مسئولان شرکت نیز واقع میشوند از برنامه هائی که شرکت در حال اجرا دارد و یا قصد دارد آنها را پیاده کند با خبرند، این گروه گاهی اظهار نظر هائی هم نسبت به اقدامات شرکت میکنند.

گروه چهارم، اعضا هیات مدیره شرکت که به لحاظ وظیفه ای که دارند در جریان اداره امور شرکت هستند، ولی بطور کلی میتوان گفت اکثر سهامداران از نحوه گردش کارها در شرکت بی اطلاع هستند و مطالعه مانیز این مساله را تأیید میکند بطوریکه ۹۳ درصد از سهامداران نمونه در مقابل این پرسش که آیا از کار هائی که در شرکت انجام میشود با خبر

هستید ، جواب منفی داده اند و تنها حدود ۷ درصد پاسخ مثبت داده اند
میزان پاسخ مثبت در بین سهامدارانی که دارای سهام بیشتری هستند
بیشتر است ، بطوریکه این نسبت برای گروه سهامداران ۴۰ سهم و بیشتر -
تقریباً ۱۴ درصد و برای گروه کمتر از ۱۰۰ سهم ۱۰۰ درصد جواب منفی بوده
است (جدول شماره ۵)

از میان سهامدارانی که در برابر سؤال آیا از جریان اداره امور
شرکت با خبر هستید پاسخ مثبت داده اند . سؤال شده است که میزان
اطلاع و آگاهی آنان از فعالیت های شرکت تا چه اندازه است . ۴۰ درصد
اظهاری داشته اند که خیلی کم در جریان امور هستند و همین مقدار در صد
گفته اند که خیلی زیاد از کارهای شرکت با اطلاع میباشند . ۲۰ درصد نیز
تا حدی اطلاع داشته اند .

روستائیان حوزه عمل شرکت کنجکاو و فوق العاده ای دارند که هر
چه بیشتر اطلاعات کاملتری از وضع شرکت ، مثل میزان کشت ، میزان عملکرد
یا گردش امور مالی و اداری ، درآمد ها و هزینه ها ، برنامه های آینده و مسایل
مربوط به آن داشته باشند . از طرفی شرکت میتواند این اطلاعات را در
اختیار سهامداران قرار دهد و چنانچه شرکت در این زمینه برنامه مخصوصی
داشته باشد روستائیان با هوشیاری بیشتری به مسائل شرکت که در حقیقت
متضمن منافع خود آنان است نگاه میکنند و طبعاً " میتوانند روابط صمیمانه تری
که توأم با جدیت است داشته باشند .

۳- آگاهی از نحوه اخذ تصمیم

نظرات سهامداران در مورد چگونگی اخذ تصمیم در جلسات هیات مدیره که هر هفته یکبار با حضور مدیرعامل تشکیل میشود در گروههای مختلف سهام متفاوت است .

در میان گروه سهامدار ۴۰ سهم و بیشتر پاسخ نمیدانم حدود ۲۶ درصد است ، حدود ۳۳ درصد در همین گروه معتقدند که در جلسات هیات مدیره ابتدا^۴ درباره مسائل بحث و تبادل نظر میشود و سپس تصمیم گرفته میشود . بقیه اظهار داشتند که هیات مدیره در انجام کارهای شرکت - هیچگونه اظهار نظری نمیتوانند بکنند و مدیرعامل هرچه گفت مجبورند کسبه بپذیرند .

بطور کلی ۲۵ درصد از کل سهامداران نمونه اظهار داشته اند که در جلسات هیات مدیره هرچه مدیرعامل راجع به مسائل مربوط به شرکت اظهار نماید مورد قبول اعضا^۴ هیات مدیره واقع میشود و تنها ۱۶ درصد اظهار داشتند که کارهای شرکت قبلاً در جلسات هیات مدیره بحث میگردد و بعداً بمرحله اجراء درمی آید . حدود ۵۸ درصد نیز اطلاعی در این مورد نداشته اند و یا اینکه بنابه رویه محافظه کاری به این سؤال با کلمه "نمیدانم" پاسخ داده اند (جدول شماره ۵۲) .

بی مناسبت نیست یادآور شویم که طبق تصمیمات اتخاذ شده از طرف مسئولان مربوطه اداره امور این شرکت دو سال زودتر از موعد مقرر در

اختیار سهامداران قرار خواهد گرفت، زیرا طبق اساسنامه اداره شرکت — های سهامی زراعی پس از سه سال در صورت توانائی سهامداران به آنان واگذار خواهد شد ولی مدیرعامل شرکت معتقد است که اولاً در شرایط فعلی با توجه به نابرابری سهام امکان اینکار بسیار ضعیف است. ثانیاً باید اثرات منفی ماشینی شدن مثل بیکاری را با ایجاد واحدهای صنعتی مثل کارخانه ازبین برد. ثالثاً بیسوادى کادریات مدیره و اختلافات گروهی میان سهامداران مانع بزرگی در اداره شرکت توسط سهامداران — است.

بطور کلی میتوان گفت در صورت واگذار کردن اداره امور شرکت به سهامداران بعلت توزیع نامتعادل سهام میان زارعان صاحب سهم و خسرده مالکان سهامداریت در پیچ اداره کردن شرکت به دست خسرده — مالکان خواهد افتاد و با رفتن کارشناسان و کادراشان در دولت خسرده مالکان به عناوین مختلف و با استفاده از امکانات مالی خود سهام زارعان صاحب سهم را میخرند و دوباره وضع بصورت سابق (قبل از اصلاحات ارضی) بر میگردد.

ب - نظرات سهامداران نسبت به برنامه و عملیات شرکت

در این قسمت درباره نظرات سهامداران راجع به برنامه ها و عملیات شرکت در مورد امور کشاورزی ، دامداری ، صنایع دستی و سایر کارها بحث خواهد شد .

۱- کشاورزی

از نکات مهمی که توسط سهامداران در مورد امور کشاورزی شرکت عنوان گردید تاخیر در شخم و سطحی بودن آن است . بدین معنی که چون رانندگان تراکتور مسئول شکستن و سا ثل تراکتور هستند بجای اینکه زمین را بعد لازم که ۱۰ سانتی متر است شخم کنند از ترس شکستن و سا یل - تراکتور ۵ سانتی متر شخم زده اند و در ضمن چون فقط نسبت به روزهایی که کار میکنند به آنها حقوق پرداخت میشود ، برای اینکه همیشه کار داشته باشند تا بتوانند حقوق دریافت کنند در کار شخم عمد ۹ تعلل میکرده اند تا بطول انجامد و این دو امر در بازدهی زمین اثر منفی داشته است .

نکته دیگر اینکه سهامداران به نسبت تعداد تراکتور و اراضی زیر کشت شرکت ایراد داشتند ، آنان معتقد بودند که برای ۱۲۲۶ هکتار زمین زیر کشت ۸ تراکتور که مرتباً نیز خراب میشود و هزینه ایجاد میکنند زیاد

است، بنا به اظهار سهامداران ۹۶ هزار تومان در سال گذشته هزینه تعمیر و وسایل یدکی شده است. لازم به یادآوری است که این رقم نیز تا حدودی از طرف مسئولان شرکت تأیید شده است، از طرف دیگر سهامداران به فاکتورهای لوازم یدکی که توسط رانندگان شرکت خریده شده بودند اعتراض داشتند و معتقد بودند که هیچکدام از مسئولان شرکت این قبیل فاکتورها را کنترل نمیکنند.

یکی از سهامداران اظهار میکرد که قبل از تشکیل شرکت بابت شخم هر هکتار از اراضی ۵۰۰ ریال می پرداخته اند و اکنون نیز حاضر است بصورت کنتراتی کلیه اراضی زیر کشت شرکت را در مدتی کمتر از سه ماه از قرار هر هکتار ۵۰۰ ریال شخم بزند. طبق محاسبه وی کلیه هزینه شخم بالغ بر ۳۰۰۰۰۰ ریال میگردد. در حالیکه در سال گذشته شرکت فقط حدود ۹۶ هزار تومان هزینه تعمیر و خرید وسایل یدکی داشته است.

در مورد کار کمباین های شرکت که عمل در و و پر کردن گندم و جو بوسیله آنها انجام میگردد سهامداران معتقد بودند که اولاً "کاه محصول" از بین میرود ثانیاً ضمن جمع آوری چون دقت و دلسوزی لازم نشان داده نمیشود در نتیجه مقداری از محصول از بین میرود بطوریکه سال گذشته پس از برداشت محصول توسط شرکت برخی از سهامداران توانسته بودند حدود ۴ خروار گندم از کاه جدا کرده و بنفع خودشان بردارند.

کمباین های مذکور ۱ راننده و ۳ شاگرد دارد که هیچکدام در انجام کارها احساس مسئولیت نمیکنند، تنها از یک خرمن در حدود ۲ گونی

گندم زیرگاه مانده بود که از بین رفت .

در مورد تیغ زدن خشخاش نیز سهامداران نحوه عمل مهندسین شرکت را صحیح نمی‌دانستند ، اولاً " کارشناسان شرکت دستور داده - بودند که گرز خشخاش را از بالا به پائین بطور مستقیم تیغ بزنند و همین عمل سبب شده بود که مقدار زیادی از شیر خشخاش در امتداد شکاف جریان - یابد و به زمین بریزد . تیغ باید بطور مایل زده شود تا از جریان شیر و بریزش آن جلوگیری شود .

ثانیاً تیغ زدن در شروع شده بود ، می گفتند در موقع خود وقت تیغ زنی را به کارشناسان گوشزد کردیم ولی آنان بی توجهی کردند و موقعی تیغ زدند که وقت گذشته و شیر خشخاش خشک شده بود .

نسبت به کشت چغندر و آفتابگردان سهامداران نظرچندان - مساعدی ندارند ، بنظر آنها بعلت سرمای منطقه کشت چغندر قند بازده ^{سببی} مناسبت ندارد ، کما اینکه طی دو سال که از کشت چغندر میگذرد شرکت نه تنها سود نبرده است بلکه مبلغ قابل توجهی هم از این بابت زیان داده است .

سهامداران به نحوه آبیاری اراضی توسط شرکت معترض بودند و شیوه آبیاری قدیمی را با کربندی خاص خودشان نافع میدانند و کربندی بسبب شرکت را بعلت بهر رفتن آب صحیح نمی‌دانند . مطالعه - اظهارات سهامداران را که در بالا گفته شد تا حدی تأیید میکند ، بطوریکه ۱۲ درصد از سهامداران مشکل زراعت را در رفتن آب و حدود ۱۴ درصد وارد نبودن و عدم دلسوزی مسئولان شرکت دانستند . ۵ درصد کشت زمینهای

آیش و همچنین زیاد بودن میزان هزینه رابعنوان مشکل زراعت ذکر کرده اند (جدول شماره ۵۳) .

۲- دامداری

در باره وضع دامداری شرکت سهامداران آگاهی چندانی نداشتند بطوریکه ۸۵ درصد از سهامداران نمونه با کلمه نمیدانم درباره مشکلات دامداری اظهار نظر کرده اند . عده معدودی هم عدم دلسوزی واحساس مسئولیت نکردن مسئولان شرکت و نداشتن چراگاه رابعنوان مشکل دامداری ذکر کرده اند .

۳- صنایع دستی

سهامداران در مورد قالیبافی شرکت اکثراً اظهار بی اطلاعی کرده اند . اظهار نظر ۹۹ درصد از سهامداران درباره مشکلات شرکت از نظر صنایع دستی کلمه " نمیدانم " بوده است ، بقیه در بودن کارگاه را ازده محل سکونت و تقسیم نکردن سود قالیبافی را بین بافندگان قالی ذکر کرده اند . بطور کلی سهامداران معتقدند که اگر بشیوه سابق قالیچه های کوچک که در محل اصلاًحاً به پشتی معروف است بیافند درآمدش از قالیبافی فعلی شرکت بیشتر است و اینطور استدلال میکنند که در زمانی کمتر از ۴ روزها

۸۰۰ ریال مواد اولیه میتوانند يك جفت پشتی به ارزش ۲۰۰۰ ریال ببافند
در حالیکه دروغ در مدت يك سال ونیم که به قالببافی در شرکت اشتغال
دارند فقط توانسته اند ۵ متر قالی بافته و جمعا ۶۰۰۰ ریال مزد دریافت
دارند .

در سایر فعالیتهای شرکت نیز سهامداران نمونه به مشکل
پارتی بازی اعتراض داشتند و معتقد بودند که مسئولان شرکت هر کسی را
که نزدیکتر به هیات مدیره باشد برای کار انتخاب میکنند .

۳- میزان مشارکت مردم در کارهای شرکت

بعلت وجود وضع روانی خاص که برخی نکات آن در قسمت آگاهی سهامداران به هدفها و برنامه های شرکت و آگاهی از جریان اداره شرکت اشاره شده، تصور عمومی سهامداران براین است که فکر و اندیشه و نظرات آنان در امور شرکت مورد توجه مسئولین دولتی قرار نمی گیرد و شرکت هر برنامه ای را که خود و کارشناسانش صلاح میدانند بدون مشورت سایر اعضا انجام میدهند. این تصور ناشی از این است که مسئولین شرکت کمتر در صدور برمیایند که به پاره ای از نظرات و تجربیات روستائیان توجه کنند. مطالعه ما مطلب فوق را تأیید میکند بطوریکه حدود ۹۰ درصد سهامداران نمونه اظهار داشته اند کارشناسان و مسئولین شرکت در امور زراعی با آنان مشورت نمیکند و تنها حدود ۱۰ درصد از آنها معتقدند که برخی در امور زراعی مشورت قرار میگیرند. مشورت و تبادل نظر مسئولین شرکت در امور زراعی با سهامدارانی که از ۴ سهم و بیشتر دارند از سایر گروه های سهامداران بیشتر است، این نسبت برای این گروه ۲۰ درصد است. مسئولان شرکت در این مورد اظهار داشتند در بعضی سالهای کم بارانی از تجربیات زارعان استفاده میشود، بنظر آنان زراعت در حالت عادی برای مهندسين ابهامی ندارد، کشا ورزی در سطحی که انجام می گیرد هنوز پیشرفته نیست.

در سال جاری شرکت برای جلب همکاری صادقانه سهامداران اقداماتی انجام داده است، یکی از این اقدامات اتخاذ روش خاصی در واگذاری کارهای زراعی به آنان است، بدین نحو که شرکت کشت محصولات

مختلف رابه گروه های متعددی از سهامداران بصورت تناژی واگذار کرده است، تعداد افرادی که باین طریق از اراضی بهره برداری میکنند ۷۴ نفر میباشد. این روش به مراتب از نحوه کشت در سال گذشته که بیشتر رجنبه روزمزدی داشته بهتر میباشد و این امر سبب شده است که سهامداران وظایف محوله را در زمینه کشت با وقت بیشتری انجام دهند و نسبت به شرکت واقدامات آن خوشبین بشوند.

مطالعه مانشایان میدهد که میزان مشارکت سهامداران در امور شرکت افزایش یافته است و این مطلب از توانائی سهامداران در اظهار نظر کردن راجع به برنامه و رویه کار شرکت که در سال گذشته و امسال صورت گرفته است بخوبی روشن میشود.

نسبت سهامدارانی که معتقدند میتوانند در امور کشاورزی و - دامپروری و سایر فعالیتهای شرکت اظهار نظر نمایند ۳۶ درصد است در - حالیکه این نسبت در سال گذشته ۲۶ درصد بوده است. جوابهاییکه سهامداران در گروه های مختلف سهام اظهار داشتند نشان میدهد که هرچه میزان سهام اعضا* بیشتر است میزان علاقمندی و وابستگی آنان به کارها و اقدامات شرکت نیز بیشتر است. بطوریکه سهامدارانیکه بین ۳۰ تا ۳۹ سهم دارند ۵۲ درصدشان اظهار داشته اند که میتوانند در کارهای شرکت اظهار نظر کنند. این رقم برای گروه ۴۰ سهم و بیشتر ۶۷/۴ درصد است (جدول شماره ۵۴).

اگر ارتباط این سوال را با پرسش بعد یعنی کیفیت اظهار نظر افراد در سیاست

اقتصادی شرکت بسنجیم مشاهده میشود که عده قابل ملاحظه ای یعنی حدود ۸ درصد اعتقاد داشتند که نظرات آنان در صورت اظهار مورد توجه قرار میگیرد. ناگفته نماند که گروهی از سهامداران هم عکس نظر فوق را ذکر کرده اند، یعنی اظهار داشته اند که نظرات آنان در صورت اظهار مورد توجه قرار نخواهد گرفت (۹/۵۱ درصد) بطور کلی باید گفت که مشارکت دادن هرچه بیشتر سهامداران در امور شرکت سبب خواهد شد که سهامداران کارهای شرکت را با احساس مسئولیت بیشتری به انجام رسانند و شرکت را متعلق بخود بدانند.

۴- انگیزه مالکیت و تعایلات

الف - مالکیت

یکی از مسائل مهمی که بعد از تشکیل شرکت های سهامی زراعی در بین روستائیان پیش آمده است از بین رفتن مالکیت فردی و از دست دادن زمین است، زیرا مالکیت زمین نشانه ای از موقعیت اقتصادی، اجتماعی و معیار شخصیت فردی در روستا بشمار میرود، و واگذاری حق استفاده دائم و مطلق زمین به شرکت این احساس برای سهامداران بوجود آمده است که مالکیت خود را از بین رفته دانسته و خود را رعیت دولت بحساب می آورند. عبارت دیگر معتقدند که زمین آنها متعلق به دولت شده است و آنها صورت رعیت دولت را پیدا کرده اند. مطالعه مانشان میدهد که حدود ۸۱ درصد از سهامداران مالکیت زمین را معرف شخصیت فرد دانسته اند تنها حدود ۱۴ درصد عقیده داشتند که مالکیت زمین معرف شخصیت و حیثیت اجتماعی فرد نیست. نکته قابل توجه اینست که سهامدارانی که سهام کمتری دارند اعتقاد چندانی به تاثیر مالکیت در احترام و حیثیت اجتماعی فرد ندارد، بطوریکه حدود ۴۳ درصد از سهامداران نمونه معتقد بوده اند که مالکیت زمین نمیتواند معرف شخصیت فرد باشد ولی بتدریج که تعداد سهام سهامداران بالا میرود این اعتقاد هم بیشتر میشود، مثلاً در گروه سهامداران ۴۰ سهم و بیشتر حدود ۹۳ درصد به مالکیت زمین معرف شخصیت است " اعتقاد دارند. (جدول شماره ۵۵)

در واقع سهامدار قبل از تشکیل شرکت با داشتن زمین از نوعی اعتبار و حیثیت اجتماعی برخوردار بوده و میتواند به اعتبار زمین از منابع مختلف وام دریافت کند و با احتیاجات خود را از دکاندار و تاجران تامین نماید، ولی بطوریکه اظهار میداشتند اکنون با عضویت در شرکت سهامی زراعی این وسیله اعتباری از بین رفته و در نتیجه منابع مذکور از پرداخت وام و تامین نیازمندیهای آنان خودداری میکنند، لذا اعضا^۵ شرکت سهامی زراعی بهیچوجه سهام شرکت را معادل سند مالکیت زمین نمیدانند.

مطالعه نشان میدهد که حدود ۸۱ درصد از سهامداران معتقدند که اهمیت سند مالکیت زمین بیشتر از سهام شرکت است و تنها ۱۶ درصد اهمیت برگ سهام را از سند مالکیت بیشتر میدانند. (جدول شماره ۵۶)

برای اینکه نظر سهامداران نسبت به تاثیر شرکت در وضع مالکیت اراضی بدانیم این سؤال مطرح شده است که پس از تشکیل شرکت مالکیت زمین شما چه صورتی پیدا کرده است؟ ۴۲ درصد جواب داده اند که با تشکیل شرکت دیگر مالک زمین خود نیستند و ۳۲ درصد نیز اظهار داشتند که مالکیت آنان صورت اشتراکی و دسته جمعی پیدا کرده است (جدول شماره ۵۷).^۵ درباره تمایل به کشت و کار بصورت دسته جمعی و با انفرادی سؤال زیر از سهامداران پرسیده شده:

در صورتیکه مقداری زمین بشما برسد آیا دلتان میخواهد روی زمین خودتان تنها کشت کنید یا با سایر کشاورزان دسته جمعی زراعت کنید؟

حدود ۱۶ درصد از سهامداران پاسخ داده اند که تعامیل دارند بصورت دسته جمعی کشت و کار کنند و ۳۲ درصد کشت بصورت انفرادی را ذکر کرده اند

سهامدارانی که سهام کمتری دارند بیشتر تعامیل دارند که شخصا از زمین خود بهره برداری کنند و سهامدارانی که سهام بیشتری دارند کشت بصورت دسته جمعی را بیشتر مناسب دانسته اند. شاید این امر بدان جهت باشد که این دسته از سهامداران به علت وسعت اراضی نمیتوانند از تعامیل آن بهره برداری کنند و همین دلیل تعامیل بیشتری بکشت دسته جمعی از خود نشان داده اند (جدول شماره ۵۸).

از نظر روانی وابستگی به زمین متعلق به خود هنوز در ذهن گروهی از روستائیان پابرجاست و این وابستگی به زمین پس از دو سال که از تاسیس شرکت میگذرد همچنان حفظ شده است. این گروه که حدود ۱۱ درصد از سهامداران نمونه را تشکیل میدهند بصورت تناژی در اراضی شرکت به کشت مشغولند، برای زراعت زمین قبلی خود را انتخاب کرده اند. از ۷۵ خانوار نمونه سهامدار حدود ۶۱ درصد اساساً تناژکاری نداشته اند و ۲۸ درصد نیز اظهار داشته اند که زمین هرکجا باشد برایشان فرقی نمیکند.

ب - تعایلات

۱ - تعایل به مهاجرت

اولین سئوالی که در قسمت تعایلات از سهامداران شرکت سهامی درگزین بعمل آمده است تعایل به مهاجرت به شهرهاست، در این مورد سهامدارانی که سهام کمتری دارند برای مهاجرت به شهر تعایل بیشتری دارند بطوریکه سهامدارانی که بین ۱۵ تا ۲۹ سهم داشته اند ۱۸/۷ - درصد اظهار داشته اند که در شرایط فعلی حاضر به ترك ده و مهاجرت به شهر هستند ولی این نسبت برای گروه سهامداران ۳۰ تا ۳۹ سهم ۱۲/۵ درصد و گروه سهامداران ۴۰ سهم و بیشتر ۶/۷ درصد است.

شاید بتوان گفت بعلت کمی درآمد سهامداران کم سهم از زراعت و آشنائی آنها با شهر و اثر مهاجرت های فصلی برای تامین معاش، عامل مؤثری در تعایل به مهاجرت دائم این قبیل سهامداران کم سهم میباشد.

شهرهایی را که سهامداران برای اقامت دائمی خود انتخاب کرده اند تهران و همدان بوده است. بطوریکه حدود ۶۴ درصد از سهامداران شهر تهران و بقیه همدان را برای اقامت دائمی خود انتخاب کرده اند.

همانطور که در قسمت مهاجرت دیدیم گروه کثیری از خوش نشینان و سهامداران در کارخانه های موزائیک سازی و سیمانکاری تهران بکار اشتغال دارند، شاید سابقه کار و مهاجرت قبلی آنها به تهران سبب شده است که سهامداران این شهر را برای اقامت خود انتخاب کنند.

پرسشی که در ارتباط با سؤال قبلی از سهامداران به عمل آمده در مورد فروش سهام در صورت مهاجرت است. در این مورد حدود ۷۲ - درصد اظهار داشته اند که سهام خود را نمی فروشند و هر سال هنگام تقسیم سود ویژه برای دریافت سهم خود به شرکت مراجعه خواهند کرد، حدود ۲۳ درصد نیز اظهار داشته اند که اگر سهامشان را به قیمت مناسب خریداری کنند می فروشند، زیرا قیمتی که در حال حاضر از طرف شرکت برای هر هکتار زمین آبی تعیین شده در درگزين ۸۰۰۰ ریال و در نوار ۱۰۰۰۰ ریال است و سهامداران معتقدند که اراضی آنان بیش از این مبلغ ارزش دارد.

۲- آرمانيهای شغلی

در قسمت آرمانيهای شغلی برای فرزندان اولین سؤالی که از رؤسای خانوارها پرسیده شده است در مورد تمایل به تحصیل فرزندان است در این مورد ۷۶ درصد از سهامداران نمونه اظهار داشته اند که علاقمند هستند پسرانشان تحصیل کنند و فقط ۵ درصد جواب منفی داده اند بقیه افرادی بوده اند که صاحب فرزند پسر نبوده اند.

در مورد تعامیل به تحصیل فرزند دختر باید گفت که علاوه بر قفسه‌ی
روستای خانوار به تحصیل دختر بعلت تعصبات دینی و شرایط زندگی
روستائی کم است، بطوریکه ۶۴ درصد از سهامداران نمونه فقط در صورت
فراهم شدن شرایط از قبیل آموزشگازن، مدرسه جداگانه مایل به تحصیل
دخترانشان هستند. ۳۲ درصد از سهامداران نمونه نیز اظهار داشته‌اند
که در صورت فراهم بودن شرایط تحصیل هم تعامیلی به باسواد شدن —
دخترشان ندارند، بقیه که در حدود ۲۱ درصد کل سهامداران را تشکیل
میدهند بعلت نداشتن دختر اظهار نظر نکرده‌اند.

اکثر سهامداران بهترین شغلی را که برای فرزندان خود مناسب
دانسته‌اند مشاغل ارتشی است، زیرا بدلائل مختلف، سرمایه‌گیری، اختلافات
بین اهالی، باژاندارم سروکار داشته است، ثانیاً این شغل همیشه با
قدرت همراه بوده و برای روستائی این شغل مظهر قدرت بشمار میرود.
مشاغل تخصصی نظیر مهندسی بعلت تعاس با کارشناسان شرکت نیز مورد
توجه سهامداران بوده است، بعد از این شغل در درجه سوم شغل کارمند
دولت مورد علاقه سهامداران بوده است و این بعلت رفت و آمد ماموران —
دولت در دهات (نظیر ماموران مبارزه با مالاریا، یا دفع آفات نباتی و غیره)
و تعاسی است که سهامداران با این قبیل ماموران داشته‌اند.
سهامداران در مورد شغل دخترانشان بیشتر قالیبافی، معلمی و یاسایر
انواع کارمندی دولت را ذکر کرده‌اند. گروهی نیز اظهار داشته‌اند که
دخترشان شوهر کند بهتر است تا شغلی داشته باشد (جدول ۶۰ و ۵۹).

۳- تمایل به فروش سهام

قبل از بحث در این زمینه به برخی انتقالات و خرید و فروش سهام که در این شرکت بین سهامداران صورت گرفته است می پردازیم . لازم به تذکر است ، انتقال سهام بصورت رسمی که شرکت از آن اطلاع حاصل کند انجام نگرفته است ، ولی در میان سهامداران چند فقره نقل و انتقال سهام صورت گرفته بدین نحو که بعضی از سهامداران بر طبق اسناد معمولی تعداد یا تمام سهام خود را به اقوام و خویشان و یا اهالی ده خود منتقل کرده و یا فروخته اند ، بعضی از این افراد جز کسانی هستند که در تهران و یا شهرستانها بسر میبرند . سهام مبادله شده به ارزش هر سهم ۱۰۰۰ ریال و هر هکتار ۱۰۰۰ ریال در اراضی آبی ، و ۵۰۰ ریال در دیم بوده است .

بطور کلی از ابتدای تشکیل شرکت بین سهامداران ۹ فقره انتقال و خرید و فروش سهام صورت گرفته است که ۴ فقره آن انتقال سهام در میان افراد خانوار و بقیه خرید و فروش بوده است . سهامدارانی که مبادرت به فروش سهام کرده اند بین ۴ تا ۱۱ سهم داشته اند ، گروهی که سهام خود را به افراد خانوار و یا خویشان خود منتقل کردند اندازه ۳ سهم بیشتر داشته اند . همانطور که گفته شد مسئولان شرکت این نقل و انتقالات را رسمی نمیدانند .

سهامداران در شرایط فعلی تعالی به فروش سهام خود ندارند زیرا ارزش تعیین شده در ارزیابی برای همه کتار از اراضی دهات حوزه عمل با قیمت حقیقی آن در منطقه تفاوت زیادی دارد و این یکی از دلایل عدم فروش سهام در این شرکت است. بطوریکه مطالعه ما نشان میدهد ۹۲ درصد سهامداران در شرایط فعلی و با توجه به ارزش تعیین شده رغبتی به فروش سهام خود ندارند و تنها ۸ درصد از سهامداران تعالی داشته اند که سهام خود را در شرایط فعلی بفروشند. از این عده ۶۶ درصد به دلیل فایده نداشتن شرکت و بقیه بعلت کمی سود ویژه تعالی به فروش دارند. گروهی که رغبتی به فروش سهام خود ندارند دلیلشان اینست که قسمتی از هزینه زندگی آنان از سود ویژه تامین میشود.

نکته مهمی که درباره خرید و فروش سهام مطرح است کمی قیمت تعیین شده برای هر سهم میباشد، اگر ارزش واقعی آن بحساب آید با خرید و فروش سهام بازار خوبی خواهد داشت. پیش بینی میشود که در چند سال آینده خرده مالکان سهامدار برای بدست آوردن منافع بیشتر سهام سایر اعضا را بخرند، بدین معنی که سهامداران این شرکت را و گروه کاملاً متعایز از نظر اقتصادی تشکیل میدهند، گروه اول سهامداران خرده مالک که برخی از آنان سهامشان از ۱۰۰ سهم بیشتر است، در مقابل این گروه اکثریت سهامداران قرار دارند که حداکثر سهامشان به ۱۰۰ نمیرسد. افراد این گروه بعلت کمی درآمد از کشاورزی ناچار به مهاجرت اند و کمتر خانواری است که يك ياد و نفر از افراد فعال آن مهاجرت نکرده باشد. همانطور که در قسمت مهاجرت آمد این افراد بیشتر در کارخانه های موزائیک

— سازی تهران کار میکنند و بین ۱۵۰ تا ۳۵۰ ریال مزد دریافت میکنند گروه اخیر زندگیشان از کارگری میگذرد و سهام شرکت تاکنون نقش مؤثری در زندگی اقتصادی آنان نداشته است. در چنین شرایطی اگر از طرف سهامداران بزرگ قیمت بیشتری برای سهام شرکت پیشنهاد شود مسلماً سهامداران مبادرت به فروش سهام خود خواهند کرد. بطوریکه مطالعه ما نشان میدهد در شرایط معمولی نیز تعدادی از سهامداران مبادرت به فروش سهام خود کرده اند.

(خریداران سهام بیشتر خرده مالکان صاحب سهم بوده اند و فروشندگان سهام را بیشتر سهامداران خرده تشکیل میداده اند.)
 باین ترتیب خرده مالکانی که قبل از تشکیل شرکت به علل مختلف منجمده کمبود سرمایه، نیروی انسانی، اشتغال در شهر نمیتوانستند از اراضی خود بهره برداری کامل کنند با عضویت در شرکت سهامی زراعی نه تنها سود سرشاری می برند بلکه کم کم با خرید سهام سایر اعضا* شرکت سهامی زراعی را که بمنظور تغییر سیستم بهره برداری و بالا بردن سطح درآمد روستائیان تشکیل شده است بصورت یک شرکت خصوصی با اعضا* محدود درمی آورند و بدین شکل آنچه منظور نظردولت و مؤسسه سهام شرکت های سهامی زراعی است برآورده نخواهد شد.

بخش پنجم

ح پاره ای از مسائل در شرکت سهامی زراعی

۱- شرکت سهامی زراعی و محدودیت های طبیعی

از موانع مهم در راه توسعه فعالیت های کشاورزی و دامداری در شرکت سهامی زراعی درگزین دشواریهای ناشی از بادی وضع اقلیم در منطقه است. طبیعت نامساوی در این منطقه معمولاً فقط ۶ ماه در سال امکان فعالیت های کشاورزی را میسر میسازد. در بعضی از مواقع سرمای شدید منطقه کلیه کارهای زراعی نظیر کاشت، شخم و برداشت و استفاده از ماشین آلات کشاورزی را متوقف میکند. در سال زراعی ۴۸ بعلمت بارندگی های بی دری تا ۲ ماه بعد از عید نتوانسته اند چغندر رقند بکارند و از طرف دیگر در پاییز برای اینکه محصول چغندر رقند بعلمت باران پاییزی از بین نرود مجبور شدند که محصول رازود ترا از موعد مقرر برداشت کنند. به همین دلیل نه تنها میزان بازده در هکتار آن کم شده بلکه از درجه مرغوبیت آن نیز کاسته شده است.

در دو سال زراعی گذشته کشت چغندر رقند زیان فراوانی برای شرکت داشته است، طول مدت یخبندان (متوسط ۱۲۴ روز در سال) و سرمای منطقه (که گاهی به ۳۳ درجه زیر صفر میرسد) سبب شده است که محصولات که بدست می آید چندان مرغوب نباشد. بنابراین تنظیم

برنامه های کشت و ریزی و کشت محصولات که با وضع اقلیم منطقه مطابقت داشته باشد ضروری است .

از نظر دامداری نیز بعلت بادی آب و هوا مشکلاتی وجود دارد ، زیرا بیش از ه ماه در سال نمیتوانند دامها را در صحرا بچرانند و بقیه سال را — مجبورند از اصطبل استفاده کنند و علوفه خشک بدهند که این خود مستلزم هزینه زیادی است . همچنین در ساختن اصطبل نیز باید وضع اقلیمی ملحوظ باشد . ساختن اصطبل تازه ساخته شده فعلی طوری بنا شده است که در مواقع زمستان هوای داخل آن گرم نمیشود و سبب تلف شدن دامها میگردد .

۲- شرکت سهامی زراعی و مسائل سازمانی

در این قسمت ابتدا مسائل مربوط به کارشناسان شرکت و سپس مشکلات اداری مورد بحث قرار میگیرد .

الف - مسائل کارشناسان

در مورد کارشناسان باید به مسئله جابجا کردن آنان در حین خدمت ، تاخیر در پرداخت حقوق ، ایجاد ناراضا یتی بر اثر خلف وعده ، — مسأله مسکن ، اشاره کرد آنچه که ذکر شد از مشکلات عمده ایست که سازمان

شرکت را به خطر می اندازد . با توجه باین نکته که تجربه عملی و تماس مستقیم با زمین و زارع برای کارشناسان بیشتر از تحصیلات دانشگاهی در کار شرکت مفید و مؤثر است و با رفتن هر کارشناس که حداقل یکسال تجربه آموزخته و با جامعه روستائی آشنائی پیدا کرده است تبعاً مقدار زیادی از اطلاعات عملی و مفید و سازنده نیز شرکت را ترک خواهد گفت .

مهمترین مسئله اینست که کارشناسان با همه پشتکار و علاقمندی که به کار در شرکت دارند معذراً با توجه به دلایلی که بیشتر جنبه شخصی و توجه به سرنوشت آینده دارد بفرمانت انتقال شرکت به سایر دستگاہهای دولتی و یا بخش خصوصی میباشند .

ب - مشکلات اداری

نحوه همکاری سازمانهای دولتی با شرکت چندان رضایت بخش نیست ، با اینکه سازمانهای مختلفی در سطح روستا فعالیت میکنند ولی تقریباً کلیه خدمات عمومی در سطح دهات حوزه عمل وسیله شرکت انجام میشود شرکت حتی از نظر ارتباط با اداره کل تعاون و امور روستاهای منطقه همدان نیز دچار بروکراسی اداری است و بعلمت نا هماهنگی دستگاہهای مختلف و رواج کاغذ بازی احتیاجات شرکت برآورده نمیشود . اداره شرکت توسط مدیر عامل صورت می گیرد ، اگر بعللی مدیر عامل نتواند چند روز در محل کار خود حاضر باشد کارهای زراعی و اداری شرکت را کد می ماند .

وظائف کار اداری شرکت بنحود رستی تقسیم نشده و افراد در کار شرکت احساس مسئولیت نمیکنند، علاوه بر آنچه که ذکر شد نداشتن کار ثابت سپاهیان که بمجرد آشنائی با منطقه و کارهای شرکت تعویض میشوند، کمبود کار متخصص در امور کشاورزی، فقدان تجهیزات کافی در مورد دامداری، آبیاری... و نداشتن تعمیرگاه مجهز از عمده ترین مشکلات شرکت بشمار میرود.

۳- شرکت سهامی زراعی و مدیریت

از مسائل مهم در شرکت سهامی زراعی ضعف دانش اقتصاد اجتماعی و اداری کارکنان آن است بخصوص که در بعضی موارد با عدم تجربه کشاورزی و فقدان مدیریت توأم است و بطوریکه در ارزشیابی فعالیتها و اقتصادی شرکت دیدیم این واحد اقتصادی طی سالهای گذشته نه تنها موفقیت چشم گیری از لحاظ منفعت اقتصادی بدست نیاورد و تمامی زحمات و برنامه ها که با سرمایه های مادی و معنوی همراه بود تقریباً بی نتیجه ماند بلکه از نظر اجتماعی نیز در ایجاد علاقه و توجیه و قبولی شرکت در نزد جامعه روستائی توفیق چندانی حاصل نکرد. بنظر میرسد که مدیریت شرکت امری نیست که تنها مربوط به تحصیلات کشاورزی باشد، شاید بتوان گفت که از انواع فعالیت های تازه که بصورت های مختلف در بخش روستائی مملکت انجام می گیرد توفیق عمده آنها مربوط به مدیریت آگاه و کار دان است که بتواند زارعان نگران را از حالت تماشاچی کناره گیر به همکاری همراه و فعال تبدیل کند.

۴- شرکت سهامی زراعی و زمینه اجتماعی تشکیل آن

تاسیس شرکت سهامی زراعی از جمله سیاستهای دولت در زمینه پیشرفت و ترقی و رواج اصول مکانیزاسیون است و در ایجاد آن زارعان هیچگونه دخالتی نداشته اند . بعلاوه آماده نبودن زمینه اجتماعی وضعیف بودن شعور جمعی در دهات حوزه عمل شرکت زارعان شرکت را مانند يك كالای — وارداتی میدانند و طبیعی است که با چنین طرز تلقی از شرکت نمیتوان از کلیه سهامداران انتظار فعالیت داشت . بنظر میرسد که تشکیل شرکت سهامی زراعی رانمی بایست از ابتدای امر برای ذهن کنجکا و ونگران زارعان بصورت يك سازمان دولتی درآورد ، زیرا مطالعه مان نشان میدهد که زارعان تصور می کنند که از شرکت سهامی زراعی دارند با آنچه که منظور و هدف این شرکتهاست است و احتیاج واقعی و مبرمی که بخود یاری کامل زارعان دارد یکسان و منطبق نمی باشد و بهمین دلیل مشکلات متعددی را بر سر راه و توسعه و توضیح و رونق شرکت بوجود آورده اند .

۵- شرکت سهامی زراعی و خرده مالکان

چند ماه پس از تشکیل شرکت سهامی زراعی درگزین تعدادی از خرده مالکان بدلیل اینکه زمین آنها در محدوده شرکت قرار داشته به عضویت آن درآمده اند . بنابراین مطالعه تا قبل از ورود خرده مالکان مسائل عمده سهامداران بیشتر مربوط به ناآشنائی به هدف و برنامه های شرکت و نحوه ارزیابی اراضی بود ، ولی پذیرش اعضا جدید مسائل تازه ای را برای سهامداران مطرح کرده است .

بنابه اعتقاد اهالی ورود خرده مالکان به شرکت باعث رشد و باز یافتن قدرت از دست رفته آنان شده است ، مطالعه تأیید میکند که این افراد از طرفی بعلت داشتن سهام زیاد (۲۵ درصد مجموع سهام شرکت متعلق به این عده) بیشتر از سایر سهامداران از فعالیت شرکت منتفع میشوند و از طرف دیگر سبب نفوذ در کار و هیات مدیره قدرت فراوانی کسب کرده اند .

۶- شرکت سهامی زراعی و تغییرات درآمد

قبل از تشکیل شرکت درآمد ناخالص خانوار از زراعت، دامداری باغداری، صنایع دستی و کارگری ۶۵۱۶۹/۷ ریال بوده است. از این مقدار ۵۶ درصد آن از زراعت و ۴ درصد از باغداری، دامداری و بقیه از صنایع دستی و کارگری تامین شده است.

پس از تشکیل شرکت متوسط درآمد ناخالص خانوار به ۵۷۶۳۷ ریال تقلیل پیدا کرد که از این مقدار فقط ۳۱/۲ درصد از محل سود ویژه و فعالیت خانوار در شرکت و ۶۸/۸ بقیه از فعالیت خانوار خارج از شرکت تامین شده است. با اینکه تلاش خانوار در خارج از شرکت برای جبران کسری درآمد از شرکت افزایش یافته است ولی درآمد ناخالص خانوار نسبت به قبل از تشکیل شرکت ۱۱/۶ درصد کاهش داشته است و این تقلیل بیشتر مربوط به زراعت بوده است، زیرا درآمد ناخالص خانوار از محل زراعت قبل از تشکیل شرکت ۲۷۹۵۷ ریال و بعد از آن با (سود ویژه و مستمر دریافتی از شرکت) ۱۶۹۷۴ ریال بوده است. مقایسه این دو رقم ۳۹ درصد کاهش نشان میدهد. در این مقایسه تنها درآمد ناخالص خانوار از محل زراعت در سال قبل از تشکیل شرکت منظور شده است زیرا شرکت سهامی زراعی در سایر فعالیتهای خانوار مانند دامداری و صنایع دستی تغییری نداده است بنابراین شرکت سهامی زراعی در بالا بردن میزان درآمد خانوار سهامدار که یکی از مهمترین هدفهای شرکت است طی دو سال گذشته توفیقی حاصل نکرده است.

۷ - شرکت سهامی زراعی و مشاغل غیرکشا ورزی

تشکیل شرکت سهامی زراعی و مکانیزه شدن اراضی سبب همکاری و نقصان درآمد گروه کثیری از سهامداران شده است، در نتیجه سهامداران برای جبران کسری موازنه پرداخت های خود به مشاغل غیرکشا ورزی روی آورده اند.

گروهی از سهامداران که مختصرپولی داشتند و یا از طریق فروش لوازم زندگی سرمایه ای بدست آورده اند به مشاغل نظیر دکانداری، پیله وری، چوبداری، باغداری، بزازی، دلالی روی آورده اند. گروهی که فاقد سرمایه بوده اند به کارگری در شهرها (موزائیک سازی و کارهای غیرتخصصی) پرداخته اند. باتوجه باینکه فقط ۳۳ درصد از درآمد خانوار از طریق سود ویژه تامین شده است بخوبی اهمیت این قبیل مشاغل غیرکشا ورزی در تامین زندگی سهامداران روشن میشود.

بررسی مانشای میدهد که قبل از تشکیل شرکت در ده درگزین ۱۷ درصد و در ده نواروینگی قلعه ۳۴ درصد زارعان دارای دوشغل بوده اند. ولی بعد از تشکیل شرکت این نسبت ها به ترتیب به ۷۹ درصد و ۶۲ درصد رسیده است. مقایسه این ارقام اولاً رونق مشاغل غیرکشا ورزی و ثانیاً تعدد مشاغل سهامداران را بعد از تشکیل شرکت نشان میدهد. باتوجه باین نکته که مدت زیادی از عمر شرکت سهامی زراعی نمیگذرد این امر که

اکثر سهامداران از کارزراعت رانده شده اند دارای اهمیت زیاد است .
نکته مهم دیگر اینکه در شرایط فعلی شرکت در آمد از مشاغل غیرکشاورزی
برای اکثر سهامداران به مراتب بیشتر از کشاورزی میباشد و این امر سبب جذب
سهامداران بکارهای غیرکشاورزی خواهد شد .

۸- شرکت سهامی زراعی و مهاجرت

دهات حوزه عمل شرکت از مناطق مهاجر فرست بوده و قبل از -
تشکیل شرکت سهامی زراعی بسیاری از خوش نشینان و معدودی از زارعان
برای کار و تامین معاش به شهرها مهاجرت میکردند ، ولی پس از تشکیل شرکت
سهامی زراعی و واگذاری حق استفاده دائم و مطلق اراضی به شرکت و
مکانیزه شدن اراضی اولاً بسیاری از زارعان از کارزراعت کنار گذاشته شدند و
عملاً مسئولیت امور کشاورزی از آنان سلب شد (هر چند که تعدادی از آنان
در کارهای زراعی شرکت مشا رکت داشته اند) . ثانیاً در آمد آنان از
محل زراعت نسبت به قبل از تشکیل شرکت ۳۹ درصد کاهش یافت . لذا
پس از تشکیل شرکت تعداد بیشتری از روستائیان دهات حوزه عمل به
مهاجرت پرداختند . بنابراین بررسی قبل از تشکیل شرکت ۲/۵ درصد
از افراد خانوارهای نمونه سهامدار مهاجرت کرده اند در حالیکه در سال
گذشته این نسبت به ۲/۱۴ درصد افزایش یافته است . بیشتر مهاجران
جامعه روستائی را افراد بیسواد تشکیل میداده است ، به عبارت دیگر

عامل سواد در جابجاشدن آنان تاثیر نداشته است . مهمترین عامل در ترك محل سكونت فقرو بيكاري بوده است ، بطوريكه بيش از ۵۰ درصد از مهاجران براي كارگري محل سكونت خود را ترك گفته اند .

۹- شركت سهامی زراعی و مسئله سهام

در اين مورد ابتدا به مسئله نابرابري سهام ميان سهامداران و سپس به تعايلات آنان در مورد فروش سهام اشاره ميشود .

بطور كلي سهامداران اين شركت را ميتوان بدو دسته تقسيم كرد گروهی كه تعداد سهامشان از ۱۰۰ سهم متجاوز است ، اين گروه بيشتر خرده مالكان دهات حوزه عمل شركت را تشكيل ميدهند و مجموعاً ۲۵ درصد از سهام شركت را دارند ، تعداد اين سهامداران از ۴ نفر تجاوز نميكنند . برخي از افراد اين گروه تعداد سهامشان از ۴۰۰ سهم بيشتر است . در مقابل اين گروه بقيه سهامداران قرار دارند كه اكثر سهام آنان به ۱۰۰ - نميرسد . چنانچه ملاحظه ميشود اختلاف سهام ميان اعضا ، اين شركت زياد است و عملاً صاحبان اراضي وسيع سود بيشتری نصيبشان ميگردد .

نكته ديگري كه در مورد سهام بايد اشاره كرد ، خريد و فروش آن - است و . در شرايط فعلي اكثر سهامداران بدين دليل كه ارزش تعيين شده در آريزيابي براي هر هكتار اراضي دهات حوزه عمل نسبت به قيمت حقيقي آن در منطقه كم است تعايلى به فروش سهام ندارند . در چنين

شرایطی اگر از طرف سهامداران بزرگ (خرده مالکان) قیمت بیشتری -
 برای سهام شرکت پیشنهاد شود مسلماً سهامداران مبادرت به فروش سهام
 خود خواهند کرد ، بطوریکه مطالعه مانشان میدهد در شرایط فعلی نیز
 تعدادی از سهامداران مبادرت به فروش سهام خود کرده اند . (ناگفته
 نماند که خریداران سهام بیشتر خرده مالکان بوده اند و نقل و انتقال سهام
 بر اساس اسناد معمولی صورت گرفته است) باین ترتیب بیم آن میرود که
 سهامداران بزرگ با خرید سهام سایر اعضا * ، شرکت سهامی زراعی را بصورت
 يك شرکت خصوصی با اعضا * محدود درآورند .

جداول ضمیمه

توزیع جمعیت خانوارهای نمونه برحسب سن و جنس سهامداران

زن		مرد		جمع		گروه سنی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۴۸ / ۸	۲۲۳	۵۱ / ۲	۲۳۴	۱۰۰	۴۵۷	جمع
۳۶ / ۴	۴	۶۳ / ۶	۷	۲ / ۴	۱۱	کمتر از یکسال
۴۹ / ۴	۳۹	۵۰ / ۶	۴۰	۱۷ / ۳	۷۹	۱-۴
۵۷ / ۶	۴۹	۴۲ / ۴	۳۶	۱۸ / ۶	۸۵	۵-۹
۴۱ / ۲	۲۱	۵۸ / ۸	۳۰	۱۱ / ۲	۵۱	۱۰-۱۴
۴۰ / ۹	۱۸	۵۹ / ۱	۲۶	۹ / ۶	۴۴	۱۵-۱۹
۷۳ / ۱	۱۹	۲۶ / ۹	۷	۵ / ۷	۲۶	۲۰-۲۴
۵۴ / ۵	۱۲	۴۵ / ۵	۱۰	۴ / ۸	۲۲	۲۵-۲۹
۴۶ / ۷	۱۴	۵۳ / ۳	۱۶	۶ / ۶	۳۰	۳۰-۳۴
۴۴ / ۴	۱۲	۵۵ / ۶	۱۵	۵ / ۹	۲۷	۳۵-۳۹
۶۱ / ۹	۱۳	۳۸ / ۱	۸	۴ / ۶	۲۱	۴۰-۴۴
۴۵ / ۵	۵	۵۴ / ۵	۶	۲ / ۴	۱۱	۴۵-۴۹
۴۱ / ۷	۵	۵۸ / ۳	۷	۲ / ۶	۱۲	۵۰-۵۴
۱۱ / ۱	۱	۸۸ / ۹	۸	۲	۹	۵۵-۵۹
۴۷ / ۱	۸	۵۲ / ۹	۹	۳ / ۷	۱۷	۶۰-۶۴
۲۵	۱	۷۵	۳	۰ / ۹	۴	۶۵-۶۹
۲۵	۲	۷۵	۶	۱ / ۷	۸	۷۰ و بیشتر

توزیع افراد خوش نشین بر حسب سن و جنس

مرد وزن		زن		مرد		گروه سنی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۰۰/۰	۴۴۵	۱۰۰/۰	۲۱۶	۱۰۰/۰	۲۲۹	جمع
۴/۰	۱۸	۴/۲	۹	۳/۹	۹	کثر از یک سال
۱۵/۵	۶۹	۱۸/۹	۴۱	۱۲/۲	۲۸	۱-۴
۲۰/۰	۸۹	۱۶/۲	۳۵	۲۳/۶	۵۴	۵-۹
۱۰/۸	۴۸	۸/۸	۱۹	۱۲/۷	۲۹	۱۰-۱۴
۶/۵	۲۹	۷/۴	۱۶	۵/۷	۱۳	۱۵-۱۹
۶/۳	۲۸	۸/۸	۱۹	۳/۹	۹	۲۰-۲۴
۴/۹	۲۲	۶/۹	۱۵	۳/۱	۷	۲۵-۲۹
۷/۲	۳۲	۶/۵	۱۴	۷/۹	۱۸	۳۰-۳۴
۴/۵	۲۰	۴/۶	۱۰	۴/۴	۱۰	۳۵-۳۹
۴/۳	۱۹	۳/۷	۸	۴/۸	۱۱	۴۰-۴۴
۴/۱	۱۸	۴/۲	۹	۳/۹	۹	۴۵-۴۹
۳/۱	۱۴	۳/۳	۷	۳/۱	۷	۵۰-۵۴
۲/۵	۱۱	۲/۳	۵	۲/۶	۶	۵۵-۵۹
۲/۵	۱۱	۱/۹	۴	۳/۱	۷	۶۰-۶۴
۱/۸	۸	۰/۹	۲	۲/۶	۶	۶۵-۶۹
۱/۳	۶	۰/۹	۲	۱/۷	۴	۷۰-۷۴
۰/۷	۲	۰/۵	۱	۰/۸	۲	۷۵ به بالا

جدول شماره ۳

توزیع افراد خانوار سهامدار بر حسب رابطه

بارئیس خانوار

نوع رابطه	مرد		زن		مرد و زن	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۲۳۴	۱۰۰	۲۲۳	۱۰۰	۴۵۷	۱۰۰
همسر	۷۵	۳۲/۱	۷۵	۳۳/۶	۱۵۰	۳۲/۸
فرزند	۱۳۴	۵۷/۲	۱۰۷	۴۸/-	۲۴۱	۵۲/۸
مادر	-	-	۷	۳/۱	۷	۱/۵
سایر خویشاوندان	۱۱	۴/۷	۲۶	۱۱/۷	۳۷	۸/۱
نوه	۱۴	۶/-	۸	۳/۶	۲۲	۴/۸

جدول ۴ توزیع خانوار بر حسب تعداد افراد به تفکیک در گروه های سنی مادران و خوش نشین

تعداد افراد خانوار	۲ نفره		۳ نفره		۴ نفره		۵ نفره		۶ نفره		۷ نفره		۸ نفره		۹ نفره		۱۰ نفره بیشتر	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۷۵	۱۰۰	۱۰	۱۳/۳	۱۱	۱۴/۷	۱۲	۱۶	۱۰	۱۳/۳	۱۲	۱۶	۸	۱۰/۷	۲	۲/۶	۸	۱۰/۷
کثر از ۱ سهم	۷	۱۰۰	۳	۴۲/۸	—	—	—	—	۱	۱۴/۳	۱	۱۴/۳	۱	۱۴/۳	—	—	۱	۱۴/۳
۱۵-۲۹	۳۲	۱۰۰	۵	۱۵/۶	۷	۲۱/۹	۶	۱۸/۸	۳	۱۲/۵	۳	۱۲/۵	۴	۱۲/۵	—	—	۱	۳/۱
۳۰-۳۹	۲۱	۱۰۰	۱	۴/۱	۳	۱۴/۵	۳	۱۹/۸	۵	۲۳/۸	۳	۱۹/۸	—	—	۲	۹/۵	۲	۹/۵
۴۰-۴۹ بیشتر	۱۵	۱۰۰	۱	۶/۷	۱	۸/۷	۲	۱۳/۳	—	—	۳	۲۰/—	۲	۲۰/—	—	—	۳	۲۶/۱
خوش نشین	۸۳	۱۰۰	۸	۹/۷	۱۲	۱۴/۵	۱۵	۱۸/۱	۱۷	۲۰/۵	۹	۱۰/۸	۶	۷/۲	۵	۶/—	۲	۲/۳

توزيع مهاجران بر حسب سن و موقع ترك ده

سین در موقع تترك ده												كل مهابجران		سین مهابجران تعداد سهام	
اظهار زننده		۳۵ پیشتر		۲۵-۳۴		۱۵-۲۴		گتزاره ۱ سال		درصد	تعداد				
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۲۹/۳	۱۹	۴/۶	۳	۱۳/۸	۹	۴۴/۶	۲۹	۷/۷	۵	۱۰۰	۶۵	جمع			
—	—	۱۶/۷	۱	۳۳/۳	۲	۳۳/۳	۲	۱۶/۷	۱	۱۰۰	۶	گتزاره ۱ سهم			
۳۱/۸	۷	۹/۱	۲	۹/۱	۲	۵۵/۵	۱۰	۵/۵	۱	۱۰۰	۲۲	۲۹-۱۵			
۱۴/۳	۳	—	—	۱۹/—	۳	۵۲/۳	۱۱	۱۴/۳	۲	۱۰۰	۲۱	۳۹-۳۰			
۵۶/۳	۹	—	—	۶/۳	۱	۳۷/۴	۶	—	—	۱۰۰	۱۶	۴۰ پیشتر			
۴۲/۴	۲۸	۱۰/۶	۷	۹/۱	۶	۳۴/۸	۲۳	۳/۱	۲	۱۰۰	۶۶	خوش نشین			

توزیع مهاجران برحسب علق ترك ده

جدول شماره ۶

معالجه	كارگرى		ازدواج		تحصيل		سربازى		كل مهاجران		ترك ده تعداد از سركه
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۱/۵	۱	۶۴/۶	۴۲	۲۷/۷	۱۸	۳/۱	۲	۳/۱	۱۰۰	۶۵	جمع
—	—	۸۳/۳	۵	۱۶/۷	۱	—	—	—	۱۰۰	۶	كثير ازده سهم
۴/۵	۱	۵۹/۲	۱۳	۳۱/۸	۷	—	۱	۴/۵	۱۰۰	۲۲	۲۹—۱۵
—	—	۶۱/۹	۱۳	۲۸/۶	۶	۹/۵	—	—	۱۰۰	۲۱	۳۹—۳۰
—	—	۶۸/۷	۱۱	۲۵/—	۴	—	۱	۶/۳	۱۰۰	۱۶	۴۰ و بیشتر
۱/۵	۱	۷۸/۸	۵۲	۱۶/۷	۱۱	—	—	۳/۰	۱۰۰	۶۶	خوش نشين

توزیع جمعیت ۷ سال و بیشتر بر حسب تعداد افراد باسواد

شرح گروه سهامدار	کل جمعیت ۷ سال به بالا		جمعیت باسواد			
			مرد و زن		مرد	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۳۲۳	۱۰۰	۷۲	۲۲/۲	۶۷	۲۰/۷
کمتر از ۱۰ سهم	۱۹	۱۰۰	۴	۲۱/۱	۴	۲۱/۱
۱۰ - ۲۹	۱۱۹	۱۰۰	۱۸	۱۵/۱	۱۵	۱۲/۶
۳۰ - ۳۹	۱۰۱	۱۰۰	۱۸	۱۷/۸	۱۷	۱۶/۸
۴۰ و بیشتر	۸۴	۱۰۰	۳۲	۳۸/۱	۳۱	۳۶/۹

توزیع جمعیت ۷ سال و بیشتر خوش نشین بر حسب تعداد افراد باسواد

شرح	کل جمعیت	جمعیت باسواد	
		تعداد	درصد
۱۰ سال به بالا	۲۶۹	۶۲	۲۳/۰۴
۷ سال و بالا	۳۲۸	۹۱	۲۷/۷

توزیع جمعیت زنان ۷ ساله و بیشتر خوش نشین بر حسب تعداد افراد باسواد

شرح	کل جمعیت ۷ ساله و بیشتر	جمعیت باسواد	
		تعداد	درصد
جمع	۱۵۸	۷	۴/۴

توزیع جمعیت مردان ۷ سال و بیشتر خوش نشین بر حسب تعداد افراد باسواد

شرح	کل جمعیت ۷ ساله و بیشتر	جمعیت باسواد	
		تعداد	درصد
جمع	۱۷۰	۸۴	۴۹/۴

جدول شماره ۱۰

توزیع باسواران برحسب درجه تحصیلات در گروههای سباده اروخون نشین

درجه تحصیلات										تعداد کل باسوار		درجه تحصیلات فردان سباده
دوره اول متوسطه	دوره دوم متوسطه	پهنا	پهنا	۱- ابتدائی	۱-۲ ابتدائی	قدیمه	قدیمه	دوره اول	دوره دوم			
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۵/۱	۳	—	—	۳۴/۷	۲۵	۳۳/۳	۲۲	۱۵/۳	۱۱	۱۰۰	۷۲	جمع
—	—	—	—	۷۵/—	۲	۲۵/—	۱	—	—	۱۰۰	۴	کتر از ۱۵ سهم
۱۶/۷	۲	—	—	۲۷/۸	۵	۵۵/۵	۱۰	—	—	۱۰۰	۱۸	۲۹-۱۵
—	—	—	—	۲۲/۳	۳	۳۳/۳	۸	۲۳/۳	۶	۱۰۰	۱۸	۲۹-۲۰
۲/۲	۱	—	—	۴۰/۶	۱۲	۴۰/۶	۱۲	۱۵/۶	۵	۱۰۰	۲۲	۲۴ و بیشتر
۵/۵	۵	۲/۲	۲	۲۵/۲	۲۲	۳۹/۳	۴۵	۱۶/۵	۱۵	۱۰۰	۹۱	خون نشین

جدول شماره ۱۱

نسبت جمعیت فعال بکل جمعیت . (سا) و بیشتر بر حسب جنس
در گروههای سهامدار و خون نشین

زن			مرد				جمع			شرح
نسبت درصد	جمعیت فعال	جمعیت ۱۰ سال و بیشتر	نسبت درصد	جمعیت فعال	جمعیت ۱۰ سال و بیشتر	نسبت درصد	جمعیت فعال	جمعیت ۱۰ سال و بیشتر		
۳۰/۵۳	۴۰	۱۳۱	۸۰/۷۹	۱۲۱	۱۵۱	۵۷/۴۴	۱۶۱	۲۸۱	جمع	
۳۳/۳۳	۴	۱۱	۶۶/۱۶	۱۱	۲۱	۷۵/۰۰	۷۱	۲۴	۱۵-	
۳۸/۰۰	۹	۵۰	۹۰/۳۸	۴۳	۵۵	۶۸/۱۶	۵۶	۱۰۱	۱۵-۲۹	
۲۵/۰۰	۱۰	۴۰	۳۳/۳۷	۳۸	۴۵	۵۶/۶۵	۴۳	۸۵	۳۰-۳۹	
۲۴/۱۳	۷	۲۹	۶۶/۱۶	۲۱	۴۳	۴۶/۴۳	۳۳	۷۱	۴۰ و بیشتر	
۳۰/۱۲	۵۰	۱۶۱	۷۶/۶۸	۱۱۲	۱۴۷	۵۱/۷۵	۱۶۲	۳۱۳	مرد و زن	

توزیع مشاغل رؤسای خانوار قبل از تشکیل شرکت (درگزین)

نوع مشاغل	تعداد	درصد
جمع	۱۷۷	۱۰۰
زارع	۱۴۷	۸۳/۱
قصاب	۱	۰/۶
زارع - دکاندار	۹	۵/۱
قالیباف	۳	۱/۶
زارع - برآز	۷	۳/۹
زارع - حمامی	۱	۰/۶
زارع کد خدا	۱	۰/۶
زارع کارمند	۲	۱/۱
زارع دامدار	۱	۰/۶
دیوکار	۱	۰/۶
زارع آخوند	۳	۱/۶
زارع قهوه چی	۱	۰/۶

توزیع مشاغل رؤسای خانوار پس از تشکیل شرکت (در گزین)

نوع مشاغل	تعداد	درصد
جمع	۱۶۹	۱۰۰
سهامدار - کد خدا - تناژکار	۱	۰/۶
سهامدار	۳۳	۱۹/۵
سهامدار - حمامی	۱	۰/۶
سهامدار - تناژکار	۴۵	۲۶/۶
سهامدار - دامدار	۲	۱/۲
سهامدار - دکاندار	۱۳	۷/۷
سهامدار - کارگر	۲۶	۱۵/۴
سهامدار - سیپانکار	۷	۴/۱
سهامدار - راننده	۵	۲/۹
سهامدار - دلال	۳	۱/۸
سهامدار - خیاط - بنا	۱	۰/۶
سهامدار - بازار	۲۳	۱۳/۶
سهامدار - قالیباف	۳	۱/۸
سهامدار - قصاب - تناژکار	۱	۰/۶
سهامدار - قصاب - راننده	۱	۰/۶
سهامدار - کارمند	۲	۱/۲
سهامدار - قهوه چی	۱	۰/۶
سهامدار - آخوند	۱	۰/۶

توزیع مشاغل رؤسای خانوار قبل از تشکیل شرکت (ده نوار

نوع مشاغل	تعداد	درصد
جمع	۲۱۹	۱۰۰
زارع - دکاندار	۶	۲/۷
زارع	۱۴۵	۶۶/۳
زارع دامدار	۲	۰/۹
زارع سیمانکار	۶۴	۲۹/۲
زارع - ارثشی	۲	۰/۹

توزیع مشاغل رؤسای خانوار پس از تشکیل شرکت (ده نوار)

نوع مشاغل	تعداد	درصد
جمع	۲۱۶	۱۰۰
سهامدار- دکاندار	۷	۳/۳
سهامدار	۸۲	۳۸/-
سهامدار- دامدار	۲	۰/۹
سهامدار- سیمانکار	۶۴	۲۹/۶
سهامدار- تناژکار	۵۷	۲۶/۴
سهامدار- کارگر شرکت	۲	۰/۹
سهامدار- ارتشی	۲	۰/۹

توزیع مشاغل خرده مالکان

نوع شغل	تعداد	درصد
جمع	۳۹	۱۰۰
خانه دار	۸	۲۰/۵
دکتر- مهندس- کارمند	۴	۱۰/۳
محصل	۳	۷/۷
فقط خرده مالک	۱۵	۳۸/۵
کارخانه دار	۱	۲/۶
نمایندگی فروش تراکتور	۲	۵/۱
خیاط و بنزاز	۲	۵/۱
حق العمل کار	۱	۲/۶
گروه بان و طیفه	۲	۵/۱
دامدار	۱	۲/۵

جدول ۱۷

متوسط تعداد دام و طیور موجود خانوار سها مدار و خوش نشین

طیور	الاغ	گوساله	گاو	بهره و بزغاله	بزر	گوسفند	تعداد و نوع گروه دام سها مداران
۱/۹	۰/۲	۰/۱	۰/۵۴	۱/۰۹	۱/۶	۶/—	جمع
۲/۹	۰/۷	—	۰/۲	۰/۱	۱/۴	۳/۵	کمتراز ۱۵ سهم
۱/۳	۰/۰۶	۰/۱	۰/۴۶	۰/۹	۱/۶	۴/۷	۲۹—۱۵
۲/۴	۰/۱	۰/۱	۰/۵۴	۲/۶	۱/۶۳	۸/۷	۳۹—۳۰
۲/—	۱/۲	۰/۰۷	۱/—	۰/۳	۲/۱	۶/۳	۴۰ و بیشتر
۱/۸	۰/۶	۰/۰۱	۰/۱	۰/۹	۱/۳	۵/۳	خوش نشین

متوسط درآمد خانوار از منابع حیوانی سهامداران خوش نشین

جدول شماره ۱۹

شماره گروه سهامداران	جمع		گوسفند		ببز		گااو		مغ و خروس	
	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ
جمع متوسط	۱۰۰	۸۲۴۵	۴۹/۷	۴۱۰۰	۱۲/۸	۳۱۱	۳۲/۹	۲۲۱	۲/۷	۲۲۱
کثر از ۱۵ سهم	۱۰۰	۵۱۷۰	۴۳/۷	۲۲۵۷	۸/۸	۸۶۷	۳۵/۳	۲۱۷	۳/۱	۲۱۷
۱ تا ۱۵	۱۰۰	۵۹۳۹	۵۶/۵	۲۷۵۸	۳/۳	۸۵۲	۳۶/۵	۱۶۰	۲/۷	۱۶۰
۳۰ تا ۳۹	۱۰۰	۱۱۲۱۹	۵۵/۰	۶۱۷۲	۲/۲	۱۷۰۱	۳۷/۳	۲۷۶	۲/۳	۲۷۶
۴۰ و بیشتر	۱۰۰	۱۰۴۴۲	۴۶/۸	۴۸۹۱	۴/۳	۱۵۰۱	۳۶/۱	۲۷۸	۲/۷	۲۷۸
خوش نشین	۱۰۰	۴۹۹۶/۳	۵۹/۹	۲۹۹۹۲/۸	۷/۲	۳۹۷۲	۸/۹	۶۶/۵	۳/۵	۶۶/۵

متوسط درآمد ناخالص خانوار بر حسب منابع مختلف

منابع درآمد	گروه بندی سهام		جمع		۱۵ -		۱۵ - ۲۹		۳۰ - ۳۹		۴۰ +		خوش نشین	
	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار
جمع	۱۰۰/-	۵۷۶۳۷	۱۰۰/-	۵۷۶۳۶	۱۰۰/-	۴۸۶۰۸	۱۰۰/-	۳۹۱۷۴	۱۰۰/-	۷۵۵۹۸	۱۰۰/-	۵۰۱۷۷	۱۰۰/-	۱۰۰/-
تقسیم سود ویژه	۱۲/۳	۷۰۶۱	۲۳۰۲	۴/-	۴۵۷۱	۹/۴	۷۴۴۴	۱۲/۶	۱۴۰۶۳	۱۸/۶	-	-	-	-
درآمد از باغداری	۷/۱	۴۰۹۳	۲۰۱۰	۳/۵	۳۶۶۲	۷/۵	۳۳۳۵	۵/۶	۸۲۴۶	۱۰/۹	۱۹۳۷	۱۹۳۷	۳/۹	۳/۹
درآمد از منابع رستق	۳/۵	۱۹۹۴	۳۵۷۱	۶/۳	۱۵۸۷	۳/۳	۲۳۲۳	۳/۹	۱۶۸۶	۲/۲	۱۹۵۱	۱۹۵۱	۳/۹	۳/۹
درآمد از منابع حیوانات	۱۴/۳	۸۲۴۵	۵۱۷۰	۹/۱	۵۹۳۹	۱۲/۲	۱۱۲۱۹	۱۹/-	۱۳۳۲	۱۳/۸	۴۹۹۶	۴۹۹۶	۱۰/-	۱۰/-
تساری	۹/-	۵۲۰۹	۱۹۴۷	۳/۴	۶۱۱۰	۱۲/۶	۷۰۹۷	۱۲/-	۲۱۶۹	۲/۸	-	-	-	-
کارگری رئیس خانوار رشت	۷/-	۴۰۰۷	۴۸۰۲	۸/۴	۴۸۱۸	۹/۹	۳۷۱۸	۶/۳	۲۳۰۸	۳/۱	۳۱۹۰	۳۱۹۰	۳/۴	۳/۴
کارگری رئیس خانوار در رخت	۱۵/۸	۹۰۹۶	۲۵۷۵۸	۴۵/-	۸۵۲۶	۱۷/۵	۳۴۲	۶/۰	۱۴۷۸۰	۱۹/۶	۲۳۹۹۷	۲۳۹۹۷	۴۷/۷	۴۷/۷
از شرکت	۱۲/۹	۷۴۷۳	۲۰۰۷	۳/۵	۶۳۹۸	۱۳/۲	۸۰۶۵	۶/۶	۱۳۳۰	۱۵/۲	۴۷۹۹	۴۷۹۹	۹/۶	۹/۶
فروش نام و اموال	۱/۵	۸۷۰	۱۰۲	۰/۲	۱۰۷۷	۲/۲	۹۹۳	۸/۷	-	-	-	-	۱۰/-	۱۰/-
سایر منابع	۲/۹	۱۶۸۵	-	-	۱۱۷۸	۳/۴	۱۶۲۵	۲/۷	۳۶۴۰	۴/۸	۱۸۰	۱۸۰	۳/۴	۳/۴
درآمد از فعالیتها در شرکت	۱۳/۷	۷۹۰۴	۹۴۵۷	۱۶/۶	۴۷۴۲	۹/۸	۱۳۰۱۳	۲۲/-	۳۷۷۴	۹/-	۱۲۲	۱۲۲	۸/۱	۸/۱

متوسط وام دریافتی خانوار از منابع مختلف (سال ۹۴) سهامدار خوشنشین

جدول شماره ۲۱

منابع وام گروه	جمع		دکامندار		اقوام و آشنا پسان		بانک کثما ورزی		شرکت تعاونی		بانک صادرات	
	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد	مبلغ	درصد
سهمدار	۶۹۷۶	۱۰۰	۴۴۵۳	۶۳/۹	۱۲۰۶	۱۷/۳	۹۳۰	۱۳/۴	۳۸۷	۵/۴		
جمع												
گسترده اسهم	۱۵۴۵۶	۱۰۰	۲۶۶۸	۱۷/۲	—	—	۲۴۰۰	۳۴/۰	۷۲۳	۷/۸		
۲۹ تا ۱۵	۷۷۲۲	۱۰۰	۴۰۳۳	۱/۸۵	۸۲۷	۱۰/۱	۷۰۳	۱/۶	۶۷۳	۸/۷		
۳۰ تا ۲۹	۶۲۰۳	۱۰۰	۵۶۹۵	۸/۷۰	۱۱۶۶	۸/۸	۵۰۰	۱/۸	۱۴۲	۲/۳		
۴۰ و بیشتر	۷۱۷۲	۱۰۰	۵۴۷۳	۳/۷۶	۲۶۶	۳/۷	۱۳۳۳	۶/۸۱	۱۰۰	۳/۴		
خوش نشین	۳/۸۰۸	۱۰۰	۱/۱۶۲	۸/۳	۰/۷۸	—/۷	۱/۶۵	۹/۰	—	—	۱۳۷۱/۶	۲۲/۸

جدول شماره ۲۲

توزیع وامهای دریافتی بر حسب مدت وام سهامداران خوش نشین

مدت وام تعداد سهام	جمع		۱ تا ۳ ماه		۳ - ۶ ماه		۶ - ۱۱ ماه		۱۲ ماه و بیشتر		اظهاری نشده	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۷۳	۱۰۰	۲	۲/۷	۴	۵/۵	۲۹	۳۹/۷	۲۶	۳۵/۶	۱۲	۱۶/۵
کمتر از ۱ سهم	۹	۱۰۰	—	—	—	—	۳	۳۳/۴	۵	۵۵/۵	۱	۱۱/۱
۱۵ - ۲۹	۳۶	۱۰۰	۲	۵/۶	۱	۲/۸	۱۶	۴۴/۴	۱۱	۳۰/۶	۶	۱۶/۶
۲۰ - ۳۹	۱۹	۱۰۰	—	—	۲	۱۰/۵	۴	۲۱/—	۹	۴۷/۴	۴	۲۱/۱
۴۰ و بیشتر	۹	۱۰۰	—	—	۱	۱۱/۱	۶	۶۶/۷	۱	۱۱/۱	۱	۱۱/۱
خوش نشین	۱۰۲	۱۰۰	۳	۲/۹	۵	۴/۹	۳۶	۳۵/۴	۴۴	۴۳/۱	۱۴	۱۳/۷

جدول ۲۳ متوسط درآمد ناخالص خانوار سهامداران خوش نشین (سال ۱۳۴۹)

خوش نشین		۴۰ +		۳۰ - ۳۹		۱۵ - ۲۹		۱۵ -		جمع		گروه بندی سهام منابع درآمد
درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	
۱۰۰/-	۵۰۱۷۷	۱۰۰/-	۷۵۵۹۸	۱۰۰/-	۵۹۱۷۴	۱۰۰/-	۴۸۶۰۸	۱۰۰/-	۵۷۱۲۶	۱۰۰/-	۵۷۶۳۷	جمع
۶/۷	۳۳۷۰	۲۹/۳	۲۲۱۸۰	۳۳/۶	۱۹۸۸۴	۳۴/۳	۱۶۶۷۷	۱۵/۸	۹۰۵۱	۳۱/۲	۱۷۹۶۲	درآمد از منابع مختلف در شرکت
۹۳/۳	۴۶۸۰۷	۷۰/۷	۵۳۴۱۸	۶۶/۴	۳۹۲۹۰	۶۵/۷	۳۱۹۳۱	۸۴/۲	۴۸۰۷۵	۶۸/۸	۳۹۶۷۵	درآمد از خارج از شرکت

جدول شماره ۲۴ متوسط هزینه های زراعی و باغداری و دامداری و صنایع دستی جانوار سها مد اروغوش نشین

جمع	صنایع دستی	دامداری	زراعی						هزینه های گروه زراعی			
			دستور کارگر		قسط زمین		آبیاری و خرید آب					
			درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار				
۱۰۰	۴۲۸۸	۱۷/۸	۷۶۲	۶۵/۷	۲۸۱۸	۱۵/۴	۳/۴	۱۲	۰/۸	۲۳	جمع	
۱۰۰	۳۱۶۶	۲۸/۶۸	۹۰۸	۴۳/۳۹	۳۸۷۴	۲۷/۰۷	۸۵۷	—	—	۰/۸۶	۲۷	کمتر از سه
۱۰۰	۲۷۸۹	۱۸/۳۵	۵۱۲	۷۲/۳۹	۲۰۱۹	۶/۹۹	۱۹۵	۳۵/۰	۱۵	۱/۷۲	۴۸	۲۹-۱۵
۱۰۰	۴۶۵۹	۲۲/۰۸	۱۰۲۹	۶۶/۵۱	۳۰۹۹	۱۰/۶۴	۴۹۵	—	—	۰/۷۷	۲۶	۲۹-۳۰
۱۰۰	۷۴۹۴	۱۱/۳۵	۸۵۱	۳۱/۱۴	۴۸۰۷	۲۴/۰۵	۱۸۰۳	۱۳/۰	۳۲	—	—	۲۹-۴۰
۱۰۰	۴۸۹۵	۲۵/۸	۱۲۶۵	۵۸/۸	۲۸۷۸	۷/۵	۳۶۷	—	—	۷/۹	۲۸۵	خوش نشین

جمع	مفرقه		تفریح و مسافرت		تعلیم و تربیت		سوغات		وسایل منزل		بهداشت و درمان		سکن		پوشاک		رعائات		سواد غذا فی		نوع هزینه
	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	
۱۰۰	۵۷۵۳۴	۳/۵	۱۹۸۷	۱/۷	۹۵۸	۰/۴	۲۴۰	۲/۱	۱۱۹۳	۱/۴	۸۳۱	۴/۷	۱۷۲۳	۳/-	۷/۲	۴۱۶۱	۱/۵	۸۵۱	۷۴/۵	۲۸۹۳۴	کسره سیاهمدار جمع متوسط
۱۰۰	۵۹۰۴۳	۰/۲	۱۰۰	۱/۱	۶۵۷	۰/۲	۱۴۳	۳/۲	۱۸۷۰	۳/۴	۲۰۳۷	۵/۷	۷۸۵	۱/۳	۷/۹	۴۱۵۷	۳/۱	۱۸۱۷	۷۳/۹	۴۳۱۱۵	تفریح و اسب
۱۰۰	۵۲۱۶۰	۴/۹	۲۵۷۲	۱/۵	۷۸۷	۰/۳	۱۸۰	۱/۹	۱۰۰۵	۱/۳	۶۹۸	۵/۶	۱۹۰۶	۳/۷	۵/۷	۲۹۸۱	۱/۲	۵۴۸	۷۳/۹	۲۸۵۴۹	۱۵-۲۹
۱۰۰	۵۶۹۵۲	۱/۸	۱۰۴۷	۱/۲	۶۸۵	۰/۴	۱۷۳	۱/۴	۷۸۵	۱/۵	۸۸۱	۳/۵	۴۰۴	۰/۷	۶/۷	۳۸۱۴	۱/۱	۱۵۳	۸۱/۷	۴۶۵۰۹	۳۰-۳۹
۱۰۰	۶۹۰۹۵	۴/۲	۲۹۳۳	۲/۷	۱۸۴۵	۰/۸	۵۰۷	۲/۷	۱۸۴۷	۰/۷	۴۸۳	۴/۲	۳۶۶۶	۵/۳	۱۰/۰	۱۹۳۳	۱/۹	۱۳۲۴	۶۷/۵	۴۶۶۲۶	۴۰-۴۹
	۴۸۱۰	۴/۵	۳۱۱۲	۱/۴	۶۷۷	۰/۹	۴۲۰	۳/۱	۱۴۶۴	۲/۳	۱۵۵۷	۵/۱	۱۶۰۵	۳/۴	۸/۹	۴۱۶۱	۲/۸	۱۳۲۴	۶۵/۸	۳۰۸۱۹	مجموع نفوس

هزینه های پورایختن خانوار										متوسط دریافتن خانوار از منابع مختلف										شماره		گروه سنی	
مصرفی		درصد		درصد		درصد		درصد		درصد		درصد		درصد		درصد		درصد		درصد			
مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد
۹۳/۱	۵۷۵۳۲	۱/۲	۷۱۲	۵/۷	۳۵۲۱	۱۰۰	۱۱۸۲۰	۳/۱	۱۹۱۴	۱۰/۸	۱۹۷۱	۱۲/۸	۸۲۴۵	۱۲/۴	۴۰۳۲۷	۱۰/۹	۷۰۶۱	۱۰۰	۱۴۶۱۳	جمع			
۹۴/۱	۵۹۰۴۳	۱/۵	۹۰۸	۳/۱	۲۳۵۸	۱۰۰	۱۲۲۰۹	۵/۷	۳۵۷۱	۸/۷	۵۴۵۶	۸/۲	۵۱۷۰	۷۳/۷	۴۶۰۸۳	۳/۷	۲۳۰۲	۱۰۰	۱۲۵۸۲	کمتر از ۱۵ سال			
۹۴/۱	۵۲۱۱۰	۰/۹	۵۱۲	۴/۲	۲۲۷۷	۱۰۰	۵۴۳۴۹	۲/۸	۱۵۸۷	۱۳/۷	۷۷۲۲	۱۰/۵	۵۹۳۹	۱۴/۸	۳۶۵۱۱	۸/۲	۴۵۷۱	۱۰۰	۵۶۳۳۰	۱۵-۲۹			
۹۴/۴	۵۶۱۵۲	۱/۷	۱۰۲۹	۵/۹	۳۶۳۰	۱۰۰	۱۱۱۱۱	۳/۵	۲۳۲۳	۹/۵	۱۲۰۳۱	۷/۲	۱۱۲۱۹	۵۸/۴	۳۸۱۸۸	۱۱/۴	۷۴۴۴	۱۰۰	۱۵۳۷۷	۳۰-۴۹			
۹۵/۲	۶۹۰۹۵	۱/۱	۸۵۹	۸/۷	۱۶۴۳	۱۰۰	۷۱۵۸۹	۲/-	۱۶۸۱	۸/۷	۷۱۷۲	۱۲/۱	۱۰۴۴۲	۵۹/۷	۴۹۴۰۷	۱۲/۰	۹۴۰۶۳	۱۰۰	۸۲۷۷۰	۵۰-۵۹			
۹۵/۲	۴۶۸۶۰	۲/۴	۱۲۶۵	۷/۴	۳۸۴۴	۱۰۰	۵۱۹۶۹	۳/۸	۱۶۵۱	۱۱/۲	۶۰۰۸	۹/۳	۴۹۹۶	۷۵/۷	۴۰۴۱۳	-	-	۱۰۰	۵۳۳۶۷	۶۰-۶۹			

نوع معمول										کدام وجود		
شماره		آفتاب گردان		منصب زمین		مختص		چند		نوع کار		تعداد کارگر
نوع کار	نفر	تعداد کارگر	نفر	تعداد کارگر	نفر	تعداد کارگر	نفر	نوع کار	نفر	تعداد کارگر	نفر	
آبپاشی	۱۷	۱	۱	۲۸	۱	۱	۱	کاشت	۱۶/۵	۲	-	-
-	-	-	-	۱۵	۲	-	-	آبپاشی و نهرکشی	۱۹۵۱	۲۳۷	۲۲	۱۴
-	-	-	-	-	-	-	-	چوبین	۲۸۹/۵	۱۸۰	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	آبپاشی و چوبین	۱۳۳۲/۵	۶۶	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	آبپاشی و چوبین	۱۰۶۶	۴۱	۸۷	۲۴
-	-	-	-	۷	۱	-	-	-	-	-	۲۹۲	۱۱
-	-	-	-	۲۰	۱	-	-	آبپاشی	۹۰۲	۲۹	۱۳۶	۶
-	-	-	-	-	-	-	-	آبپاشی و چوبین	۱۰۸۱	۱۱۲	۲۱	۱
-	-	-	-	-	-	-	-	چوبین و بار کردن	۲۶۷۱	۲۰۰	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	چوبین و بار کردن	۲۱۰/۵	۱۳	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

تعداد کارگر

نفر

نوع کار

تعداد کارگر

نفر

نوع کار

تعداد کارگر

نفر

نوع کار

تعداد کارگر

نفر

نوع کار

تعداد کارگر

نفر

نوع کار

تعداد کارگر

نفر

نوع کار

تعداد کارگر

نظر سهامداران درباره چگونگی انتخاب اعضای هیئت مدیره

تعداد سهام	پارتی بازی شده		پارتی بازی نشده		نمیدانم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۵۶	۷۴/۷	۱۳	۱۷/۳	۶	۸/-	۷۵	۱۰۰
کفتر از ۱۵ سهم	۳	۴۲/۸	۲	۲۸/۶	۲	۲۸/۶	۷	۱۰۰
۱۵ تا ۲۹	۲۷	۸۴/۴	۳	۹/۳	۲	۶/۳	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۱۶	۷۶/۲	۳	۱۴/۳	۲	۹/۵	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۱۰	۶۶/۷	۵	۳۳/۳	-	-	۱۵	۱۰۰

شرکت استخدام میکنند

تعداد سهام	مدیرعامل		مدیرعامل و هیئت مدیره		هیأت مدیره		نمیدانم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۲۷	۳۶/-	۹	۱۲/-	۳۲	۴۲/۷	۷	۹/۳	۷۵	۱۰۰
کمتراز ۱ سهم	۳	۴۲/۸	۱	۱۴/۳	۱	۱۴/۳	۲	۲۸/۶	۷	۱۰۰
۱ تا ۲۹	۱۰	۳۱/۲	۳	۹/۴	۱۶	۵۰/-	۳	۹/۴	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۱۱	۵۲/۴	۲	۹/۵	۸	۲۸/۱	—	—	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۳	۲۰/۰	۳	۲۰/-	۷	۴۶/۷	۲	۱۳/۳	۱۵	۱۰۰

نظر سهامداران در مورد عوامل تعیین کننده استخدام

کارگر در شرکت

تعداد سهام		آشنائی و خویشاوندی باهیات مدیره		لیاقت و کاردانی		فرقی نمیکند		نمیدانم		جمع	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع		۵۷	۷۶/—	۸	۱۰/۷	۶	۸/—	۴	۵/۳	۷۵	۱۰۰
کمتر از ۱ سهم		۴	۵۷/۱	—	—	۱	۱۴/۳	۲	۲۸/۶	۷	۱۰۰
۱ تا ۲۹		۲۹	۹۰/۶	—	—	۱	۳/۱	۲	۶/۳	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹		۱۲	۵۷/۱	۶	۲۸/۶	۳	۱۴/۳	—	—	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر		۱۲	۸۰/—	۲	۱۳/۳	۱	۶/۷	—	—	۱۵	۱۰۰

نظر سهامداران درباره کسانی که راجع به میزان دستمزد
کارگران تصمیم میگیرند

تعداد سهام	هیات مدیره		مدیر عامل		نمیدانم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۲۶	۳۴/۶	۳۲	۴۲/۷	۱۷	۲۲/۷	۷۵	۱۰۰
کمتراز ۱۰ سهم	۱	۱۴/۴	۳	۴۲/۸	۳	۴۲/۸	۷	۱۰۰
۱۵ تا ۲۹	۱۲	۳۷/۵	۱۲	۳۷/۵	۸	۲۵/-	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۶	۲۸/۶	۱۲	۵۷/۱	۳	۱۴/۳	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۷	۴۶/۷	۵	۳۳/۳	۳	۲۰/-	۱۵	۱۰۰

جدول شماره ۳۳
توزیع نظرات سهامداران برحسب چگونگی مراجعه
به هیئت مدیره جهت انجام کار

تعداد سهام		مراجعه کرده اند		مراجعه نکرده اند		جمع
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۲۲	۲۹/۳	۵۳	۷۰/۷	۷۵	۱۰۰	جمع
۱	۱۴/۳	۶	۸۵/۷	۷	۱۰۰	کمتر از ۵ سهم
۱۴	۴۳/۷	۱۸	۵۶/۳	۳۲	۱۰۰	۵ تا ۲۹
۵	۲۳/۸	۱۶	۷۶/۲	۲۱	۱۰۰	۳۰ تا ۳۹
۲	۱۳/۳	۱۳	۸۶/۷	۱۵	۱۰۰	۴۰ و بیشتر

جدول ۳۴ توزیع نظرات سهامداران برحسب چگونگی

مراجعه به مدیرعامل جهت انجام کار

تعداد سهام	مراجعه کرده اند		مراجعه نکرده اند		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۴۲	۵۶/—	۳۳	۴۴/—	۷۵	۱۰۰
کمتر از ۱ سهم	۳	۴۲/۸	۴	۵۷/۲	۷	۱۰
۱ تا ۲۹	۱۹	۵۹/۴	۱۳	۴۰/۶	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۱۱	۵۲/۴	۱۰	۴۷/۶	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۹	۶۰/—	۶	۴۰/—	۱۵	۱۰۰

توزیع موارد اختلاف میان زارعان قبل از تشکیل شرکت

مـوارد اختلاف	تعداد	درصد
جمع	۱۲۴	۱۰۰
آبیاری	۴۷	۳۷/۹
انتخاب نسق	۳۱	۲۵/-
تجاوز زمین ملکی	۱۷	۱۳/۷
اختلافات ملکی بامالك	۳	۲/۴
خسارت توسط دام	۱۸	۱۴/۵
اختلافات خانوادگی	۸	۶/۵
اختلاف ندارد	۱۱	-

توزیع انواع اختلاف میان زارعان پس از
تشکیل شرکت

موارد اختلاف	تعداد	درصد
جمع	۲۲	۱۰۰
پارتی بازی	۵	۲۲/۷
اختلاف خانوادگی	۵	۲۲/۷
اختلاف نماینده بامالك	۱	۴/۶
خسارت دام	۱	۴/۶
اختلافات ناشی از ارزیابی	۷	۳۱/۸
اختلافات بر سر بیاغ	۲	۹/۱
اظهار نشده	۱	۴/۵
اختلاف ندارد	۵۳	—

جدول شماره ۳۷

توزیع نظرات سهامداران درباره تغییر حیثیت و آبروی آنان

تعداد سهام		کم		زیاد		فرقی نکرده		نمیدانم		جمع	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۳۲	۴۲/۷	۲۵	۳۳/۳	۱۴	۱۸/۷	۴	۵/۳	۷۵	۱۰۰	
کفتر از ۱۵ سهم	۲	۲۸/۶	۲	۲۸/۶	۳	۴۲/۸	—	—	۷	۱۰۰	
۱۵ تا ۲۹	۱۹	۵۹/۳	۹	۲۸/۱	۲	۶/۳	۲	۶/۳	۳۲	۱۰۰	
۳۰ تا ۳۹	۱۰	۴۷/۶	۶	۲۸/۶	۵	۲۳/۸	—	—	۲۱	۱۰۰	
۴۰ و بیشتر	۱	۶/۷	۸	۵۳/۳	۴	۲۶/۷	۲	۱۳/۳	۱۵	۱۰۰	

توزیع نظرات سهامداران برحسب چگونگی حمایت سهامداران از شرکت ویادستان روستائی

تعداد سهام	شرکت		روستان روستائی		حق باهرکس باشد		هیچکس		نمیدانم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۳۳	۴۴/-	۱۳	۱۷/۳	۱۸	۲۴/-	۵	۶/۷	۶	۸/-	۷۵	۱۰۰
کمتر از ۵ سهم	-	-	۱	۱۴/۳	۲	۲۸/۶	۱	۱۴/۳	۳	۴۲/۸	۷	۱۰۰
۱۵ تا ۲۹	۱۸	۵۶/۲	۴	۱۲/۵	۷	۲۱/۹	۳	۹/۴	-	-	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۸	۳۸/۱	۵	۲۳/۸	۵	۲۳/۸	۱	۴/۸	۲	۹/۵	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۷	۴۶/۷	۳	۲۰/-	۴	۲۶/۶	-	-	۱	۶/۷	۱۵	۱۰۰

توزیع انواع مخارج که سهامداران پس از تشکیل شرکت بعهده گرفته اند

تعداد سهام		پول آب		خرید محصولات که قبلا کشت میکرده اند		علوفه		فرقی نکرده		نمیدانم		جمع	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱۵	۲۰/-	۲۸	۳۷/۳	۴	۵/۳	۲۶	۳۴/۷	۲	۲/۷	۷۵	۱۰۰	جمع	
۲	۲۸/۶	۲	۲۸/۶	-	-	۲	۲۸/۶	۱	۱۴/۲	۷	۱۰۰	کفتر از ۱۵ سهم	
۲	۶/۳	۱۸	۵۶/۲	۳	۹/۴	۹	۲۸/۱	-	-	۳۲	۱۰۰	۱۵ تا ۲۹	
۲	۹/۵	۸	۳۸/۱	۱	۴/۸	۱۰	۴۷/۶	-	-	۲۱	۱۰۰	۳۰ تا ۳۹	
۹	۶۰/-	-	-	-	-	۵	۳۳/۳	۱	۶/۷	۱۵	۱۰۰	۴۰ و بیشتر	

اقدامات سهامداران پس از تشکیل شرکت

تعداد سهام	تناسلی		موزائیک سازی		باغداری و توسعه دامداری		هیج		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۲۹	۳۸/۷	۱۴	۱۸/۷	۷	۹/۳	۲۵	۳۳/۳	۷۵	۱۰۰
کفتر از ۱۰ سهم	۴	۵۲/۱	۲	۲۸/۶	—	—	۱	۱۴/۳	۷	۱۰۰
۱۵ تا ۲۹	۱۴	۴۳/۷	۷	۲۱/۹	۲	۶/۳	۹	۲۸/۱	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۱۱	۵۲/۴	—	—	۱	۴/۸	۹	۴۲/۸	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	—	—	۵	۳۳/۳	۴	۲۶/۷	۶	۴۰/—	۱۵	۱۰۰

جدول شماره ۴۲
توزیع اظہار نظر سهامداران در مورد اینکه شرکت برای کدام دسته از سهامداران فایده بیشتری دارد

تعداد سهام	هیئت مدیره و هرکس کار کند		هیئت مدیره و خرده مالک		کسانیکه کار میکنند		هرکس سهام بیشتر دارد		ارکار افتادگان		نمیدانم		جمع	
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
جمع	۶/۷	۵	۸	۱۰/۷	۲۲	۲۹/۳	۳۴	۳۲/—	۳	۵/۳	۱۲	۱۶/—	۷۵	۱۰۰
کثر از ۵۱ سهم	—	—	۱	۱۳/۳	۱	۱۳/۳	۳	۴۳/۸	۱	۱۳/۳	۱	۱۳/۳	۷	۱۰۰
۵ تا ۲۹	۳/۴	۳	۳/۴	۹/۴	۱۱	۳۴/۴	۸	۲۵/—	۱	۳/۱	۶	۱۸/۷	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۴/۸	۱	—	—	۱۰	۴۷/۶	۷	۳۳/۳	۱	۴/۸	۲	۹/۵	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۶/۷	۱	۳	۱۶/۶	—	—	۶	۴۰/—	۱	۶/۷	۳	۲۰/—	۱۵	۱۰۰

جدول شماره ۴۳

توزیع نظرات سهامداران درباره چگونگی وضع وندگی در صورت منحل شدن شرکت

تعداد سهام	بیشتر میشود		بیشتر میشود		بیشتر میشود		بیشتر میشود		بیشتر میشود		تعداد سهام
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
جمع	۷۵	۱۱	۱۴/۸	۱	۱/۳	۱	۹/۳	۷	۷۴/۸	۵۶	
۱۰۰	۷	۲	۵/۸	—	—	—	۱۴/۳	۱	۵۷/۲	۳	کمتر از ۱ سهم
۱۰۰	۳۲	۶	۸/۸	—	—	۱۵/۶	۵	۶۵/۶	۲۱	۲۹	تا ۵
۱۰۰	۲۱	۱	۸/۳	—	—	۸/۳	۱	۹۰/۵	۱۹	۳۹	تا ۳۰
۱۰۰	۱۵	۲	۱۳/۳	۸/۷	۱	—	—	۸۰/—	۱۲	۴۰	بیشتر

توزیع اقدامات سهامداران در صورت داشتن پول کافی

تعداد سهام	کاسپی		خرید زمین زراعی		تامین معاش		داهداری و باغداری		پوراخت بدهی		جمع	
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
جمع	۳۳/۸	۴۷	۱۲/۹	۱۵	۱۰/۸	۳۹	۲۸/۱	۲۰	۱۴/۳	۱۲۹	۱۰۰	
ممتاز ۱۵ سهم	۴۶/۲	۶	۷/۷	—	—	۴	۳۰/۷	۲	۱۵/۴	۱۳	۱۰۰	
۲۹ تا ۵۰	۳۰/—	۱۸	۱۱/۶	۱۰	۱۶/۷	۱۵	۲۵/—	۱۰	۱۶/۷	۶۰	۱۰۰	
۳۹ تا ۳۰	۳۳/۳	۱۳	۱۵/۴	۲	۵/۱	۱۲	۳۰/۸	۶	۱۵/۴	۳۹	۱۰۰	
کمتر از ۳۰	۳۷/۱	۱۰	۱۴/۸	۲	۱۱/۱	۸	۲۹/۶	۲	۷/۴	۲۷	۱۰۰	

جدول شماره ۴۵ توزیع مراجع حل اختلاف زارعان قبل از تشکیل شرکت

جمع		اختلاف ندارد		داد سورا		بخش داری		انجمن		کد خدا		پاسگاه		تعداد سهام
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۰۰	۷۵	۱/۳	۱	۴/۳	۳	۴/-	۳	۱/۳	۱	۲۵/۴	۱۹	۶۴/-	۴۸	جمع
۱۰۰	۷	-	-	۲۸/۶	۲	۱۴/۳	۱	-	-	-	-	۵۷/۱	۴	کمتر از ۱۵ سهم
۱۰۰	۳۲	۳/۱	۱	۳/۱	۱	-	-	۳/۱	۱	۳۷/۵	۱۲	۵۳/۲	۱۷	۲۹ تا ۱۵
۱۰۰	۲۱	-	-	-	-	۹/۵	۲	-	-	۱۴/۳	۳	۷۶/۲	۱۶	۳۹ تا ۳۰
۱۰۰	۱۵	-	-	-	-	-	-	-	-	۲۶/۷	۴	۷۳/۳	۱۱	۴۰ و بیشتر

جدول شماره ۴۶

توزیع انواع مراجع حل اختلاف پس از تشکیل شرکت

تعداد سهام	مدیرعامل		پاسگاه		هیات مدیره		کد خد ا		خانه انصاف		سپاه دانش		جمع
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۶۶	۶۳	۸۸/۸	۲۸	۱/-	۱	۸/۲	۸	۳/۱	۳	۱/-	۹۸	۱۰۰
کثر از ۱۵ سهم	۳	۴۲/۸	۳	۵۷/۲	۱	۲/۶	۱	۱۰/۳	۱	۲/۱	۱	۲۹	۱۰۰
۲۹ تا ۱۵	۲۱	۵۳/۸	۱۱	۲۸/۲	۱	۲/۶	۳	۱۰/۳	۱	۲/۱	۱	۳۹	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۱۲	۴۲/۹	۱۱	۳۹/۳	۱	۲/۶	۲	۷/۱	۲	۱۰/۲	۱	۲۸	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۱۰	۴۱/۷	۱۲	۵۰/-	۱	۲/۶	۲	۸/۳	۱	۲/۱	۱	۲۴	۱۰۰

توزیع اظهار نظر سهامداران درباره هدف وفایده شرکت

تعداد سهام		بهبود زندگی		مکانیزاسیون		نمیدانم		جمع	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۲۵	۳۳/۳	۲	۲/۷	۴۸	۶۴/—	۷۵	۱۰۰		
جمع									
—	—	—	—	—	—	۷	۱۰۰	۷	۱۰۰
کمتراز ۱۵ سهم									
۱۰	۳۱/۲	۲	۶/۳	۲۰	۶۲/۵	۳۲	۱۰۰	۱۵ تا ۲۹	
۶	۲۸/۶	—	—	۱۵	۷۱/۴	۲۱	۱۰۰	۳۰ تا ۳۹	
۹	۶۰/—	—	—	۶	۴۰/—	۱۵	۱۰۰	۴۰ و بیشتر	

توزیع اظهار نظر سهامداران درباره روشن بودن هدف شرکت

جدول شماره ۴۸

در حال حاضر				بعد و تا سی سال				تعداد سهام			
جمع		خیر		بلای		جمع		خیر		بلای	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
۱۰۰	۷۵	۷۲/-	۵۴	۲۸/-	۲۱	۱۰۰	۷۵	۹۲/-	۶۹	۸/-	۶
جمع											
۱۰۰	۷	۱۰۰	۷	-	-	۱۰۰	۷	۱۰۰	۷	-	-
کمتر از ۱۵ سهم											
۱۰۰	۳۲	۶۵/۶	۲۱	۳۴/۴	۱۱	۱۰۰	۳۲	۸۷/۵	۲۸	۱۲/۵	۴
۲۹ تا ۱۵											
۱۰۰	۲۱	۷۶/۲	۱۶	۲۳/۸	۵	۱۰۰	۲۱	۹۵/۲	۲۰	۴/۸	۱
۳۹ تا ۳۰											
۱۰۰	۱۵	۶۶/۷	۱۰	۴۳/۳	۵	۱۰۰	۱۵	۹۳/۳	۱۴	۶/۷	۱
۴۰ و بیشتر											

جدول شماره ۴۹ توزیع اظهار نظر سهامداران درباره علل

روشن نبودن هدف شرکت

تعداد سهام	بیسواری سهامداران		تفہیم نشدن		تفہیم نشدن		نقص اندام		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۲۸	۵۱/۸	۱۵	۲۷/۸	۱۱	۲۰/۴	۵۴	۱۰۰		
کمتر از ۱ سهم	۴	۵۷/۱	۱	۱۴/۳	۲	۲۸/۶	۷	۱۰۰		
۱ تا ۵	۶۰	۴۷/۶	۶	۲۸/۶	۵	۲۳/۸	۲۱	۱۰۰		
۶ تا ۱۰	۹	۵۶/۲	۶	۳۷/۵	۱	۶/۳	۱۶	۱۰۰		
۱۱ و بیشتر	۵	۵۰/—	۲	۲۰/—	۲	۳۰/—	۱۰	۱۰۰		

جدول شماره ۵۰

چگونگی آگهی سهامداران از مدت خدمت اعضای هیات مدیره

تعداد سهام	جواب درست		جواب نادرست		نمیدانم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۲۱	۲۸/-	۶	۸/۰	۴۸	۶۴/-	۷۵	۱۰۰
کمتراز ۱۵ سهم	۱	۱۴/۳	—	—	۶	۸۵/۷	۷	۱۰۰
۲۹ تا ۵۰	۹	۴۸/۱	۱	۳/۱	۲۲	۶۸/۸	۳۲	۱۰۰
۳۱ تا ۳۰	۷	۳۳/۳	۲	۹/۶	۱۲	۵۷/۱	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۴	۲۶/۷	۳	۲۰/-	۸	۵۳/۳	۱۵	۱۰۰

جدول شماره ۵۱

چگونگی آگاهی سهامداران از کارهایی که در شرکت انجام میگیرد

تعداد سهام		بلای		خیر		جمع	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع		۵	۶/۷	۷۰	۹۳/۳	۷۵	۱۰۰
کمتر از ۱۵ سهم		—	—	۷	۱۰۰	۷	۱۰۰
۱۵ تا ۲۹		۱	۳/۱	۳۱	۹۶/۹	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹		۲	۹/۵	۱۹	۹۰/۵	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر		۲	۱۳/۳	۱۳	۸۶/۷	۱۵	۱۰۰

نظر سهامداران در مورد چگونگی اخذ تصمیم در هیأت مدیره

تعداد سهام		بحث و تصمیم		حرف مدیر عامل را گوش میکنند		تعداد نام		جمع	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱۲	۱۶/-	۱۹	۲۵/۳	۴۴	۵۸/۷	۷۵	۱۰۰	جمع	
۱	۱۴/۴	۳	۴۲/۸	۳	۴۲/۸	۷	۱۰۰	کمتر از ۵ سهم	
۶	۱۸/۸	۵	۱۵/۶	۲۱	۶۵/۶	۳۲	۱۰۰	۱۵ تا ۲۹	
-	-	۵	۲۳/۸	۱۶	۷۶/۲	۲۱	۱۰۰	۳۰ تا ۳۹	
۵	۳۳/۳	۶	۴۰/-	۴	۲۶/۷	۱۵	۱۰۰	۴۰ و بیشتر	

نظر سها مداران درباره مشکلات و نقاط شرکت در آموزشها

جمع	مشکل ندارد		نمیدانم		هزینه زیاد		کشت زمینهای آیش		عدم دل سوزی و وارد نبودن		هد رفتن آب		تعداد سهام
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۱۰۰	۷۵	۲/۸	۲	۶۱/۳	۴۶	۵/۳	۴	۵/۳	۱۰	۱۳/۳	۱۲/-	۹	جمع
۱۰۰	۷	-	-	۸۵/۷	۶	-	-	۱۴/۳	-	-	-	-	کمتراز ۱۵ سهم
۱۰۰	۳۲	۱/۱	۳/۱	۵۹/۴	۱۹	۹/۳	۲	۶/۳	۲	۶/۳	۱۵/۶	۵	۲۹ تا ۱۵
۱۰۰	۲۱	۴/۸	۱	۵۷/۱	۱۲	-	۱	۴/۸	۴	۱۹/۱	۱۴/۳	۳	۳۹ تا ۳۰
۱۰۰	۱۵	-	-	۶۰/-	۹	۶/۷	۱	-	۴	۲۶/۶	۶/۷	۱	۴۰ و بیشتر

جدول شماره ۵۴

توانائی اظهار نظر سهامداران درباره برنامه و کار شرکت

تعداد سهام		میتواند اظهار نظر کند		نمی‌تواند اظهار نظر کند		جمع
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۲۷	۳۶/-	۴۸	۶۴/-	۷۵	۱۰۰	جمع
۱	۱۴/۳	۶	۸۵/۷	۷	۱۰۰	کمتر از ۱ سهم
۸	۲۵/-	۲۴	۷۵/-	۳۲	۱۰۰	۱ تا ۲۹
۱۱	۵۲/۴	۱۰	۴۷/۶	۲۱	۱۰۰	۳۰ تا ۳۹
۷	۴۶/۷	۸	۵۳/۳	۱۵	۱۰۰	۴۰ و بیشتر

جدول شماره ۵۵

نظر سهامداران درباره تاثیر فالكيت در احترام و حيثيت اجتماعي آنان

تعداد سهام	تاثير دارد		تاثير ندارد		نميدانم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۶۱	۸۱/۳	۱۱	۱۴/۷	۳	۴/—	۷۵	۱۰۰
كمتراز ۱۵ سهم	۳	۴۲/۸	۳	۴۲/۸	۱	۱۴/۴	۷	۱۰۰
۱۵ تا ۲۹	۳۰	۹۳/۷	۲	۶/۳	—	—	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۱۴	۶۶/۶	۶	۲۸/۶	۱	۴/۸	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بيشتر	۱۴	۹۳/۳	—	—	۱	۶/۷	۱۵	۱۰۰

اظهار نظر سهامداران درباره اهمیت سند و برگ سهام

تعداد سهام	سند		سهام		نمیدانم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۶۱	۸۱/۳	۱۲	۱۶/-	۲	۲/۷	۷۵	۱۰۰
کمتر از ۵ سهم	۵	۷۱/۴	۲	۲۸/۶	-	-	۷	۱۰۰
۱۵ تا ۲۹	۲۴	۷۵/-	۷	۲۱/۹	۱	۳/۱	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۲۰	۹۵/۲	-	-	۱	۴/۸	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۱۲	۸۰/-	۳	۲۰/-	-	-	۱۵	۱۰۰

جدول شماره ۵۲

توزیع نظرات سهامداران درباره چگونگی مالکیت

پس از تشکیل شرکت

تعداد سهام	از بین رفته		دسته جمعی شده		نمیدانم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۳۲	۴۲/۷	۲۴	۳۲/-	۱۹	۲۵/۳	۷۵	۱۰۰
کمتر از ۵ سهم	۲	۲۸/۶	۲	۲۸/۶	۳	۴۲/۸	۷	۱۰۰
۱۵ تا ۲۹	۱۳	۴۰/۶	۱۲	۳۷/۵	۷	۲۱/۹	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۸	۳۸/۱	۶	۲۸/۶	۷	۳۳/۳	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۹	۶۰/-	۴	۲۶/۷	۲	۱۳/۳	۱۵	۱۰۰

جدول شماره ۵۸

نظرات سهامداران درباره کشت انفرادی و پادسته جمعی

تعداد سهام		انفرادی		دسته جمعی		نمیدانم		جمع	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۲۴	۳۲/-	۵۰	۶۶/۷	۱	۱/۳	۷۵	۱۰۰	جمع	
۳	۴۲/۸	۴	۵۷/۲	-	-	۷	۱۰۰	کمتر از ۱ سهم	
۱۳	۴۰/۶	۱۹	۵۹/۴	-	-	۳۲	۱۰۰	۱ تا ۲۹	
۷	۳۳/۳	۱۳	۶۱/۹	۱	۴/۸	۲۱	۱۰۰	۳۰ تا ۳۹	
۱	۶/۷	۱۴	۹۳/۳	-	-	۱۵	۱۰۰	۴۰ و بیشتر	

جدول شماره ۵۹ آمارهای شغلی سهامداران برای فرزندان پسر

جمع	نمندان		کارگر		بازرس		معلم	کارمند		مدیر		فرزیر		دکاندار		مهندس		دکتر		ارتش		تعداد سهام	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
۱۰۰	۶۷	۷/۵	۵	۷/۵	۵	۴/۵	۳	-/۹	۶	۱۴/۹	۱۰	۹/۲	۲	۱/۵	۱	۶/-	۴	۱۳	۶/-	۴	۲۰/۸	۱۴	جمع
۱۰۰	۷	۱۴/۳	۱	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۴/۳	۱	-	-	-	۱	۱۴/۳	-	-	۴۲/۸	۳	کثرازه اسهم
۱۰۰	۲۲	۹/۶	۲	-	-	-	۴	۱۸/۱	۹/۱	۲	۱/۶	-	-	-	-	۹/۱	۵	۲۲/۸	۳	۱/۷۱	۴	۲۹ تا ۵	
۱۰۰	۲۰	۵/-	۱	۵/۱	۱	۵/۱	۱	۵/۱	۱	۵/۱	۴	-	-	-	-	-	۴	-	-	-	۲۰/۸	۴	۲۹ تا ۳۰
۱۰۰	۱۸	۵/۶	۱	۱/۱۱	۲	۱/۱۱	۲	۵/۱	۱	۵/۱	۲۲/۲	۹	-	-	-	-	۳	۱۶/۶	۱	۱۶/۶	۳	۴۰ به بیشتر	

آروا نهای شفی سہاراں برائے فرزند ان دختہر

جد و نیا، 70

[illegible]

جدول شماره ۶۱   نظر سهامداران درباره آشنائی با هدف شرکت
در حال حاضر

تعداد سهام		از دیاد درآمد		مکانیزاسیون		جمع
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	درصد
۱۸	۸۵/۷	۳	۱۴/۳	۲۱	۱۰۰	جمع
—	—	—	—	—	—	کتر از ۱۵ سهم
۱۰	۹۰/۹	۱	۹/۱	۱۱	۱۰۰	۲۹ تا ۱۵
۴	۸۰/—	۱	۲۰/—	۵	۱۰۰	۳۹ تا ۳۰
۴	۸۰/—	۱	۲۰/—	۵	۱۰۰	۴۰ و بیشتر

نظر سهامداران درباره چگونگی مشورت کارشناسان با

جدول ۶۲

آنان در امور کشاورزی

تعداد سهام	مشورت میکند		مشورت نمیکند		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۷	۹/۴	۶۸	۹۰/۶	۷۵	۱۰۰
کفتر از ۵۱ سهم	—	—	۷	۱۰۰	۷	۱۰۰
۲۹ تا ۵۰	۳	۹/۴	۲۹	۹۰/۶	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۱	۴/۸	۲۰	۹۵/۲	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۳	۲۰/—	۱۲	۸۰/—	۱۵	۱۰۰

نظر سهامداران درباره میزان
استفاده کارشناسان از تجربیات
آنان

جدول شماره ۶۳

تعداد سهام		کم		هیچ		جمع	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع		۴	۵۷/۲	۳	۴۲/۸	۷	۱۰۰
کفتر از ۱ سهم		—	—	—	—	—	۱۰۰
۱ تا ۲۹		۳	۱۰۰	—	—	۳	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹		—	—	۱	۱۰۰	۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر		۱	۳۳/۳	۲	۶۶/۷	۳	۱۰۰

میزان تاثیر نظر سها مد ا ران در امور شرکت

جدول شماره ۶۴

تعداد سهام	بسیار زیاد		زیاد		اندک		هیچ		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۶	۲۲/۲	۳	۱۱/۱	۴	۱۴/۸	۱۴	۵۱/۹	۲۷	۱۰۰
کثر از ۱ سهم	—	—	—	—	—	—	۱	۱۰۰	۱	۱۰۰
۱ تا ۵	۱	۱۲/۵	۲	۲۵/—	۲	۲۵/—	۲	۲۷/۵	۸	۱۰۰
۳ تا ۳۰	۴	۲۶/۴	۱	۹/۱	۱	۹/۱	۵	۴۵/۴	۱۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۱	۱۴/۲	—	—	۱	۱۴/۲	۵	۲۱/۴	۷	۱۰۰

نظرات سهامداران درباره چگونگی رفتار سهامپسان

جدول شماره ۶۵

تعداد سهام	خوش رفتاری		برخورد نداشته اند		معمولی		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۲۱	۴۱/۳	۲۹	۳۸/۷	۱۵	۲۰/-	۷۵	۱۰۰
کمتر از ۱ سهم	۱	۱۴/۳	۴	۵۷/۱	۲	۲۸/۶	۷	۱۰۰
۱ تا ۲۹	۱۷	۵۳/۱	۱۱	۳۴/۴	۴	۱۲/۵	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۷	۳۳/۳	۹	۴۲/۹	۵	۲۳/۸	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۶	۴۰/-	۵	۳۳/۳	۳	۲۶/۴	۱۵	۱۰۰

جدول شماره ٦٦

نظرسامداران در مورد چگونگی رفتارمدیرعامل

تعداد سهام	رسیدگی کرد		بی اعتناقی کرد		رسیدگی نکرد		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۲۵	۸۳/۳	۶	۱۴/۳	۱	۲/۴	۴۲	۱۰۰
کمتر از ۱ سهم	۲	۱۰۰	—	—	—	—	۲	۱۰۰
۱ تا ۵	۱۴	۷۳/۶	۴	۲۱/۱	۱	۵/۳	۱۹	۱۰۰
۳ تا ۳۰	۱۱	۱۰۰	—	—	—	—	۱۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۷	۷۷/۸	۲	۲۲/۲	—	—	۹	۱۰۰

جدول شماره ۶۲
نظر سبهامداران در مورد چگونگی رفتار هیات مدیره

تعداد سهام	رسیدگی کرد		رسیدگی نکرد		نقدانسم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۷	۳۱/۸	۱۴	۶۳/۶	۱	۴/۶	۲۲	۱۰۰
کثر از ۵ سهم	۱	۱۰۰	—	—	—	—	۱	۱۰۰
۲ تا ۵	۳	۴۱/۴	۱۱	۷۸/۶	—	—	۱۴	۱۰۰
۳ تا ۳۰	۳	۶۰/—	۱	۲۰/—	۱	۲۰/—	۵	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	—	—	۲	۱۰۰	—	—	۲	۱۰۰

نظر سبها مداران در مورد اینکه آیا اعضای هیات مدت پرو نمایند حقیقی

آسان است ۲

تعداد سهام	همه اعضا		بعضی		هیچکدام		نمی دانم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۸	۱۰/۶	۲۳	۳۰/۷	۴۲	۵۶/—	۲	۲/۷	۷۵	۱۰۰
کثر از سه سهم	۱	۱۴/۳	—	—	۳	۵۷/۱	۲	۲۸/۶	۷	۱۰۰
۲ تا ۵	۵	۶۵/۶	۶	۱۸/۸	۱۶	۶۵/۶	—	—	۲۲	۱۰۰
۳ تا ۳۰	۱	۴/۸	۱۱	۵۲/۴	۶	۴۲/۸	—	—	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۱	۸/۷	۶	۴۰/—	۸	۵۳/۳	—	—	۱۵	۱۰۰

جدول شماره ۹

تفایل سهامداران نسبت به تعویض اعضا هیات مدیره

تعداد سهام	بلای		خیر		فوق نمیکند		نمیدانم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۶۳	۸۴/-	۲	۲/۷	۲	۲/۷	۸	۱۰/۶	۷۵	۱۰۰
کثر ازده سهم	۵	۷۱/۴	-	-	۱	۱۴/۳	۱	۱۴/۳	۷	۱۰۰
۲۹ تا ۵	۳۰	۹۳/۷	-	-	-	-	۲	۶/۳	۳۲	۱۰۰
۳۹ تا ۳۰	۱۵	۷۱/۵	۲	۹/۵	-	-	۴	۱۹/-	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۱۳	۸۶/۶	-	-	۱	۶/۷	۱	۶/۷	۱۵	۱۰۰

جدول شماره ۷۰
تفایل سهامداران نسبتبه تحمیل فوزندان

درختسیر										پسر										تعداد سهام
جمع		درختسیر		خیر		پس		جمع		پسر		نعمتنام		خیر		پس				
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد			
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد			
۱۰۰	۷۵	۲۱/۳	۱۶	۳۲/-	۳۴	۸۶/۷	۳۵	۱۰۰	۷۵	۱۷/۳	۱۳	۱/۳	۱	۵/۴	۳	۷۶/-	۵۷	جمع		
۱۰۰	۷	-	-	۲۸/۶	۲	۷۱/۴	۵	۱۰۰	۷	-	-	-	-	۱۴/۳	۱	۸۵/۷	۶	کثر از ۵ سهم		
۱۰۰	۳۲	۲۵/-	۸	۱۸/۷	۶	۵۶/۳	۱۸	۱۰۰	۳۲	۳۱/۳	۱۰	۳/۱	۱	۳/۱	۱	۶۲/۵	۲۰	۲۹ تا ۵		
۱۰۰	۲۱	۲۸/۶	۶	۴۲/۸	۹	۲۸/۶	۶	۱۰۰	۲۱	۴/۸	۱	-	-	۹/۵	۲	۸۵/۷	۱۸	۳۰ تا ۲۹		
۱۰۰	۱۵	۱۳/۳	۲	۴۶/۷	۷	-/۴۰	۶	۱۰۰	۱۵	۱۳/۳	۲	-	-	-	-	۸۶/۷	۱۳	۴۰ و بیشتر		

جدول شماره ۷۱

نظر سهامداران درباره تعایل بفروش سهام

تعداد سهام		تعایل دارد		تعایل ندارد		جمع
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۶	۸/—	۶۹	۸۲/—	۷۵	۱۰۰	جمع
—	—	۷	۱۰۰	۷	۱۰۰	کفتر از ۱۵ سهم
۳	۹/۴	۲۹	۹۰/۶	۳۲	۱۰۰	۱۵ تا ۲۹
۴	۱۴/۳	۱۸	۸۵/۷	۲۱	۱۰۰	۳۰ تا ۳۹
—	—	۱۵	۱۰۰	۱۵	۱۰۰	۴۰ و بیشتر

تغیلات سهامداران به مهاجرت بشهرها

تعداد سهام	تغیلات دارد		تغیلات ندارد		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۱۱	۴/۷	۶۴	۸۵/۳	۷۵	۱۰۰
کمتر از ۱ سهم	—	—	۷	۱۰۰	۷	۱۰۰
۱ تا ۲۹	۶	۸/۷	۲۶	۸۱/۳	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۴	۲/۵	۱۷	۸۷/۵	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۱	۶/۷	۱۴	۹۳/۳	۱۵	۱۰۰

جدول شماره ۷۳
در صورت مهاجرت با سهام خود چه خواهید کرد ؟

تعداد سهام		سرمال سود آنرا می گیرد		بقیه می فروشد		جمع	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع		۸	۷۲/۷	۳	۲۷/۳	۱۱	۱۰۰
کمتر از ۱ سهم		-	-	-	-	-	-
۱ تا ۲۹		۵	۸۳/۳	۱	۱۶/۷	۶	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹		۲	۵۰/-	۲	۵۰/-	۴	۱۰۰
۴۰ و بیش تر		۱	۱۰۰	-	-	۱	۱۰۰

جدول شماره ۷۴

توزیع علل عدم فروش سهام اعضا

تعداد سهام		تامین زندگی بوسیله سهم		داشتن اعتبار بوسیله سهم		جمع
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۵۳	۷۶/۸	۱۶	۲۳/۲	۶۹	۱۰۰	جمع
۴	۵۷/۲	۳	۴۲/۸	۷	۱۰۰	کمتراز ۱ سهم
۲۵	۸۶/۲	۴	۱۳/۸	۲۹	۱۰۰	۱ تا ۲۹
۱۴	۷۷/۸	۴	۲۲/۲	۱۸	۱۰۰	۳۰ تا ۳۹
۱۰	۶۶/۷	۵	۳۳/۳	۱۵	۱۰۰	۴۰ و بیشتر

جدول شماره ۷۵

برای نصفه کاری کدام زمین را انتخاب کرده اید

تعداد سهام		زمین قبلی		فرقی نمیکند		نصفه کاری نکرده		جمع
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۸	۱۰/۷	۲۱	۲۸/-	۴۶	۶۱/۳	۷۵	۱۰۰	جمع
-	-	۲	۲۸/۶	۵	۷۱/۴	۷	۱۰۰	کفتر از ۱۵ سهم
۲	۶/۳	۱۲	۳۷/۵	۱۸	۵۶/۲	۳۲	۱۰۰	۱۵ تا ۲۹
۶	۲۸/۶	۴	۱۹/-	۱۱	۵۲/۴	۲۱	۱۰۰	۳۰ تا ۳۹
-	-	۳	۲۰/-	۱۲	۸۰/-	۱۵	۱۰۰	۴۰ و بیشتر

نظرات سهامداران درباره مشکلات و نواقص شرکت در امور اداری

تعداد سهام		نداشتن چراگاه		عدم دلسوزی و احساس مسئولیت نکردن		نمیدانم		جمع	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱	۱/۳	۱۰	۱۳/۳	۶۴	۸۵/۴	۷۵	۱۰۰		
جمع									
۱	—	—	—	۷	۱۰۰	۷	۱۰۰		
۱۵ تا ۲۹	۱	۳/۱	۵	۱۵/۶	۲۶	۸۱/۳	۳۲	۱۰۰	
۳۰ تا ۳۹	—	—	۲	۹/۵	۱۹	۹۰/۵	۲۱	۱۰۰	
۴۰ و بیشتر	—	—	۳	۲۰/—	۱۲	۸۰/—	۱۵	۱۰۰	

نظر سهامداران درباره مشکلات و نواقص شرکت در سایر کارها

تعداد سهام	پارتی بازی		نمیدانم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۴	۵/۳	۷۱	۹۴/۷	۷۵	۱۰۰
کمترازه اسهم	—	—	۷	۱۰۰	۷	۱۰۰
۱۵ تا ۲۹	۱	۳/۱	۳۱	۹۶/۹	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۱	۴/۸	۲۰	۹۵/۲	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	۲	۱۳/۳	۱۳	۸۶/۷	۱۵	۱۰۰

نظرات سهامداران درباره مشکلات و نواقص شرکت را مورصنایع دستی

تعداد سهام	در بودن محل ازده		نمیدانم		تقسیم نکردن سود بین آنها		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جمع	۳	۴/-	۷۱	۹۴/۷	۱	۱/۳	۷۵	۱۰۰
کمتر از ده سهم	-	-	۷	۱۰۰	-	-	۷	۱۰۰
۱۵ تا ۲۹	۲	۶/۳	۳۰	۹۳/۷	-	-	۳۲	۱۰۰
۳۰ تا ۳۹	۱	۴/۸	۲۰	۹۵/۲	-	-	۲۱	۱۰۰
۴۰ و بیشتر	-	-	۱۴	۹۳/۳	۱	۶/۷	۱۵	۱۰۰

جدول شماره ۷۹

توزیع انواع درآمد های جدید پس از تشکیل شرکت

درصد	جمع		فرقی نکرده		هیچ		کاسبی		حقوق هیئت مدیره		کارگری		تنهایی		تعداد سهام
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۱۰۰	۷۵	۴/-	۳	۷۶/-	۵۷	۴/-	۳	۱/۳	۱	۸/-	۶	۶/۷	۵		جمع
۱۰۰	۷	-	-	۸۵/۷	۶	-	-	-	-	۱۴/۳	۱	-	-		کمتر از ۱ سهم
۱۰۰	۳۲	۳/۱	۱	۷۱/۸	۲۳	۶/۳	۲	۳/۱	۱	۹/۴	۳	۶/۳	۲		۲۹ تا ۱۵
۱۰۰	۲۱	۹/۵	۲	۷۱/۴	۱۵	-	-	-	-	۴/۸	۱	۱۴/۳	۳		۳۹ تا ۳۰
۱۰۰	۱۵	-	-	۸۶/۶	۱۳	۶/۷	۱	-	-	۶/۷	۱	-	-		۴۰ و بیشتر